

Wijziging van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 teneinde gemeenten in staat te stellen voor meer voorzieningen een eigen bijdrage van de cliënt te vragen die afhankelijk is van zijn financiële draagkracht (Wet vervanging abonnementstarief Wmo 2015)

Voorstel van wet

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo, Wij in overweging genomen hebben, dat het teneinde de beschikbaarheid van voorzieningen als bedoeld in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 te borgen wenselijk is gemeenten in staat te stellen voor meer voorzieningen een eigen bijdrage van de cliënt te vragen die afhankelijk is van zijn financiële draagkracht, en dat het zogenoemde abonnementstarief daartoe dient te worden vervangen;

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

ARTIKEL I

De **Wet maatschappelijke ondersteuning 2015** wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1.1.1, eerste lid, wordt als volgt gewijzigd:

1. In de begripsomschrijving van *cliënt* vervalt "of persoonsgebonden budget".
2. In de alfabetische volgorde worden de volgende begripsbepalingen ingevoegd, luidende:
  - *duurzame hulpverleningsrelatie*: hulpverlening van persoonlijke en voortdurende aard in het kader van de levering van een algemene voorziening;
  - *eigen bijdrage*: financiële bijdrage van de cliënt voor een voorziening;
  - *Sociale verzekeringsbank*: Sociale verzekeringsbank, genoemd in artikel 3 van de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen;.

B

In artikel 2.1.3, vierde lid, vervalt "of een persoonsgebonden budget".

C

De artikelen 2.1.4 tot en met 2.1.5 worden vervangen door vier artikelen, luidende:

Artikel 2.1.4

1. Bij verordening kan de gemeenteraad bepalen dat de cliënt voor het gebruik van een algemene voorziening, niet zijnde cliëntondersteuning, een eigen bijdrage verschuldigd is.
2. Bij een verordening als bedoeld in het eerste lid wordt bepaald:
  - a. voor welke algemene voorzieningen de eigen bijdrage geldt;
  - b. per algemene voorziening hoe hoog de eigen bijdrage is of hoe de hoogte van de eigen bijdrage wordt bepaald;
  - c. of en zo ja, voor welke groepen cliënten en voor welke algemene voorzieningen een vrijstelling van of een korting op de eigen bijdrage geldt en in geval van een korting, hoe hoog die korting is of hoe de hoogte van de korting wordt bepaald;
  - d. of en zo ja, in welke gevallen ontheffing kan worden verleend van de eigen bijdrage voor het gebruik van een algemene voorziening.

3. De eigen bijdrage voor het gebruik van een algemene voorziening bedraagt ten hoogste de kostprijs van die voorziening en is financieel passend voor de doelgroep van die voorziening. Bij een verordening als bedoeld in het eerste lid wordt bepaald op welke wijze de kostprijs wordt berekend. Bij een verordening als bedoeld in het eerste lid of bij beleidsregels wordt bepaald wat financieel passend is.
4. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over:
  - a. de mogelijke samenloop van eigen bijdragen voor het gebruik van algemene voorzieningen waarbij sprake is van een duurzame hulpverleningsrelatie en van dergelijke eigen bijdragen met eigen bijdragen voor een maatwerkvoorziening of eigen betalingen op grond van andere wettelijke voorschriften;
  - b. de periode waarover de eigen bijdrage verschuldigd is voor het gebruik van een algemene voorziening waarbij sprake is van een duurzame hulpverleningsrelatie.

Artikel 2.1.4a

1. Bij verordening kan de gemeenteraad bepalen dat een eigen bijdrage verschuldigd is voor een maatwerkvoorziening bestaande uit de daarbij aangewezen diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen.
2. Geen eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening is verschuldigd voor een maatwerkvoorziening voordat de cliënt de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen andere gevallen worden bepaald waarin geen eigen bijdrage is verschuldigd.
3. De hoogte van de eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening is afhankelijk van het inkomen en het vermogen van de cliënt of, indien de cliënt een echtgenoot heeft, van hun gezamenlijke inkomen en vermogen.
4. De eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening voor zover bestaande uit een hulpmiddel of een woningaanpassing bedraagt ten hoogste de kostprijs van het hulpmiddel of de woningaanpassing. Bij een verordening als bedoeld in het eerste lid wordt bepaald op welke wijze de kostprijs wordt berekend.
5. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over de eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening, waaronder regels met betrekking tot:
  - a. de wijze van berekening van de eigen bijdrage, waaronder het berekenen van de kostprijs van een hulpmiddel of woningaanpassing en het stellen van een maximum aan de hoogte van de eigen bijdrage per maand;
  - b. de periode waarover de eigen bijdrage verschuldigd is;
  - c. een vrijstelling van de eigen bijdrage;
  - d. de bevoegdheid van de gemeenteraad om bij verordening te bepalen dat:
    - 1°. voor groepen van cliënten een vrijstelling van de eigen bijdrage geldt of de eigen bijdrage op nihil wordt gesteld; of
    - 2°. voor groepen van cliënten of voor een maatwerkvoorziening zonder hulpmiddel of woningaanpassing, zo nodig in afwijking van het derde lid, een andere eigen bijdrage geldt, met dien verstande dat, indien deze afhankelijk is van de kostprijs, bij verordening wordt bepaald op welke wijze de kostprijs wordt berekend;
  - e. de verlening van een ontheffing van de eigen bijdrage;
  - f. de mogelijke samenloop van eigen bijdragen voor maatwerkvoorzieningen en van dergelijke bijdragen met eigen betalingen op grond van andere wettelijke voorschriften;
  - g. de vaststelling van de eigen bijdrage;
  - h. de termijn waarbinnen de verschuldigde eigen bijdrage moet zijn voldaan;
  - i. de invordering van de eigen bijdrage.

Artikel 2.1.4b

1. Het college of een van de volgende instanties stelt de eigen bijdrage voor het gebruik van een algemene voorziening vast en int deze: een aanbieder als bedoeld in artikel 2.6.3, tweede lid, het dagelijks bestuur van een openbaar lichaam als bedoeld in artikel 8, eerste lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen, het dagelijks bestuur van een gemeenschappelijk orgaan als bedoeld in artikel 8, tweede lid, van die wet of een orgaan of persoon als bedoeld in artikel 8, vierde lid, van die wet.
2. Het CAK stelt de eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening vast en int deze. Het CAK draagt de geïnde eigen bijdragen af aan de gemeente.
3. In afwijking van het tweede lid wordt de eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening door het college of een instantie als bedoeld in het eerste lid vastgesteld en geïnd:
  - a. indien de cliënt opvang ontvangt;

- b. indien uit een verordening als bedoeld in artikel 2.1.4a, vijfde lid, onderdeel d, tweede subonderdeel, voortvloeit dat een eigen bijdrage verschuldigd is waarvan de hoogte niet afhankelijk is van het inkomen en het vermogen van de cliënt of, indien de cliënt een echtgenoot heeft, van hun gezamenlijke inkomen en vermogen.
- 4. Het college of een instantie als bedoeld in het eerste lid doet aan het CAK mededeling van de eigen bijdragen die voor een maatwerkvoorziening bestaande uit opvang zijn vastgesteld, voor zover niet betrekking hebbende op personen aan wie opvang worden verstrekt en die de thuissituatie hebben verlaten in verband met risico's voor hun veiligheid als gevolg van huiselijk geweld.
- 5. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over:
  - a. informatie die het college, een instantie als bedoeld in het eerste lid en het CAK elkaar verstrekken voor het vaststellen en innen van de eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening, de daarbij in acht te nemen termijn en de gevolgen van een termijnoverschrijding voor de vaststelling en inning van de eigen bijdrage;
  - b. de melding door de cliënt van feiten en omstandigheden waarvan hem redelijkerwijs duidelijk moet zijn dat zij aanleiding kunnen zijn tot heroverweging van de vaststelling van de eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening en waarover het college, een instantie als bedoeld in het eerste lid en het CAK niet reeds op grond van enig wettelijk voorschrift beschikken voor de uitvoering van deze wet.

Artikel 2.1.5

1. Bij verordening kan de gemeenteraad bepalen dat een eigenaar van een woning een vergoeding aan de gemeente verschuldigd is ter hoogte van de geraamde waardevermeerdering van zijn woning als gevolg van een tot een maatwerkvoorziening behorende woningaanpassing indien:
  - a. de woningaanpassing is aangebracht voor een cliënt die op dat moment eigenaar van de woning was of tot zijn huishouding behoorde;
  - b. de woningaanpassing gelet op zijn constructie redelijkerwijze niet ongedaan gemaakt kan worden.
2. De waardevermeerdering van de woning als gevolg van een tot een maatwerkvoorziening behorende woningaanpassing wordt geraamd op het eerstvolgende moment na het aanbrengen van de woningaanpassing waarop geen van de personen die ten tijde van de woningaanpassing eigenaar van de woning waren, de woning nog in eigendom heeft.
3. De vergoeding bedraagt ten hoogste de kostprijs van de woningaanpassing, verminderd met de eigen bijdrage die is voldaan voor de woningaanpassing.
4. Bij een verordening als bedoeld in het eerste lid wordt in ieder geval bepaald:
  - a. voor welke soort woningaanpassingen de vergoeding geldt;
  - b. in welke gevallen de vergoeding verschuldigd is;
  - c. de termijn vanaf het aanbrengen van de woningaanpassing waarna geen vergoeding verschuldigd is;
  - d. de termijn waarbinnen de eigenaar melding aan het college doet van het moment, bedoeld in het tweede lid, en de daarbij te overleggen gegevens;
  - e. op welke wijze de waardevermeerdering van de woning als gevolg de woningaanpassing wordt geraamd;
  - f. op welke wijze de kostprijs van de woningaanpassing wordt berekend;
  - g. hoe hoog de vergoeding is of hoe de hoogte van de vergoeding wordt bepaald;
  - h. of en zo ja, voor welke groepen eigenaren een vrijstelling van of een korting op de vergoeding geldt en in geval van een korting, hoe hoog die korting is of hoe de hoogte van de korting wordt bepaald;
  - i. of en zo ja, in welke gevallen ontheffing kan worden verleend van de vergoeding.
5. Indien meer dan één eigenaar de vergoeding is verschuldigd, is ieder van hen de volledige vergoeding verschuldigd, met dien verstande dat voor zover de een heeft betaald, de ander is bevrijd.
6. Het college stelt de vergoeding vast en int deze.
7. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over de uitvoering van dit artikel.

D

Artikel 2.3.2, vierde lid, onderdeel g, komt te luiden:

- g. welke eigen bijdrage de cliënt verschuldigd zal zijn.

E

In artikel 2.3.5, achtste lid, wordt „, bedoeld in het derde lid” vervangen door „als bedoeld in het derde of vierde lid”.

F

In artikel 2.3.10, eerste lid, onderdelen b, c, d en e, vervalt „of het persoonsgebonden budget”.

G

In artikel 2.4.1, eerste lid, wordt „artikel 2.3.10, onderdeel a” vervangen door „artikel 2.3.10, eerste lid, onderdeel a” en vervalt „of het ten onrechte genoten persoonsgebonden budget”.

H

Artikel 2.4.3 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid vervalt „of een persoonsgebonden budget”.
2. In het tweede lid vervalt „of het persoonsgebonden budget”.

I

Artikel 2.5.4 komt te luiden:

Artikel 2.5.4

1. Het CAK, de colleges en de instanties, bedoeld in artikel 2.1.4b, eerste lid, verstrekken Onze Minister desgevraagd kosteloos de gegevens, niet zijnde persoonsgegevens, die hij nodig heeft om te beoordelen welke effecten de eigen bijdragen in de praktijk hebben.
2. Bij ministeriële regeling kunnen regels worden gesteld over de te verstrekken gegevens en de wijze van verstrekking.

J

In artikel 2.6.2, eerste lid, vervalt „, genoemd in artikel 3 van de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen,”.

K

Artikel 5.1.1 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt „artikel 2.3.8” vervangen door „artikel 2.1.4b, 2.3.8”.
2. Onder vernummering van het zevende lid tot achtste lid, wordt een lid ingevoegd, luidende:
  7. Het college is bevoegd tot het verwerken van persoonsgegevens van de cliënt of zijn echtgenoot, waaronder persoonsgegevens betreffende de gezondheid, die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van artikel 2.5.4.
3. In het achtste lid (nieuw) wordt „eerste tot en met zesde lid” vervangen door „eerste tot en met zevende lid”.

L

Artikel 5.1.2 wordt als volgt gewijzigd:

1. In de aanhef van het eerste lid wordt „Een aanbieder die een maatwerkvoorziening levert en een derde aan wie ten laste van een persoonsgebonden budget betalingen worden gedaan” vervangen door „Een aanbieder die een maatwerkvoorziening levert of een derde aan wie ten laste van een persoonsgebonden budget betalingen worden gedaan”.

2. In onderdeel b van het eerste en tweede lid wordt na "artikel 2.1.4" een komma ingevoegd.

M

Artikel 5.1.3 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:
  1. Het CAK en een instantie als bedoeld in artikel 2.1.4b, eerste lid, zijn bevoegd tot het verwerken van persoonsgegevens van de cliënt en zijn echtgenoot, waaronder gegevens over gezondheid, die noodzakelijk zijn voor de vaststelling en inning van de eigen bijdrage, voor zover deze op grond van artikel 2.1.4b, 5.2.1, 5.2.2, 5.2.3, 5.2.5, of artikel 3.2 van Wet basisregistratie personen zijn verkregen en noodzakelijk zijn voor de uitvoering van artikel 2.1.4, 2.1.4a, 2.1.4b of 2.1.5.
  2. In het tweede lid wordt "Het CAK is" vervangen door "Het CAK en een instantie als bedoeld in artikel 2.1.4b, eerste lid, zijn", wordt "een bijdrage als bedoeld in artikel 2.1.4, 2.1.4a of 2.1.5" vervangen door "de eigen bijdrage" en wordt "en artikel 40, tweede lid, van de Ziektewet" vervangen door "of artikel 40, tweede lid, van de Ziektewet".
  3. Het derde en vierde lid komen te luiden:
    3. Het CAK en een instantie als bedoeld in artikel 2.1.4b, eerste lid, zijn bevoegd tot het verwerken van persoonsgegevens van de cliënt of zijn echtgenoot, waaronder persoonsgegevens betreffende de gezondheid, die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van artikel 2.5.4.
    4. Het CAK respectievelijk een instantie als bedoeld in artikel 2.1.4b, eerste lid, is de verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerking, bedoeld in het eerste, tweede en derde lid.

N

Artikel 5.2.1 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid wordt als volgt gewijzigd:
  - a. in onderdeel a wordt "artikel 2.3.8" vervangen door "artikel 2.1.4b, 2.1.5, 2.3.8".
  - b. in onderdeel c vervalt "of van het CIZ";
  - c. onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel c door een puntkomma wordt een onderdeel toegevoegd, luidende:
    - d. van het CIZ op grond van artikel 5.2.5, derde lid.
2. Het tweede lid, onderdeel b, komt te luiden:
  - b. het CAK of een instantie als bedoeld in artikel 2.1.4b, eerste lid, voor zover deze noodzakelijk zijn voor het uitvoeren van de artikelen 2.1.4, 2.1.4a, 2.1.4b, 2.1.5 of 2.5.4.

O

In artikel 5.2.2, onderdeel b, wordt "het CAK of een andere instantie als bedoeld in artikel 2.1.4, zevende lid," vervangen door "het CAK of een instantie als bedoeld in artikel 2.1.4b, eerste lid,".

P

Artikel 5.2.3 komt te luiden:

Artikel 5.2.3

De rijksbelastingdienst, het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen en de Sociale verzekeringsbank zijn bevoegd uit eigen beweging en desgevraagd verplicht aan het college, een instantie als bedoeld in artikel 2.1.4b, eerste lid, of het CAK persoonsgegevens te verstrekken voor zover deze noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de artikelen 2.1.4a, 2.1.4b of 2.5.4.

Q

Artikel 5.2.4 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:
  1. Het CAK en een instantie als bedoeld in artikel 2.1.4b, eerste lid, zijn bevoegd uit eigen beweging en desgevraagd verplicht de ter uitvoering van de artikelen 2.1.4, 2.1.4a, 2.1.4b of 2.5.4 verkregen persoonsgegevens, waaronder persoonsgegevens over gezondheid die zijn verkregen ten behoeve van de vaststelling en inning van de eigen bijdrage, te verstrekken aan het college, voor zover deze noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de artikelen 2.1.4, 2.1.4a, 2.1.4b, 2.1.5 of 2.5.4 door het college.
2. In het tweede lid vervalt "2.1.5,".
3. In het derde lid wordt "artikel 2.1.4, 2.1.4a, 2.1.4b, 2.1.4a, 2.1.4b, 2.1.5" vervangen door "de artikelen 2.1.4, 2.1.4a, 2.1.4b".

R

In artikel 5.2.5, derde lid, wordt "het college" vervangen door "het college, een instantie als bedoeld in artikel 2.1.4b, eerste lid, of het CAK" en wordt na "artikel" ingevoegd "2.1.4, 2.1.4a, 2.1.4b,".

S

Voor artikel 5.2.6 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 5.2.5b

Een openbaar lichaam, een gemeenschappelijk orgaan, een bedrijfsvoeringsorganisatie of een orgaan of persoon als bedoeld in respectievelijk artikel 8, eerste, tweede, derde en vierde lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen enerzijds en het college van een deelnemende gemeente anderzijds zijn bevoegd uit eigen beweging en desgevraagd verplicht elkaar persoonsgegevens, waaronder persoonsgegevens over gezondheid, ten behoeve van de vaststelling en inning van de eigen bijdrage of de vergoeding, bedoeld in artikel 2.1.5, te verstrekken, voor zover deze noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de artikelen 2.1.4, 2.1.4a, 2.1.4b, 2.1.5 of 2.5.4.

T

In artikel 5.2.9, eerste lid, wordt "een andere instantie als bedoeld in artikel 2.1.4b, tweede lid," vervangen door "een instantie als bedoeld in artikel 2.1.4b, eerste lid,".

U

In de artikelen 5.3.2, eerste lid, en 5.3.3, eerste en derde lid, 5.3.4, eerste lid, en 5.3.5, eerste lid, wordt "een andere instantie als bedoeld in artikel 2.1.4b, tweede lid," vervangen door "een instantie als bedoeld in artikel 2.1.4b, eerste lid,".

V

De artikelen 8.3, 8.4, 8.5 en 8.6 vervallen.

ARTIKEL II

In artikel 57, derde lid, van de **Algemene nabestaandenwet** wordt "een maatwerkvoorziening of persoonsgebonden budget wordt verstrekt voor beschermd wonen als bedoeld in artikel 1.1.1 van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015" vervangen door "een maatwerkvoorziening, al dan niet in de vorm van een persoonsgebonden budget, wordt verstrekt voor beschermd wonen als bedoeld in artikel 1.1.1, eerste lid, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015".

ARTIKEL III

In artikel 20, tweede lid, van de **Algemene Ouderdomswet** wordt "een maatwerkvoorziening of persoonsgebonden budget wordt verstrekt voor beschermd wonen als bedoeld in artikel 1.1.1 van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015" vervangen door "een maatwerkvoorziening, al dan niet in de vorm van een persoonsgebonden budget, wordt verstrekt voor beschermd wonen als bedoeld in artikel 1.1.1, eerste lid, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015".

ARTIKEL IV

In artikel 39, tweede lid, van de **Werkloosheidswet** wordt "een maatwerkvoorziening of persoonsgebonden budget wordt verstrekt voor beschermd wonen als bedoeld in artikel 1.1.1 van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015" vervangen door "een maatwerkvoorziening, al dan niet in de vorm van een persoonsgebonden budget, wordt verstrekt voor beschermd wonen als bedoeld in artikel 1.1.1, eerste lid, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015".

ARTIKEL V

In artikel 57, tweede lid, van de **Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen** wordt "een maatwerkvoorziening of persoonsgebonden budget wordt verstrekt voor beschermd wonen als bedoeld in artikel 1.1.1 van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015" vervangen door "een maatwerkvoorziening, al dan niet in de vorm van een persoonsgebonden budget, wordt verstrekt voor beschermd wonen als bedoeld in artikel 1.1.1, eerste lid, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015".

ARTIKEL VI

In de artikelen 2:55, tweede lid, en 3:47, tweede lid, van de **Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten** wordt "een maatwerkvoorziening of persoonsgebonden budget wordt verstrekt voor beschermd wonen als bedoeld in artikel 1.1.1 van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015" vervangen door "een maatwerkvoorziening, al dan niet in de vorm van een persoonsgebonden budget, wordt verstrekt voor beschermd wonen als bedoeld in artikel 1.1.1, eerste lid, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015".

ARTIKEL VII

In artikel 30, tweede lid, van de **Wet inkomensvoorziening oudere werklozen** wordt "een maatwerkvoorziening of persoonsgebonden budget wordt verstrekt voor beschermd wonen als bedoeld in artikel 1.1.1 van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015" vervangen door "een maatwerkvoorziening, al dan niet in de vorm van een persoonsgebonden budget, wordt verstrekt voor beschermd wonen als bedoeld in artikel 1.1.1, eerste lid, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015".

ARTIKEL VIII

Artikel 6.18, eerste lid, van de **Wet inkomstenbelasting 2001** wordt als volgt gewijzigd:

1. In onderdeel d wordt "bijdragen" vervangen door "eigen bijdragen".
2. In onderdeel i wordt "bijdrage" vervangen door "eigen bijdrage".

ARTIKEL IX

In artikel 54, tweede lid, van de **Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering** wordt "een maatwerkvoorziening of persoonsgebonden budget wordt verstrekt voor beschermd wonen als

bedoeld in artikel 1.1.1 van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015" vervangen door "een maatwerkvoorziening, al dan niet in de vorm van een persoonsgebonden budget, wordt verstrekt voor beschermd wonen als bedoeld in artikel 1.1.1, eerste lid, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015".

ARTIKEL X

In artikel 71, tweede lid, van de **Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen** wordt "een maatwerkvoorziening of persoonsgebonden budget wordt verstrekt voor beschermd wonen als bedoeld in artikel 1.1.1 van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015" vervangen door "een maatwerkvoorziening, al dan niet in de vorm van een persoonsgebonden budget, wordt verstrekt voor beschermd wonen als bedoeld in artikel 1.1.1, eerste lid, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015".

ARTIKEL XI

In artikel 40, tweede lid, van de **Ziektewet** wordt "een maatwerkvoorziening of persoonsgebonden budget wordt verstrekt voor beschermd wonen als bedoeld in artikel 1.1.1 van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015" vervangen door "een maatwerkvoorziening, al dan niet in de vorm van een persoonsgebonden budget, wordt verstrekt voor beschermd wonen als bedoeld in artikel 1.1.1, eerste lid, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015".

ARTIKEL XII

Indien het bij koninklijk besluit van 30 januari 2023 ingediende voorstel van wet tot Wijziging van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en enkele andere wetten met het oog op een integrale en gecoördineerde aanpak bij meervoudige problematiek en de daarvoor benodigde gegevensverwerking (**Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein**) (Kamerstukken 36295) tot wet is of wordt verheven en:

- a. artikel I, onderdeel A, van die wet later in werking treedt dan artikel I van deze wet, vervalt in het in artikel I, onderdeel A, van die wet voorgestelde eerste subonderdeel van de begripsomschrijving *cliënt* in artikel 1.1.1 van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 "of persoonsgebonden budget";
- b. artikel I, onderdelen J, L en N van die wet later in werking treden dan artikel I van deze wet, wordt in die onderdelen "of een persoonsgebonden budget" vervangen door "of een beslissing tot verstrekking van een maatwerkvoorziening in de vorm van een persoonsgebonden budget";
- c. artikel I, onderdeel K, van die wet later in werking treedt dan artikel I van deze wet, wordt in het in artikel I, onderdeel K, van die wet voorgestelde artikel 2.3.9, eerste lid, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 "of een persoonsgebonden budget" vervangen door "of een beslissing tot verstrekking van een maatwerkvoorziening in de vorm van een persoonsgebonden budget".

ARTIKEL XIII

Indien het bij koninklijk besluit van 30 januari 2023 ingediende voorstel van wet tot Wijziging van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en enkele andere wetten met het oog op een integrale en gecoördineerde aanpak bij meervoudige problematiek en de daarvoor benodigde gegevensverwerking (**Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein**) (Kamerstukken 36295) tot wet is of wordt verheven en artikel I, onderdeel G, van die wet eerder in werking treedt of is getreden dan artikel I van deze wet, komt artikel I, onderdeel D, van deze wet te luiden:

D

Artikel 2.3.2, vierde lid, onderdeel f, komt te luiden:

- f. welke eigen bijdrage de cliënt verschuldigd zal zijn.

ARTIKEL XIV

Onze Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport zendt binnen zes jaar na de inwerkingtreding van deze wet aan de Staten-Generaal een verslag over de doeltreffendheid en de effecten van deze wet in de praktijk.

ARTIKEL XV

1. Het recht zoals dat luidde onmiddellijk voorafgaande aan de inwerkingtreding van artikel I, onderdeel C, blijft van toepassing op bijdragen in de kosten van maatschappelijke ondersteuning die voor die inwerkingtreding verschuldigd werden op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015.
2. Een verordening op grond van artikel 2.1.5 van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 is niet van toepassing op een maatwerkvoorziening in de vorm van een woningaanpassing die is toegekend voor de inwerkingtreding van artikel I, onderdeel C.

ARTIKEL XVI

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

ARTIKEL XVII

Deze wet wordt aangehaald als: Wet vervanging abonnementstarief Wmo 2015.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid,
Welzijn en sport,

Memorie van toelichting

Inhoudsopgave

- I. Algemeen deel
  1. Inleiding
  2. Huidige systematiek en aanleiding
    - 2.1 Uitdagingen voor houdbaarheid Wmo 2015
    - 2.2 Huidige systematiek: abonnementstarief
    - 2.3 Start en pauzering eigen bijdrage
  3. Doelen en inhoud wetsvoorstel
    - 3.1 Doelen invoering inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage (ivb)
    - 3.2 Beoogde vormgeving ivb maatwerkvoorzieningen
      - 3.2.1 Uitgangspunten vormgeving
      - 3.2.2 Afstemming eigen bijdrage op financiële draagkracht burger
      - 3.2.3 Beperking toename stapeling eigen bijdragen
      - 3.2.4 Onnodige complexiteit vermijden
      - 3.2.5 Ruimte voor maatwerk en menselijke maat
    - 3.3 Doelen en beoogde vormgeving eigen bijdrage algemene voorzieningen
    - 3.4 Doelen en inhoud verheldering start en pauzering eigen bijdrage
    - 3.5 Overwogen alternatieven

- 3.5.1 Overwogen alternatieve ivb maatwerkvoorzieningen
    - 3.5.2 Overwogen alternatieven in relatie tot algemene voorzieningen
  - 4. Verhouding tot de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)
  - 5. Caribisch Nederland
  - 6. Gevolgen voor burgers en uitvoering
    - 6.1 Gevolgen voor burgers
    - 6.2 Gevolgen voor aanbieders
    - 6.3 Gevolgen voor gemeenten
    - 6.4 Gevolgen voor het CAK
  - 7. Gevolgen voor de regeldruk
    - 7.1 Effecten op regeldruk burgers
    - 7.2 Effecten op regeldruk aanbieders
  - 8. Toezicht, handhaving en rechtsbescherming
    - 8.1 Toezicht en handhaving
    - 8.2 Rechtsbescherming
  - 9. Financiële gevolgen
    - 9.1 Financiële effecten burgers
    - 9.2 Financiële effecten aanbieders
    - 9.3 Financiële effecten gemeenten
    - 9.4 Financiële effecten CAK
    - 9.5 Financiële effecten rechterlijke macht en rechtsbijstand
  - 10. Advies en consultatie
    - 10.1 Internetconsultatie
    - 10.2 Adviescollege toetsing regeldruk (ATR)
    - 10.3 CAK
    - 10.4 Nederlandse Zorgautoriteit (NZa)
    - 10.5 Uitvoerbaarheidstoets Decentrale Overheden
    - 10.6 College voor de Rechten van de Mens
    - 10.7 Autoriteit Persoonsgegevens (AP)
    - 10.8 Raad voor de Rechtspraak
    - 10.9 Raad voor Rechtsbijstand
  - 11. Monitoring en evaluatie
  - 12. Overgangsrecht en inwerkingtreding
    - 12.1 Overgangsrecht
    - 12.2 Inwerkingtreding
- II. Artikelsgewijs

I. Algemeen deel

1. Inleiding

De personele en financiële houdbaarheid van de zorg en ondersteuning in Nederland blijft in de komende jaren een belangrijk maatschappelijk vraagstuk. Demografische en sociaal-culturele ontwikkelingen stellen ons voor de maatschappelijke uitdaging hoe die houdbaarheid te waarborgen.¹ De capaciteit die beschikbaar is om zorg en ondersteuning te kunnen leveren is schaars en de vraag naar zorg en ondersteuning neemt de komende jaren verder toe. Om collectief gefinancierde zorg en ondersteuning voor iedereen toegankelijk, betaalbaar en van goede kwaliteit te houden – vooral voor de meest kwetsbaren – is het essentieel dat mensen daar alleen een beroep op doen voor zover dat echt nodig is en dat mensen die er gebruik van maken ook naar (financiële) draagkracht zelf bijdragen. De regering ziet eigen bijdragen als een instrument om dat te (helpen) bereiken.

Afschaffing abonnementstarief en invoering inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage

---

¹ Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR), *Kiezen voor houdbare zorg*, Den Haag 2021.

Op dit moment is voor een groot aantal voorzieningen² in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (hierna: Wmo 2015) het zogenoemde abonnementstarief van toepassing als eigen bijdrage. Dit is een vaste bijdrage van € 20,60 per maand (peiljaar 2024) die voor elke Wmo-cliënt hetzelfde is, ongeacht inkomen, vermogen of omvang van de ondersteuning.³ Met de invoering van het abonnementstarief in 2019⁴ werd beoogd voor burgers de stapeling van eigen bijdragen te beperken en het systeem van eigen bijdragen transparanter te maken en te vereenvoudigen. Deze doelen zijn bereikt.⁵

Het abonnementstarief is voor mensen met een laag inkomen en geen vermogen even hoog als voor burgers met een hoog inkomen en/of groot vermogen. De mogelijkheden om burgers naar financiële draagkracht bij te laten dragen in de kosten van voorzieningen zijn daarmee op dit moment beperkt en daarmee ook de mogelijkheden om burgers te stimuleren tot kostenbewustzijn en het op andere wijze voorzien in hun ondersteuningsbehoefte (bijvoorbeeld door – waar dat kan – een groter beroep te doen op het sociale netwerk of door de ondersteuning particulier te bekostigen). Als gevolg daarvan is het beroep op de Wmo 2015 voor met name huishoudelijke hulp de afgelopen jaren sterk gestegen en in mindere mate ook het beroep op de Wmo 2015 voor hulpmiddelen en woningaanpassingen. Daarbij is de procentuele stijging onder mensen met een midden- of hoger inkomen het sterkst geweest. Deze stijging was deels voorzien, maar is groter dan verwacht.⁶ Deze zogenoemde aanzuigende werking heeft geleid tot hogere kosten voor gemeenten met lokale bezuinigingen binnen het sociaal domein tot gevolg⁷ en/of heeft op lokaal niveau een ongunstige invloed gehad op wachtlijsten. De toegankelijkheid en kwaliteit van maatschappelijke ondersteuning komt daardoor onder druk te staan. Juist kwetsbare burgers die – met hun naasten – niet zelf kunnen voorzien in de ondersteuning die zij nodig hebben, worden daardoor het hardst geraakt. De Raad voor Volksgezondheid en Samenleving schrijft in het rapport *Met de stroom mee* dan ook dat de solidariteit in de Wmo 2015 door deze ontwikkelingen kan worden ondergraven.⁸

Vanwege bovengeschetste ontwikkelingen wil de regering met ingang van 1 januari 2026 het inkomens- en vermogensafhankelijke karakter van de eigen bijdrage in de Wmo 2015 herstellen, wat neerkomt op het afschaffen van het abonnementstarief en het herintroduceren van een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage in de Wmo 2015⁹ voor de maatwerkvoorzieningen waar nu het abonnementstarief voor geldt.¹⁰ Het onderhavige wetsvoorstel strekt daartoe. Ook vóór 2019 bestond er voor deze maatwerkvoorzieningen een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage.

Voorafgaand aan de invoering van het abonnementstarief was de eigen bijdrage van burgers voor maatschappelijke ondersteuning complex vormgegeven. Dit was het gevolg van destijds gemaakte ontwerpkeuzes en leidde tot problemen in de uitvoering. Dat had stapel- en correctiefacturen¹¹

---

² Zie paragraaf 2.2 van deze memorie van toelichting.

³ Enige uitzondering hierop zijn cliënten die tot de groep niet-pensioengerechtigde meerpersoonshuishoudens behoren. Voor hen bedraagt het abonnementstarief € 0 per maand.

⁴ Het abonnementstarief werd voor maatwerkvoorzieningen in 2019 ingevoerd (Stb. 2018, 444) en voor algemene voorzieningen die gepaard gaan met een duurzame hulpverleningsrelatie in 2020 (Stb. 2019, 185 jo. Stb. 2019, 452). Voorafgaand aan de invoering van het abonnementstarief was een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage van toepassing.

⁵ *Monitor Abonnementstarief*, bijlage bij Kamerstukken II 2022/23, 29 538, nr. 345.

⁶ Dit wordt toegelicht in paragraaf 2.2 van deze memorie van toelichting.

⁷ Zie bijlage bij Kamerstukken II 2021/22, 29 538, nr. 331 (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-1013473.pdf>). Uit de derde rapportage van de *Monitor Abonnementstarief* (blz. 13, 43 en 45-47) blijkt dat de urgentie om te bezuinigen is toegenomen bij gemeenten. De monitor meldt een toename van onderzochte gemeenten die maatregelen hebben genomen om de uitgaven aan de Wmo 2015 te beperken. Deze gemeenten richten zich daarmee vooral op de toegang. Bijvoorbeeld door minder snel een beschikking af te geven of door bijvoorbeeld kortdurende beschikkingen af te geven of beschikkingen voor een minder groot aantal uren per week. Ook zijn er gemeenten die voorzieningen versoberen of cliënten ontmoedigen om een aanvraag te doen.

⁸ Raad voor Volksgezondheid en Samenleving, *Met de stroom mee*, Den Haag, 2023, p.38.

⁹ Dit is overeenkomstig het advies van de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving in zijn rapport *Met de stroom mee*.

¹⁰ Dit betreft alle maatwerkvoorzieningen in het kader van de Wmo 2015, behoudens beschermd wonen, opvang en – als de gemeente dat bij verordening bepaald heeft – vervoer.

¹¹ Een stapelfactuur is een factuur waarin meer dan twee eigenbijdragetermijnen in rekening wordt gebracht.

voor burgers tot gevolg. De invoering van het abonnementstarief was destijds – vanwege de eenvoud en transparantie – mede een beleidsantwoord op die problematiek. Ook werd met de invoering gepoogd de financiële last voor burgers van de stapeling van eigen bijdragen te verminderen. De herintroductie van een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage in de Wmo 2015 brengt het risico op herintroductie van de hiervoor genoemde uitvoeringsproblematiek met zich mee. Met het onderhavige voorstel zal de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage daarom op zo'n manier worden geherintroduceerd, dat deze problematiek zoveel mogelijk wordt voorkomen. Ook wordt de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage zo vorm gegeven dat de toename van de stapeling van eigen bijdragen¹² die daarmee samenhangt, wordt beperkt. Ook wat dat betreft wordt niet geheel teruggekeerd naar de oude situatie. In het vervolg van deze memorie van toelichting wordt daar nader op in gegaan.

Het abonnementstarief is momenteel ook van toepassing op een deel van de algemene voorzieningen van gemeenten, namelijk de algemene voorzieningen waarbij sprake is van een duurzame hulpverleningsrelatie.¹³ Ook voor deze voorzieningen wordt het abonnementstarief afgeschaft. Gemeenten krijgen – net als voorheen – beleidsruimte om hiervoor binnen randvoorwaarden zelf een eigen bijdrage vast te stellen die past bij het laagdrempelige en preventieve karakter van deze voorzieningen. Dat maakt lokaal maatwerk mogelijk.

Overige wijzigingen

Met het onderhavige wetsvoorstel wordt daarnaast een aantal andere zaken geregeld met betrekking tot de eigen bijdragen voor maatwerkvoorzieningen en voor algemene voorzieningen waarbij sprake is van een duurzame hulpverleningsrelatie. Ten eerste wordt met voorliggend wetsvoorstel een delegatiebepaling in de Wmo 2015 opgenomen op grond waarvan het startmoment van deze eigen bijdragen zal worden vastgelegd, waardoor dit – gelijktijdig met inwerkingtreding van dit wetsvoorstel – landelijk geüniformeerd wordt. Ook wordt met dit wetsvoorstel een bepaling in de Wmo 2015 opgenomen op grond waarvan regels kunnen worden gesteld over het pauzeren van de eigen bijdrage indien de levering van de voorziening tijdelijk wordt onderbroken.

Ten tweede wordt een wijziging aangebracht in de bijdrageplicht voor cliënten jonger dan achttien jaar. Voor maatwerkvoorzieningen in de vorm van hulpmiddelen en/of woningaanpassingen voor jongeren onder de achttien jaar wordt op dit moment een beroep gedaan op de Wmo 2015. Hiervoor zijn op dit moment geen eigen bijdragen verschuldigd, tenzij het gaat om een woningaanpassing en de gemeente bij verordening heeft bepaald dat de ouders de bijdrage verschuldigd zijn.¹⁴ Daarbij bevat het huidige artikel 2.1.5 Wmo 2015 een aantal gedetailleerde regels over wie in zo'n geval al dan niet als ouder dient te worden beschouwd. De regering constateert dat deze regels complex en moeilijk uitlegbaar zijn. Tegelijkertijd ziet de regering dat woningaanpassingen duur kunnen zijn en dat de eigenaar van de woning financieel voordeel kan hebben bij een woningaanpassing als deze tot waardevermeerdering van de woning leidt. Dat kan zowel een woningaanpassing betreffen die bedoeld is voor een minderjarige, als een woningaanpassing die bedoeld is voor een meerderjarige.

---

¹² Onder de stapeling van eigen bijdragen wordt verstaan de totale hoogte van eigen bijdragen over eenzelfde termijn. Het gaat hier dus om de som van de betreffende eigen bijdragen. In de context van dit wetsvoorstel wordt onder stapeling niet verstaan het totale aantal eigen bijdragen dat over een bepaalde termijn verschuldigd is. De inkomens- en vermogensafhankelijke bijdrage in de Wmo 2015 kan stapelen met het eigen risico in de Zorgverzekeringswet (Zvw) en eigen bijdragen in de Zvw, zoals eigen bijdragen voor extramurale farmacie en hulpmiddelen. Vanwege anticumulatiebepalingen kan de inkomens- en vermogensafhankelijke bijdrage in de Wmo 2015 niet stapelen met eigen bijdragen voor de Wet langdurige zorg (Wlz) of eigen bijdragen voor beschermd wonen of opvang in de Wmo 2015.

¹³ Dit betreft algemene voorzieningen waarbij een hulpverleningsrelatie wordt aangegaan die van persoonlijke en voortdurende aard is. Voorbeelden van voorzieningen met een duurzame hulpverleningsrelatie die (ook) als algemene voorziening kunnen worden aangeboden zijn huishoudelijke hulp en vormen van dagbesteding. Zie artikel 1.1.1 van dit wetsvoorstel en het artikelsgewijze deel van deze memorie van toelichting. Zie ook: *Notitie toelichting duurzame hulpverleningsrelatie*, Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), bijlage ledenbrief 12 juni 2019, Lbr. 19/045.

(https://vng.nl/files/vng/brieven/2019/attachments/bijlage_6_handreiking_duurzame_hulpverleningsrelatie_-_def_s_b1901041_1_n.pdf).

¹⁴ Artikel 3.8, derde lid, onderdeel e, Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 juncto artikel 2.1.5 Wmo 2015.

Daarom worden twee zaken voorgesteld. Ten eerste om voor maatwerkvoorzieningen voor cliënten die de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt, geen eigen bijdragen meer te vragen en de voornoemde uitzonderingsmogelijkheid te laten vervallen. Op dit moment is voor jongeren onder de achttien jaar al niet vaak een eigen bijdrage voor zorg of ondersteuning verschuldigd. Ten tweede wordt voorgesteld om bij woningaanpassingen die redelijkerwijs niet ongedaan kunnen worden gemaakt, de mogelijkheid voor gemeenten te creëren om de eigenaar van een woning een vergoeding voor de woningaanpassing te vragen wanneer het eigendom van de woning in andere handen overgaat. Dit geldt alleen indien de cliënt waarvoor de woningaanpassing is aangebracht de eigenaar van de woning is of behoort tot het huishouden van de eigenaar. De vergoeding mag ten hoogste gelijk zijn aan de waardevermeerdering van de woning die het gevolg is van de woningaanpassing, tot maximaal de kostprijs van de woningaanpassing minus betaalde eigen bijdragen. Dit vanuit de overweging dat enerzijds de woningeigenaar niet via de waardevermeerdering van zijn woning hoeft te profiteren van de inzet van collectieve middelen en anderzijds de gemeente niet meer hoeft terug te krijgen dan de ingezette collectieve middelen en dus niet het volledige voordeel bij de woningeigenaar hoeft te kunnen afromen.

Ten derde wordt met voorliggend wetsvoorstel van de gelegenheid gebruik gemaakt om een inconsequentie in de Wmo 2015 te herstellen. Die inconsequentie betreft het feit dat het persoonsgebonden budget (hierna: pgb) soms als verstrekkingvorm van een maatwerkvoorziening wordt gepresenteerd (waarbij de andere verstrekkingvorm dan de verstrekking in natura is) en soms als een alternatief voor de maatwerkvoorziening. Het eerste is juist, en met voorliggend wetsvoorstel wordt daarom nu overal helder geregeld dat het pgb een verstrekkingvorm van een maatwerkvoorziening is. Daarbij wordt opgemerkt dat dit slechts een technische wijziging betreft, die geen gevolgen heeft voor de bevoegdheden en verplichtingen die ten aanzien van het pgb gelden. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de artikelsgewijze deel van deze memorie van toelichting.

Ten vierde is bepaald dat de bij de vaststelling betrokken instanties elkaar informeren, bijvoorbeeld om samenloop van eigen bijdragen te voorkomen, en is van de gelegenheid gebruik gemaakt een omissie in de huidige Wmo 2015 te herstellen wat betreft de informatievoorziening door cliënten. Soms is informatie van de cliënt nodig om de eigen bijdrage vast te stellen of te herzien. Het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 regelt al dat de cliënt wijzigingen in zijn situatie aan het CAK meldt. Het wetsvoorstel voorziet in een duidelijke grondslag in de wet om in lagere regelgeving te bepalen welke informatie van de cliënt verlangd wordt. Hiermee wordt niet beoogd materieel te wijzigen welke informatie de cliënt in welke situatie moet verstrekken. Deze grondslag is gemodelleerd naar artikel 2.3.8 Wmo 2015 en is dus beperkt tot de gevallen waarin de bij de vaststelling van de eigen bijdrage betrokken instanties niet al langs andere weg op de hoogte kunnen zijn van een wijziging in de situatie van de cliënt.

Tot slot

Tot slot wordt in deze inleiding opgemerkt dat de Wmo 2015 ook op dit moment al inkomens- en vermogensafhankelijke bijdragen kent voor de maatwerkvoorziening "beschermd wonen". De berekeningswijze van de eigen bijdragen voor beschermd wonen sluit aan bij de berekeningswijze van de eigen bijdragen voor langdurige zorg als bedoeld in de Wet langdurige zorg (hierna: Wlz). Met voorliggend wetsvoorstel worden geen wijzigingen beoogd in de eigen bijdragen voor beschermd wonen.

Daarnaast mogen gemeenten de eigen bijdragen voor de maatwerkvoorziening "opvang" op dit moment zelf bepalen, mits de cliënten ten minste voldoende geld overhouden voor het kunnen betalen van de (nominale) premie voor een zorgverzekering als bedoeld in de Zorgverzekeringswet (hierna: Zvw) alsmede een bedrag ter hoogte van het zogenoemde zak- en kleedgeld in de Participatiewet. Dit impliceert dat de eigen bijdrage voor opvang afhankelijk kan zijn van het inkomen van de cliënt. Ook op dit punt beoogt het wetsvoorstel geen wijzigingen.

Niet in de laatste plaats wordt wellicht ten overvloede gewezen op de gelaagde structuur van de regelgeving voor de eigen bijdragen. Het wetsvoorstel biedt de kaders op grond waarvan en

waarbinnen de eigen bijdragen voor algemene voorzieningen en maatwerkvoorzieningen verder worden uitgewerkt bij of krachtens algemene maatregel van bestuur en in verordeningen van gemeenten. In deze memorie van toelichting worden deze kaders uiteengezet en wordt geschetst welke uitwerking de regering voornemens is te treffen bij of krachtens algemene maatregel van bestuur. Die uitwerking zal hoofdzakelijk worden neergelegd in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 en alleen voor enkele details bij ministeriële regeling in de Uitvoeringsregeling Wmo 2015. Verder wordt in deze memorie van toelichting beschreven welke beleidsruimte gemeenten hebben om de eigen bijdrage bij verordeningen te regelen. Overigens kent de huidige Wmo 2015 al een dergelijke gelaagde structuur van regelgeving.

Waar in het hiernavolgende gesproken wordt van de "inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage" (hierna: ivb), wordt de eigen bijdrage voor maatwerkvoorzieningen bedoeld die in de plaats zal komen van het abonnementstarief. Daar waar ook de eigen bijdragen voor beschermd wonen of opvang worden bedoeld, zal dit worden aangegeven.

Leeswijzer

Deze memorie van toelichting kent de volgende opbouw. In het algemeen deel worden na deze inleiding (hoofdstuk 1) in hoofdstuk 2 de huidige eigenbijdragesystematiek en de aanleiding voor dit wetsvoorstel nader uitgelegd. In hoofdstuk 3 worden de doelen en de inhoud van de hoofdelementen van dit wetsvoorstel geschetst. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de verhouding tussen onderhavig wetsvoorstel en de Algemene verordening gegevensbescherming. In hoofdstuk 5 wordt de betekenis van onderhavig wetsvoorstel voor Caribisch Nederland weergegeven. Hoofdstuk 6 gaat in op de gevolgen (niet zijnde de regeldrukgevolgen of financiële gevolgen) van dit wetsvoorstel voor burgers en de uitvoering. Dit hoofdstuk gaat ook in op het beroep dat wordt gedaan op het zogenoemde doenvermogen van de burger. Hoofdstuk 7 gaat in op de effecten op de regeldruk. In hoofdstuk 8 gaat in op de onderwerpen toezicht, handhaving en rechtsbescherming. Hoofdstuk 9 gaat in op de financiële gevolgen van dit wetsvoorstel. In hoofdstuk 10 komen de uitkomsten van de internetconsultatie en de verschillende ingewonnen toetsen en adviezen aan de orde, waarbij ook wordt uitgelegd wat met deze uitkomsten, toetsen en adviezen is gedaan. Hoofdstuk 11 gaat in op de monitoring van de effecten en de evaluatie van het wetsvoorstel. In hoofdstuk 12 komt de inwerkingtreding van de bepalingen in dit wetsvoorstel aan bod. Tot slot worden in het artikelsgewijs deel van deze memorie van toelichting de artikelen van dit wetsvoorstel nader toegelicht.

2. Huidige systematiek en aanleiding

Dit hoofdstuk gaat in op de huidige eigenbijdragesystematiek en de aanleiding voor de voorgestelde wijzigingen. Allereerst wordt in dit hoofdstuk kort toegelicht welke uitdagingen op het stelsel van maatschappelijke ondersteuning afkomen en waarom daardoor de personele en financiële houdbaarheid van de Wmo 2015 – en daarmee de beschikbaarheid van voorzieningen voor burgers – naar verwachting meer onder druk zullen komen te staan. In de daarop volgende paragraaf wordt nader toegelicht waarom en hoe het abonnementstarief in 2019 is ingevoerd, wat de ervaringen zijn met het abonnementstarief en waarom de regering – in het licht van deze uitdagingen – aanleiding ziet het abonnementstarief af te schaffen. Ten slotte wordt ingegaan op de achtergrond en aanleiding van de andere zaken die met dit wetsvoorstel worden geregeld.

2.1 Uitdagingen voor houdbaarheid Wmo 2015¹⁵

Vraag naar maatschappelijke ondersteuning neemt toe

Als gevolg van de naoorlogse geboortegolf in combinatie met een sterke daling van het geboortecijfer sinds begin jaren 70, neemt het aandeel ouderen in de bevolking sterk toe. Daarnaast neemt ook de levensverwachting nog altijd toe, waardoor de gemiddelde leeftijd stijgt. In 2020 zijn er 3,4 miljoen 65-plussers. Naar verwachting zijn dat er 4,8 miljoen in 2040, waarna

---

¹⁵ Deze paragraaf is voornamelijk gebaseerd op: Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR), *Kiezen voor houdbare zorg*, Den Haag 2021.

het aandeel ouderen in de bevolking langzaam afneemt. Ook neemt het aantal 80-plussers in de komende periode toe. Daardoor is er sprake van dubbele vergrijzing: het aantal ouderen als percentage van de gehele bevolking neemt toe, en ouderen leven gemiddeld langer.

Het aantal alleenwonende ouderen verdubbelt tot 2050. Alleenwonenden kunnen vanzelfsprekend voor hun ondersteuning geen beroep doen op mensen in het eigen huishouden. Zij zijn voor de ondersteuning die zij nodig hebben afhankelijk van het eigen sociale netwerk en/of van professionele ondersteuning.

Als gevolg van deze ontwikkelingen neemt de vraag naar (ambulante) ondersteuning die gericht is op zelfredzaamheid en participatie van ouderen fors toe, in ieder geval tot 2040, waarna de groei tot zeker 2060 in een trager tempo doorzet. Dit betreft zowel de vraag naar formele ondersteuning op grond van de Wmo 2015 als de vraag naar informele hulp en ondersteuning. De uitgaven van gemeenten in het kader van de Wmo 2015 zullen daardoor toenemen.

Deels samenhangend met de vergrijzing wordt er een toename verwacht van het aantal mensen met één of meer chronische aandoeningen en neemt ook het aantal mensen toe met meerdere aandoeningen. Ook is de verwachting dat psychische aandoeningen een hogere ziektelast zullen gaan veroorzaken en stressgerelateerde klachten (zeker onder jonge mensen) toe zullen nemen.¹⁶

Daarnaast blijven de sociaaleconomische gezondheidsverschillen tussen bevolkingsgroepen een hardnekkig probleem. Deze verschillen kunnen door de vergrijzing worden uitvergroot. Groepen met een lagere sociaaleconomische positie kennen bovendien een relatief groot aandeel van mensen met een migratieachtergrond, die – zoals de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (hierna: WRR) aangeeft – vaak een slechtere gezondheid en soms een andere zorgvraag hebben. Dit geldt met name voor de groep oudere migranten van de eerste generatie, die in omvang aanzienlijk gaat toenemen.¹⁷ Bij groepen met een lagere sociaaleconomische positie is bovendien vaker sprake van een bredere ondersteuningsbehoefte: op het gebied van inkomen, wonen, maatschappelijke ondersteuning en participatie.

Bovengenoemde ontwikkelingen leiden tot een toename van de vraag naar maatschappelijke ondersteuning en van de gemiddelde complexiteit en zwaarte van de ondersteuningsbehoefte, en leiden in den brede tot een grotere druk op lokale voorzieningen.

Groei beroepsbevolking stagneert

De vergrijzing heeft ook gevolgen voor het professionele aanbod van zorg en ondersteuning. Tot circa 2040 zal naar verwachting de groei van de beroepsbevolking stagneren. Daardoor daalt het aantal werkenden als aandeel van de totale bevolking. Momenteel is al sprake van krapte op de arbeidsmarkt, ook op de arbeidsmarkt voor zorg en ondersteuning. Omdat naar verwachting de vraag naar zorg en ondersteuning intussen zal toenemen, neemt naar verwachting ook de werkdruk toe. De kwaliteit van de geboden dienstverlening kan daarmee onder druk komen te staan.

Met stagnatie van de groei van de beroepsbevolking wordt ook het relatieve aanbod (en/of potentieel) van niet-gepensioneerde mantelzorgers kleiner, terwijl het beroep dat op hen wordt gedaan naar verwachting toeneemt. Tegelijkertijd zijn er in de komende jaren wel steeds meer (actieve) gepensioneerden die een bijdrage kunnen leveren aan de ondersteuning van kwetsbare burgers en andere vormen van vrijwilligerswerk kunnen verrichten. Dit vraagt op lokaal niveau

---

¹⁶ Zie onder andere: [Mentale gezondheid jongeren afgenomen | Jeugdmonitor \(cbs.nl\)](#).

¹⁷ Momenteel is 4,2 procent van de populatie 65-plussers van niet-westerse herkomst (niet-westerse herkomst volgens de definitie van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) in het rapport *Bevolkingsprognose 2017-2060*). In 2060 zal dit 17,1 procent zijn. Het gaat dan landelijk gezien om 818.000 ouderen met een niet-westerse migratieachtergrond. In de grote steden ligt dit aandeel echter beduidend hoger. In Amsterdam, Den Haag en Rotterdam is momenteel al circa een kwart van alle 50-plussers van niet-westerse herkomst (circa 60-70 procent met een Surinaamse, Marokkaanse of Turkse herkomst). Zie WRR, *Kiezen voor houdbare zorg*, Den Haag 2021, blz. 43 en 56.

echter om een goede organisatie van vraag en aanbod en om samenwerking tussen formele en informele zorg.

Regionale verschillen

Bovenstaande ontwikkelingen kunnen wat betreft de kracht en/of de intensiteit waarmee ze zich voordoen verschillen tussen regio's. De vergrijzing heeft niet in elke regio even veel impact. In delen van Zeeland, Limburg, de Achterhoek, het noorden van Noord-Holland en de noordelijke provincies slaat de vergrijzing veel harder toe dan in de rest van Nederland, waardoor bovenstaande gevolgen daar sterker optreden en gemeenten en aanbieders van zorg en ondersteuning daar dus – in vergelijking met de rest van Nederland – voor extra grote uitdagingen komen te staan bij de uitvoering van de Wmo 2015. Tegelijkertijd is er juist in de meer rurale gebieden veelal sprake van een sterkere sociale cohesie dan in de grote steden, met een grotere bereidheid om elkaar te helpen en te ondersteunen.

Daarnaast zijn er overal in Nederland wijken met concentraties van groepen met een lage sociaaleconomische positie (inclusief personen met een migratieachtergrond), maar vooral in het noordoosten, Zuid-Limburg en de grote steden is sprake van een clustering. Met name in gemeenten met een concentratie van inwoners met een lage sociaaleconomische positie, zal naar verwachting sprake zijn van schaarste van professionele krachten en (financiële) middelen.

Conclusie

Lokale voorzieningen staan in brede zin onder druk de komende jaren. Meer specifiek krijgt de maatschappelijke ondersteuning in het kader van de Wmo 2015 te maken met een toenemende personele schaarste, terwijl de vraag naar maatschappelijke ondersteuning de komende jaren fors toeneemt. Dit vraagt beleidskeuzes om de toegankelijkheid, betaalbaarheid en kwaliteit van de Wmo 2015 de komende jaren te kunnen (blijven) waarborgen.

2.2 Huidige systematiek: abonnementstarief

Omschrijving

Voor maatwerkvoorzieningen (behoudens beschermd wonen, opvang en – als de gemeente dat bij verordening bepaald heeft – vervoer) en voor door de gemeente aangewezen algemene voorzieningen die gepaard gaan met een duurzame hulpverleningsrelatie, zijn cliënten op grond van de huidige Wmo 2015 een eigen bijdrage verschuldigd die per maand niet meer bedraagt dan € 20,60 (prijsspeil 2024): het abonnementstarief. Dit geldt ook voor cliënten die een pgb ontvangen waarmee zij zelf maatwerkvoorzieningen van derden betrekken. Het abonnementstarief is onafhankelijk van de hoeveelheid maatschappelijke ondersteuning die men ontvangt. Het is per 1 januari 2019 ingevoerd voor maatwerkvoorzieningen (behoudens de eerdergenoemde uitzonderingen) en per 1 januari 2020 is het abonnementstarief ook gaan gelden voor algemene voorzieningen die gepaard gaan met een duurzame hulpverleningsrelatie.

Het abonnementstarief is destijds ingevoerd om de stapeling van eigen bijdragen voor met name middeninkomens te beperken¹⁸ en de uitvoering van de eigen bijdrage te vereenvoudigen. In de jaren voorafgaand aan het abonnementstarief was een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage van toepassing. De manier waarop deze inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage was vormgegeven, zorgde vanwege de complexiteit tot problemen in de uitvoering, met stapel- en correctiefacturen voor burgers tot gevolg.¹⁹ Het abonnementstarief moest een eind maken aan deze problematiek.²⁰

---

¹⁸ Kamerstukken II 2018/19, 35 093, nr. 3. De belangrijkste aanleiding voor de invoering van het abonnementstarief was het beperken van de stapeling van eigen bijdragen "met name voor mensen die geen beroep kunnen doen op gemeentelijke minimaregelingen en gemeentelijke collectiviteiten voor sociale minima en minder profiteren van landelijke regelingen zoals de zorgtoeslag."

¹⁹ De uitvoeringstoets van VNG Realisatie uit 2019 *Maatregelen ter voorkoming van stapelfacturen in de Wmo* geeft inzicht in de complexiteit van de uitvoering voorafgaande aan het abonnementstarief. Zie: https://vng.nl/files/vng/20190507-definitieve_rapportage_uitvoeringstoets_stapelfacturen_002.pdf

De invoering van het abonnementstarief betekende destijds voor veel mensen een (forse) verlaging van de eigen bijdrage die zij op grond van de Wmo 2015 verschuldigd waren. Gemeenten kregen bovendien de ruimte het abonnementstarief op een lager bedrag of op nihil vast te stellen voor bepaalde categorieën van cliënten. Op het abonnementstarief zijn op grond van de Wmo 2015 ook anticumulatiebepalingen van toepassing.²¹

De exacte eigen bijdrage die voor een cliënt geldt, wordt door het Centraal Administratiekantoor (hierna: CAK) vastgesteld. Hiertoe meldt een gemeente een cliënt bij het CAK aan. Het CAK stelt vervolgens op basis van de wettelijke regels en het gemeentelijk beleid vast welke eigen bijdrage in rekening wordt gebracht bij de cliënt. Het CAK int de eigen bijdrage voor de gemeente.

Ervaringen met het abonnementstarief

Uit het meerjarig monitoronderzoek dat in de periode van 2019 tot en met 2022 is uitgevoerd, de zogenoemde *Monitor Abonnementstarief*,²² komt naar voren dat cliënten in het algemeen positief zijn over de invoering van het abonnementstarief. Naast het financiële voordeel dat het abonnementstarief cliënten heeft opgeleverd in vergelijking met de eigen bijdrage die vóór de invoering van toepassing was, zijn cliënten vooral positief over de eenvoud van het abonnementstarief ten opzichte van de eerdere inkomens- en vermogensafhankelijke bijdragesystematiek. Al heel snel in het aanvraagproces is duidelijk wat de omvang van de bijdrage zal zijn en wat cliënten dus uiteindelijk zelf moeten betalen.

Daarnaast heeft de invoering van het abonnementstarief ook tot gevolg gehad dat er in de regel door de Belastingdienst voor cliënten die onder dit tarief vallen geen financiële gegevens van de cliënt meer hoeven te worden verstrekt aan het CAK, hetgeen gezien vanuit privacy-optiek voordelig is voor cliënten. Een nuancering hierbij is wel dat gemeenten de mogelijkheid hebben om een inkomensgrens te bepalen waar beneden cliënten geen abonnementstarief verschuldigd zijn, het zogenoemde minimabeleid. Voor de uitvoering hiervan zijn wel inkomensgegevens nodig.

De invoering van het abonnementstarief heeft echter ook ongewenste effecten gehad en daarom geleid tot maatschappelijke discussie. Voorafgaand aan de invoering van het abonnementstarief werd er rekening mee gehouden dat door het relatief lage tarief van (toen nog) € 19 per maand het beroep op de Wmo-voorzieningen zou toenemen: de zogenoemde aanzuigende werking van het abonnementstarief. Zoals later in deze paragraaf nog zal worden toegelicht, is deze toename echter fors hoger gebleken dan vooraf werd verwacht, met name bij de voorziening huishoudelijke hulp. Volgens de vierde rapportage van de *Monitor Abonnementstarief*²³ zien cliëntorganisaties dat de (financiële) drempel om hulp of een voorziening aan te vragen, als gevolg van de invoering van het abonnementstarief laag is en dat ook mensen die zelf hulp kunnen regelen, en vooral ook zelf kunnen betalen, daardoor gebruik maken van de Wmo 2015. Volgens de monitor vrezen cliëntorganisaties dat de toename van het gebruik van ondersteuning uit hoofde van de Wmo 2015 in combinatie met onder andere het oplopende tekort aan personeel bij aanbieders, in de toekomst ten koste zal gaan van de ondersteuning van hen die deze hulp het hardste nodig hebben. Sommige cliënten vinden het abonnementstarief volgens de monitor dan ook onrechtvaardig.

In tabel 1 is zichtbaar welke ontwikkeling er in het gebruik is geweest bij de verschillende typen maatwerkvoorzieningen voor de periode 2017-2021.

Tabel 1. Ontwikkeling aantal cliënten per type maatwerkvoorziening 2017-2021

Voorziening	Aantal cliënten					Verandering			
	2017	2018	2019	2020	2021	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021
Hulp bij het huishouden	398.090	390.950	439.060	496.575	510.300	-7.140 -1,8%	48.110 +12,3%	57.515 +13,1%	13.725 +2,8%
Hulpmiddelen en diensten	694.715	724.805	757.850	771.075	767.360	30.090 +4,3%	33.045 +4,6%	13.225 +1,7%	-3.715 -0,5%
Ondersteuning thuis	282.000	311.585	316.890	322.505	330.220	29.585 +10,5%	5.305 +1,7%	5.615 +1,8%	7.715 +2,4%
Totaal exclusief verblijf en opvang	1.025.840	1.068.125	1.134.155	1.188.130	1.204.395	42.285 +4,1%	66.030 +6,2%	53.975 +4,8	16.265 +1,4%

1 huishouden
of opvang in

stukken II

[n.nl/blg-](https://www.n.nl/blg-)

Uit de *Monitor Abonnementstarief*²⁴ blijkt dat een groot deel van de toename van het aantal cliënten die te zien is in de tabel niet verklaard kan worden uit autonome groei van het gebruik (groei op basis van demografische ontwikkeling), maar het gevolg is van de invoering van het abonnementstarief:

- het totale effect van het abonnementstarief op de kosten van voorzieningen voor gemeenten in 2021 is in de *Monitor Abonnementstarief* ingeschat op € 411 miljoen.
- Het gaat hier voor € 89 miljoen om een verlaging van de inkomsten uit bijdragen en voor € 322 miljoen om een stijging van de uitgaven aan hulp bij het huishouden en aan hulpmiddelen en diensten.²⁵
- Van die stijging van € 322 miljoen wordt € 301 miljoen veroorzaakt door een stijging van de uitgaven aan hulp bij het huishouden en € 21 miljoen door een stijging van de uitgaven aan hulpmiddelen en diensten.

De bovengenoemde kosten voor gemeenten (à € 411 miljoen) zijn circa € 80 miljoen²⁶ hoger dan bij de invoering was geraamd.²⁷ Op basis van de ontwikkeling van het aantal cliënten sinds de invoering van het abonnementstarief (gecorrigeerd voor de autonome, demografische ontwikkeling) is het structurele effect van de invoering van het abonnementstarief op de (netto) kosten van gemeenten, in het kader van het Integraal Zorgakkoord (hierna: IZA) door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (hierna: VWS) vastgesteld op € 440 miljoen (in prijspeil 2021). Dat is € 110 miljoen hoger dan waar bij de invoering van het abonnementstarief van werd uitgegaan.

In tabel 2 is zichtbaar dat de procentuele groei over de periode 2018-2021 van het aantal cliënten met een maatwerkvoorziening oploopt per inkomenscategorie.²⁸ Ook is te zien dat de groei bij de maatwerkvoorziening huishoudelijke hulp het grootst is.

*Tabel 2. Aantal cliënten met maatwerkvoorziening (exclusief verblijf en opvang) naar inkomenscategorie (2018-2021)*¹

Inkomen (€) ²	2018	2021	Groei (aantal cliënten) ³	Groei (%) ³
Aantal cliënten met Wmo-maatwerkvoorziening (totaal, exclusief verblijf en opvang)⁴				
0 – 10.000	25.585	24.245	-1.340	-5%
10.000 – 20.000	412.005	393.480	-18.525	-4%
20.000 – 30.000	290.280	330.155	39.875	14%
30.000 – 40.000	130.035	167.765	37.730	29%
40.000 – 50.000	70.855	94.350	23.495	33%
50.000 – 100.000	108.125	151.505	43.380	40%
> 100.000	19.975	33.345	13.370	67%
Totaal⁵	1.068.125	1.204.395	136.270	13%
Aantal cliënten met de Wmo-maatwerkvoorziening huishoudelijke hulp				
0 – 10.000	4.785	4.425	-360	-8%
10.000 – 20.000	198.000	189.590	-8.410	-4%
20.000 – 30.000	121.250	167.020	45.770	38%

²⁴ Zie bijlage bij Kamerstukken II 2022/23, 29 538, nr. 345. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-1054707.pdf>

²⁵ Onder diensten worden hier verstaan: woondiensten en -voorzieningen en vervoersdiensten en -voorzieningen.

²⁶ Uitgedrukt in prijspeil 2021.

²⁷ Kamerstukken II 2022/23, 29 538, nr. 345.

²⁸ In tabel 2 wordt het aantal cliënten met een maatwerkvoorziening (exclusief verblijf en opvang) op jaarbasis getoond. Dit betreft zowel cliënten die gedurende een deel van het jaar, als cliënten die gedurende een volledig jaar gebruik maken van een maatwerkvoorziening. Daarnaast kunnen cliënten gebruik maken van een maatwerkvoorziening maar daar geen eigen bijdrage voor verschuldigd zijn, bijvoorbeeld vanwege het minimabeleid van hun gemeente. De aantallen in deze tabel zijn daarom geen weergave van de aantallen cliënten die op een peilmoment in het jaar een eigen bijdrage moeten betalen.

30.000 – 40.000	36.045	70.955	34.910	97%
40.000 – 50.000	14.245	33.860	19.615	138%
50.000 – 100.000	13.785	37.855	24.070	175%
> 100.000	1.660	5.290	3.630	219%
Totaal⁵	390.950	510.300	119.350	31%

Aantal cliënten met Wmo-maatwerkvoorziening in categorie hulpmiddelen en diensten

0 – 10.000	11.055	9.685	-1.370	-12%
10.000 – 20.000	265.410	250.005	-15.405	-6%
20.000 – 30.000	205.820	219.155	13.335	6%
30.000 – 40.000	94.800	109.195	14.395	15%
40.000 – 50.000	51.440	59.360	7.920	15%
50.000 – 100.000	77.540	94.785	17.245	22%
> 100.000	14.210	21.315	7.105	50%
Totaal⁵	724.805	767.360	42.555	6%

¹ Bron: Vierde meting *Monitor Abonnementstarief*, tabel 3, blz. 17, bijlage bij Kamerstukken II 2022/23, 29 538, nr. 345; tussentotalen toegevoegd. Tabel gebaseerd op CBS-data.

² Het belastbaar inkomen, gesommeerd over alle leden van het huishouden, twee jaar voor het verslagjaar.

³ Het gaat hier om de totale groei van het aantal cliënten met een maatwerkvoorziening. Deze groei wordt niet alleen verklaard door het abonnementstarief, maar in elk geval ook door demografische groei. Daarnaast zijn de ontwikkelingen per inkomenscategorie (2018-2021) niet geheel aan veranderd gebruik van maatwerkvoorzieningen toe te schrijven, maar ook aan veranderingen in het inkomen. Zo is het inkomen onder andere onderhevig aan invloeden van inflatie en beleid met betrekking tot de hoogte van bijvoorbeeld AOW- of bijstandsuitkering. Personen die het ene jaar nog in de laagste inkomenscategorie vallen, kunnen daardoor het jaar daarop nog steeds gebruik maken van een maatwerkvoorziening, maar in een hogere inkomenscategorie vallen. Bron: CBS, toelichting bij tabel "Wmo-cliënten; type maatwerkvoorziening, persoonskenmerken, regio".

⁴ Behalve cliënten met een maatwerkvoorziening huishoudelijke hulp en/of met een maatwerkvoorziening in de categorie "hulpmiddelen en diensten", vallen hieronder ook cliënten met een maatwerkvoorziening in de categorie "ondersteuning thuis". Ondersteuning thuis kan bijvoorbeeld begeleiding of dagbesteding betreffen.

⁵ Cliënten met een onbekend inkomen tellen mee in dit totaal, de som van de bovenstaande inkomenscategorieën telt daarom niet op tot het totaal.

Uit de derde rapportage van de Monitor Abonnementstarief²⁹ blijkt dat met de stijging van de Wmo-uitgaven diverse gemeenten ook maatregelen hebben genomen om de uitgaven aan de Wmo 2015 te beperken. Daarbij hebben zij zich vooral op de toegang gericht, bijvoorbeeld door minder snel een beschikking af te geven of door bijvoorbeeld kortdurende beschikkingen af te geven of beschikkingen voor een minder groot aantal uren per week. Ook zijn er gemeenten die voorzieningen versoberen of cliënten ontmoedigen om een aanvraag te doen.³⁰

Conclusie

Om maatschappelijke ondersteuning voor iedereen toegankelijk, betaalbaar en van goede kwaliteit te houden is het – gelet op de uitdagingen die op het Wmo-domein afkomen (zie paragraaf 2.1) – essentieel dat mensen alleen een beroep doen op voorzieningen voor zover zij dat echt nodig hebben en dat zij naar (financiële) draagkracht bijdragen wanneer zij van voorzieningen gebruik maken.

De invoering van het abonnementstarief in 2019 betekende destijds voor veel mensen een (forse) verlaging van de eigen bijdrage die zij verschuldigd waren voor voorzieningen en een vereenvoudiging van het eigenbijdragesysteem, maar ook dat gemeenten beperkt werden in hun mogelijkheden om burgers naar financiële draagkracht te laten bijdragen in de kosten van die

²⁹ Zie bijlage bij Kamerstukken II 2021/22, 29 538, nr. 331 (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-1013473.pdf>).

³⁰ Zie blz. 13, 43 en 45 tot en met 47 van de derde rapportage van de *Monitor Abonnementstarief*, bijlage bij Kamerstukken II 2021/22, 29 538, nr. 331.

voorzieningen. Ook betekende het dat gemeenten beperkt werden in de mate waarin zij burgers konden stimuleren tot kostenbewustzijn en tot het op andere wijze voorzien in hun ondersteuningsbehoefte. Uit de *Monitor Abonnementstarief* blijkt dat als gevolg daarvan het beroep op de Wmo 2015 voor met name huishoudelijke ondersteuning de afgelopen jaren sterk is gestegen en in mindere mate ook het beroep op de Wmo 2015 voor hulpmiddelen en diensten, waarbij de procentuele stijging onder mensen met een midden- of hoger inkomen het sterkst is geweest. Hierdoor komt de beschikbaarheid van voorzieningen binnen de Wmo 2015 onder druk te staan.

Met het oog hierop wil de regering het inkomens- en vermogensafhankelijke karakter van de eigen bijdrage in de Wmo 2015 herstellen, wat neerkomt op het afschaffen van het abonnementstarief en het herintroduceren van een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage. Het onderhavige wetsvoorstel strekt daartoe.

2.3 Start en pauzering eigen bijdrage

De gemeente dient het CAK in kennis te stellen wanneer een voorziening waarvoor het abonnementstarief geldt, wordt verstrekt. Een eigen bijdrage is verschuldigd zo lang gebruik wordt gemaakt van een voorziening. Gemeenten kunnen een voorziening tijdelijk opschorten, wat leidt tot het pauzeren van de eigen bijdrage.

Uit de Wmo 2015 volgt impliciet dat een eigen bijdrage alleen verschuldigd is wanneer een voorziening daadwerkelijk wordt geleverd of zo lang een pgb wordt verstrekt. Omdat de Wmo 2015 geen specifieke bepalingen omtrent het startmoment voor de eigen bijdrage of het moment van pauzeren van een eigen bijdrage bevat, gaan gemeenten hier in de praktijk verschillend mee om. Zo start in sommige gevallen de eigen bijdrage vanaf het afgeven van de beschikking, in andere gevallen vanaf de intake en in weer andere gevallen vanaf het moment waarop daadwerkelijk ondersteuning wordt geleverd. In sommige gemeenten leidt dit tot situaties waarbij wel een eigen bijdrage wordt betaald terwijl (nog) geen ondersteuning wordt ontvangen.

Ook met het pauzeren van de eigen bijdrage gaan gemeenten verschillend om. Bij de plenaire behandeling van het wetsvoorstel waarmee het abonnementstarief indertijd in de Wmo 2015 werd opgenomen, is gedebatteerd over hoe zou moeten worden omgegaan met het innen van het abonnementstarief als de cliënt (tijdelijk) geen gebruik maakt van ondersteuning.³¹

De toenmalig minister van VWS heeft toegezegd te onderzoeken of er voor het start- en pauzemoment van de bijdrage meer uniforme definities gehanteerd kunnen gaan worden. Er is destijds besloten om dit niet tegelijkertijd met het abonnementstarief in te voeren, omdat dit te veel druk zou leggen op de implementatie van het abonnementstarief. De Tweede Kamer en gemeenten zijn daarna geïnformeerd over het voornemen om de start- en pauzemomenten nader te normeren.³²

Dat er gemeenten zijn die de eigen bijdrage al laten heffen als de voorziening nog niet is geleverd, vindt de regering onwenselijk. Daarnaast wordt de communicatie vanuit het CAK naar de cliënt ingewikkelder en foutgevoeliger als gemeenten in de praktijk heel verschillend omgaan met het pauzeren van de eigen bijdrage. Ook dat wordt onwenselijk geacht. Daarom wordt in dit wetsvoorstel een duidelijke basis opgenomen op grond waarvan bij algemene maatregel van bestuur (hierna: amvb)³³ de aanvangsdatum van een eigen bijdrage kan worden bepaald. Het voornemen is om – tegelijk met de inwerkingtreding van dit wetsvoorstel – bij amvb te verhelderen dat het moment waarop de feitelijke levering van de ondersteuning start de aanleiding is voor het verschuldigd zijn van de eigen bijdrage.³⁴ Ook is het voornemen om – tegelijk met de inwerkingtreding van dit wetsvoorstel – in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 te regelen wanneer en

³¹ Handelingen II 2018/19, nr. 71, item 8, pp. 6-7.

³² Kamerstukken II 2022/23, 29 538, nr. 346.

³³ Dit zal het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 worden.

³⁴ In deze toelichting wordt het stoppen van de bijdrage niet benoemd. Het stoppen van de bijdrage gaat gepaard met het beëindigen van de maatwerkvoorziening en het intrekken van de voorziening. Er zijn geen onduidelijkheden ten aanzien van dit moment zoals dat wel het geval is bij het startmoment.

hoe een bijdrage gepauzeerd moet worden, zodat ook wat dat betreft meer uniformiteit tussen gemeenten tot stand kan worden gebracht.

3. Doelen en inhoud wetsvoorstel

In dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op de doelen en de inhoud van de verschillende onderdelen van dit wetsvoorstel (paragraaf 3.1 tot en met paragraaf 3.4). Daarna wordt beschreven welke alternatieven zijn overwogen (paragraaf 3.5).

3.1 Doelen invoering inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage (ivb)

De strategische doelstellingen van dit wetsvoorstel zijn:

- het vergroten van de beschikbaarheid van Wmo-voorzieningen voor burgers die daarop zijn aangewezen; en
- het versterken van de financiële houdbaarheid van Wmo-voorzieningen op macroniveau en op lokaal niveau.

Het is essentieel om deze doelstellingen te realiseren op een manier die rekening houdt met de financiële draagkracht van burgers.

Om bovenstaande strategische doelen te behalen worden met dit wetsvoorstel de volgende resultaten (outcome-doelstellingen) nagestreefd:

- ten eerste om de "aanzuigende werking" die het abonnementstarief heeft gehad op de vraag naar Wmo-voorzieningen³⁵ weer grotendeels ongedaan te maken. Hierdoor kan de schaarse capaciteit die beschikbaar is voor Wmo-voorzieningen (meer) gericht worden ingezet voor burgers die om financiële of andere redenen niet zelf in hun ondersteuningsbehoefte kunnen voorzien;
- ten tweede om ten opzichte van ongewijzigd beleid de kosten van de betreffende Wmo-voorzieningen te verminderen en de opbrengsten van de daaraan verbonden eigen bijdrage te vergroten. Zodoende wordt een stevigere balans gecreëerd tussen de financiën waar gemeenten over kunnen beschikken en de taken waar zij voor staan.

Deze beoogde resultaten zijn gekwantificeerd in hoofdstuk 9 van de memorie van toelichting, in het bijzonder in paragraaf 9.3.

Dit wetsvoorstel beoogt deze resultaten mogelijk te maken door gemeenten het instrumentarium te geven waarmee zij:

- van burgers een financiële bijdrage kunnen vragen die past bij hun financiële draagkracht wanneer zij een beroep doen op Wmo-voorzieningen;
- burgers zodoende kunnen stimuleren om – indien zij dat kunnen – zelf in hun ondersteuningsbehoefte te voorzien (door indien mogelijk daarvoor een beroep te doen op hun sociale netwerk of deze ondersteuning particulier te bekostigen).

Dit zijn de zogenoemde output-doelstellingen van dit wetsvoorstel.

3.2 Beoogde vormgeving ivb maatwerkvoorziening

De inwerkingtreding van de ivb is voorzien per 1 januari 2026 (zie hoofdstuk 12 voor een uitgebreide toelichting). De systematiek van de ivb wordt op grond van dit wetsvoorstel verder uitgewerkt in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015.

3.2.1 Uitgangspunten vormgeving

Het belangrijkste uitgangspunt van de regering bij het vormgeven van de eigen bijdrage met dit wetsvoorstel is het rekening houden met de financiële draagkracht van burgers. Tegelijkertijd wil de regering niet geheel terugkeren naar de situatie zoals die was voorafgaand aan de invoering van het abonnementstarief. Toen zorgde de vormgeving vanwege de complexiteit tot problemen in de uitvoering, met stapel- en correctiefacturen voor burgers tot gevolg en werd de stapeling van eigen bijdragen te hoog gevonden. Overeenkomstig de lessen uit het verslag van de Parlementaire

---

³⁵ Het gaat hier in het bijzonder om de vraag naar hulp bij het huishouden en naar hulpmiddelen en diensten.

ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag³⁶ en de kabinetsreactie daarop,³⁷ laat de regering de uitvoerbaarheid een leidend principe zijn bij de uitwerking van de eigen bijdrage, wat betekent dat onnodige complexiteit wordt vermeden. Daarbij wil de regering – eveneens in lijn met het genoemde verslag en de kabinetsreactie daarop – dat het streven naar eenvoud van de maatregel niet ten koste gaat van mogelijkheden tot maatwerk en de menselijke maat bij de toepassing van de maatregel. Kortom: eenvoud is geen absoluut uitgangspunt. Het gaat om de balans tussen de menselijke maat en uitvoerbaarheid. Bij het waarborgen van de menselijke maat horen ook maatregelen die burgers beschermen tegen (de impact van) eventuele vertraging en/of fouten van de overheid in de uitvoering.

Samenvattend worden bij de verdere invulling en vormgeving van de eigen bijdrage de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- de eigen bijdrage wordt afgestemd op de financiële draagkracht van de burger;
- de toename van de stapeling³⁸ van eigen bijdragen voor de burger wordt waar mogelijk beperkt;
- onnodige complexiteit wordt vermeden om uitvoeringsproblematiek uit het verleden (met nadelige consequenties voor de burger) te voorkomen;
- er is ruimte voor maatwerk en de menselijke maat in de uitvoering en toepassing.

In de nu volgende paragrafen wordt achtereenvolgens toegelicht hoe aan deze uitgangspunten een concrete invulling wordt gegeven.

3.2.2 Afstemming eigen bijdrage op financiële draagkracht burger

In het nu volgende zal worden ingegaan op de vormgeving van de ivb in termen van de parameters op basis waarvan de eigen bijdrage wordt berekend. Deze parameters bepalen hoe rekening wordt gehouden met de financiële draagkracht van burgers. Voor alle bedragen die in deze paragraaf worden genoemd, geldt dat die zijn weergegeven in prijspeil 2024. Het voornemen is om deze bedragen bij inwerkingtreding van het wetsvoorstel (per 2026) te indexeren naar het dan geldende prijspeil en vervolgens jaarlijks te indexeren.

Beoogd wordt om de ivb zodanig vorm te geven, dat voor cliënten met een bijdrageplichtig inkomen³⁹ tot 120% van het sociaal minimum⁴⁰ de eigen bijdrage gelijk zal zijn aan het abonnementstarief van € 20,60 (2024).⁴¹ Dit is de minimum ivb. Beoogd wordt dat burgers met een bijdrageplichtig inkomen van meer dan 120% van het sociaal minimum een eigen bijdrage verschuldigd zullen zijn die lineair oploopt met het bijdrageplichtig inkomen. Zij zijn, bovenop de genoemde minimum eigen bijdrage van € 20,60 per maand (prijspeil 2024), een aanvullend marginaal tarief verschuldigd van 10% van het deel van het bijdrageplichtig jaarinkomen dat uitkomt boven 120% van het sociaal minimum. Na het delen door twaalf resulteert de eigen bijdrage per maand. Deze wordt gemaximeerd op € 298 per maand (maximum eigen bijdrage).⁴²

³⁶ Kamerstukken II 2020/21, 35 510, nr. 2, pp. 31-32.

³⁷ Kamerstukken II 2020/21, 35 510, nr. 4

³⁸ Onder de stapeling van eigen bijdragen wordt verstaan de totale hoogte van eigen bijdragen over een zelfde termijn. Het gaat hier dus om de *som* van de betreffende eigen bijdragen. In de context van dit wetsvoorstel wordt onder "stapeling" niet verstaan het totale *aantal* eigen bijdragen dat over een bepaalde termijn verschuldigd is. De inkomens- en vermogensafhankelijke bijdrage in de Wmo 2015 kan stapelen met het eigen risico in de Zvw en eigen bijdragen in de Zvw, zoals eigen bijdragen voor extramurale farmacie en hulpmiddelen. Vanwege anticumulatiebepalingen kan de inkomens- en vermogensafhankelijke bijdrage in de Wmo 2015 niet stapelen met eigen bijdragen voor de Wlz of eigen bijdragen voor beschermd wonen/opvang in de Wmo 2015.

³⁹ Het bijdrageplichtig inkomen bestaat doorgaans uit het verzamelinkomen als bedoeld in artikel 2018 van de Wet inkomstenbelasting 2001 plus een vermogensinkomensbijtelling (VIB) van 4% van de rendementsgrondslag boven de vermogensgrens zoals vastgesteld in artikel 9.4, eerste lid, onderdeel c, van de Wet inkomstenbelasting 2001.

⁴⁰ Hiermee wordt bedoeld op: de normen die zijn gebaseerd op de Toeslagenwet en de Algemene Ouderdomswet (AOW).

⁴¹ Zoals aangegeven is het voornemen om dit bedrag bij inwerkingtreding van het wetsvoorstel (per 2026) te indexeren naar het dan geldende prijspeil en vervolgens jaarlijks te indexeren.

⁴² Zoals aangegeven is het voornemen om dit bedrag bij inwerkingtreding van het wetsvoorstel (per 2026) te indexeren naar het dan geldende prijspeil en vervolgens jaarlijks te indexeren.

De keuze voor dit maximum wordt later in deze memorie van toelichting toegelicht. Dit betekent dat voor elke € 1.000 extra bijdrageplichtig inkomen per jaar, de maandelijkse bijdrage met € 8,33 stijgt (10% van € 1.000 = € 100, wat op maandbasis neerkomt op € 100/12 = € 8,33) tot een maximum van € 298.

De genoemde inkomensgrens van 120% van het sociaal minimum was voor AOW-gerechtigden ook van toepassing in de periode voorafgaand aan het abonnementstarief. Verder wordt deze grens nu regelmatig toegepast door gemeenten in het kader van minimabeleid.⁴³ Voor meerpersoonshuishoudens waarvan een of beide partner(s) de AOW-gerechtigde leeftijd nog niet heeft of hebben bereikt, gold voorafgaand aan de invoering van het abonnementstarief een afwijkend, voor de cliënt financieel gunstiger eigenbijdrageregime (met een afwijkende inkomensgrens) dat ook in de nieuwe situatie weer grotendeels van kracht zal worden. Dit wordt verderop in deze paragraaf toegelicht.⁴⁴

Met de keuze voor een marginaal tarief van 10% wordt niet geheel teruggekeerd naar de situatie van vóór het abonnementstarief. Indertijd was dit marginaal tarief namelijk 12,5%. De keuze voor een marginaal tarief dat lager is dan voorheen is gemaakt omwille van een betere betaalbaarheid voor mensen met een middeninkomen en voor het beperken van de toename van de stapeling van eigen bijdragen. Met een marginaal tarief van 10% wordt bovendien aangesloten bij het marginale tarief zoals dat nu ook van toepassing is bij de eigen bijdragen voor beschermd wonen in het kader van de Wmo 2015 en voor zorg in het kader van de Wlz.

Het bijdrageplichtig inkomen, op basis waarvan de eigen bijdrage wordt vastgesteld, is gelijk aan het verzamelinkomen als bedoeld in artikel 2.18 van de Wet inkomstenbelasting 2001 plus een vermogensinkomensbijtelling (hierna: VIB).⁴⁵ Deze VIB bedraagt 4% van de rendementsgrondslag boven de vermogensgrens zoals vastgesteld in artikel 9.4, eerste lid, onderdeel c, van de Wet inkomstenbelasting 2001. Momenteel is ook een VIB van 4% van toepassing bij de bepaling van de eigen bijdragen voor beschermd wonen op grond van de Wmo 2015 en voor zorg in het kader van de Wlz. Daar wordt bij aangesloten. Voorafgaand aan de invoering van het abonnementstarief werd bij de eigen bijdragen in de Wmo 2015 en Wlz nog gerekend met een VIB van 8%. Op 31 december 2018 is de VIB voor beschermd wonen en Wlz-zorg verlaagd naar 4%, om de hoogte van de stapeling van eigen bijdragen te beperken.

Al sinds invoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning in 2007 wordt er in de eigenbijdragesystematiek onderscheid gemaakt naar vier huishoudtypes. Ook in de nieuwe eigenbijdragesystematiek wordt het onderscheid naar deze vier huishoudtypes gemaakt:

- éénpersoonshuishoudens die AOW-gerechtigd zijn;
- éénpersoonshuishoudens die niet AOW-gerechtigd zijn;
- meerpersoonshuishoudens waarvan beide partners AOW-gerechtigd zijn;
- meerpersoonshuishoudens waarvan ten minste één van beide partners niet AOW-gerechtigd is.

Voor deze laatstgenoemde groep (meerpersoonshuishoudens waarvan ten minste één van beide partners niet AOW-gerechtigd is) is de regering voornemens een afwijkend eigenbijdrageregime te

---

⁴³ <https://www.nibud.nl/onderwerpen/inkomensondersteuning/gemeentelijke-regelingen/>

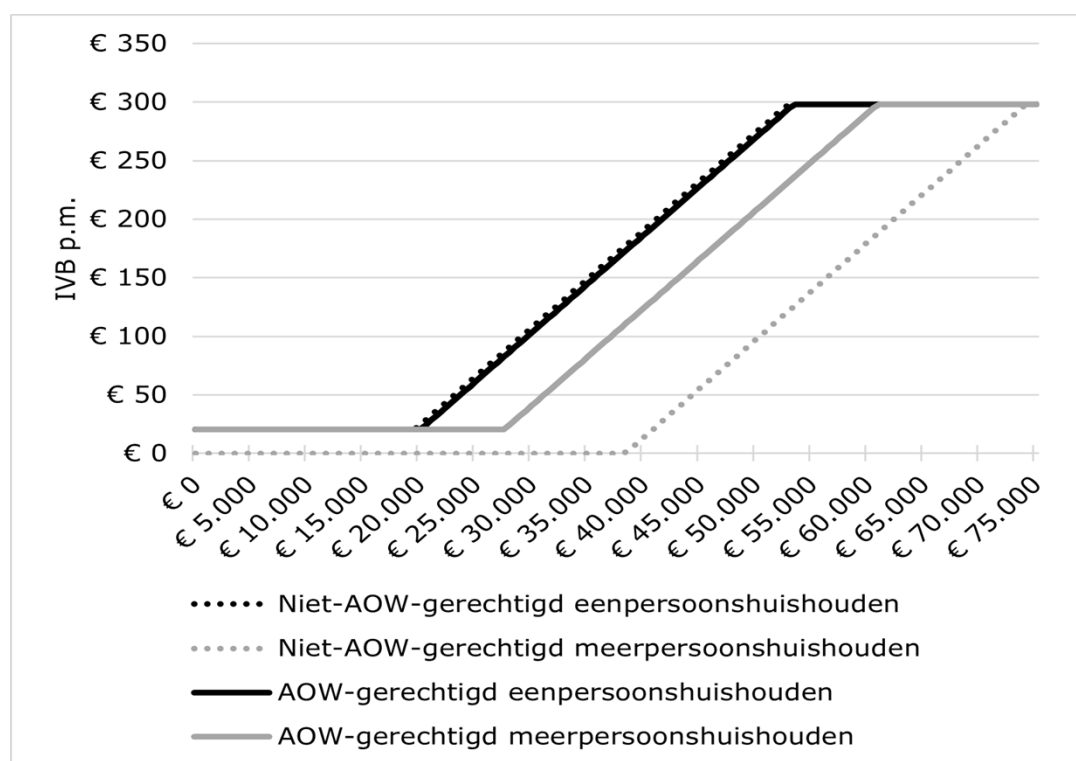
⁴⁴ Voor alleenstaande niet-AOW gerechtigden zal de genoemde inkomensgrens van 120% van het sociaal minimum wel gaan gelden. Voorafgaand aan het abonnementstarief gold ook voor deze groep een gunstiger eigenbijdrageregime (in de vorm van een hogere inkomensgrens van 120% van het sociaal minimum plus € 5.000), maar dit zal niet geherintroduceerd worden. Deze uitzondering was destijds geïntroduceerd als compensatie voor het per 2009 afschaffen van een fiscale regeling waaronder de eigen bijdrage fiscaal aftrekbaar was. De beoogde inwerkingtreding van dit wetsvoorstel per 2026 is zeventien jaar na 2009. Een substantieel deel van de cliënten die dan niet-AOW gerechtigd en alleenstaand zal zijn, zal die fiscale regeling nooit hebben meegemaakt. Ook andere maatregelen die destijds zijn getroffen om de inkomenseffecten te beperken, zijn inmiddels in grote mate weer afgeschaft. Ook bij invoering van het abonnementstarief (2019) is er daarom al voor gekozen om deze groep geen voordeel meer te geven ten opzichte van andere huishoudtypes. Deze uitzondering is in de huidige context daarom niet meer uitlegbaar. Daarom zal deze niet worden geherintroduceerd.

⁴⁵ Indien de cliënt geen aanslag inkomstenbelasting ontvangt, wordt niet van het verzamelinkomen uitgegaan, maar van het belastbaar loon als bedoeld in artikel 9 van de Wet op de loonbelasting 1964.

laten gelden, met als kern dat voor deze groep tot een bijdrageplichtig inkomen van 170% van het sociaal minimum géén eigen bijdrage hoeft te worden betaald. Over het deel van hun bijdrageplichtig inkomen dat boven die inkomensgrens ligt geldt hierbij voor deze groep een eigen bijdrage van 10% (tot maximaal € 298 per maand). Hiermee wordt beoogd om eenverdieners met een chronisch zieke partner enigszins te ontzien. Door deze huishoudens van de ivb vrij te stellen indien het gezamenlijke inkomen onder 170% van het sociaal minimum ligt, wordt voor deze groep de vrijstelling hersteld van vóór de invoering van het abonnementstarief. Die vrijstelling was per 2017 geïntroduceerd als financiële compensatie voor eenverdienerhuishoudens waarbij één van de partners chronisch ziek is en wordt nu om vergelijkbare overwegingen opnieuw ingevoerd.⁴⁶ Op dit moment, sinds de invoering van het abonnementstarief in 2019, betalen deze laatstgenoemde meerpersoonshuishoudens helemaal geen eigen bijdrage, ongeacht hun inkomen en vermogen. Van zo'n volledige vrijstelling zal binnen bovengenoemd voornemen geen sprake meer zijn.

Zoals al aangegeven, is het voornemen om de eigen bijdrage te maximeren op € 298. Dit bedrag van de maximum eigen bijdrage is bij benadering gelijk aan de maandelijkse kosten voor gemeenten van twee uur huishoudelijke hulp per week, uitgaande van 4,35 weken per maand. Voorafgaand aan de invoering van het abonnementstarief bestond er geen maximum eigen bijdrage, maar mocht de eigen bijdrage niet hoger zijn dan de kostprijs van de genoten maatschappelijke ondersteuning. Het maximeren van de eigen bijdrage draagt er aan bij dat de eigen bijdrage in redelijke verhouding blijft staan tot de kosten van de ontvangen voorziening, zonder dat daarvoor een ingewikkelde vorm van kostprijsbewaking op basis van het geleverde aantal uren ondersteuning nodig is. Op dit laatste punt wordt in paragraaf 3.2.4 van deze memorie van toelichting nader ingegaan. Het maximeren van de eigen bijdrage zorgt ook voor een beperking van de toename van de stapeling van eigen bijdragen die voor sommige burgers samenhangt met de invoering van de ivb (zie paragraaf 3.2.3).

Figuur 1. Hoogte van de ivb per maand in prijspeil 2024 bij verschillende jaarinkomens en huishoudtypen

⁴⁶ Zie Kamerstukken II 2016/17, 34 550 XVI, nr. 10 en Stb. 2016, 527

In figuur 1 is voor verschillende huishoudtypen de ontwikkeling van de eigen bijdrage met het bijdrageplichtig inkomen visueel weergegeven (bedragen in prijspeil 2024). Zoals reeds toegelicht, is het voornemen om voor niet-AOW-gerechtigde meerpersoonshuishoudens een afwijkende inkomensgrens te hanteren (van 170% van het sociaal minimum) van waaraf de eigen bijdrage begint op te lopen. Omdat voor meerpersoonshuishoudens bovendien een hoger sociaal minimum van toepassing is dan voor alleenstaanden, ligt in figuur 1 ook voor AOW-gerechtigde meerpersoonshuishoudens het inkomensniveau van waaraf de bijdrage begint op te lopen (120% van het sociaal minimum), uitgedrukt in euro's, altijd hoger dan het betreffende inkomensniveau voor alleenstaanden (AOW-gerechtigd en niet-AOW-gerechtigd), voor wie de betreffende inkomensgrens ook op 120% van het sociaal minimum is gesteld. Dit is te zien in de figuur.

De eigen bijdrage wordt in beginsel vastgesteld op basis van het bijdrageplichtig inkomen in het tweede kalenderjaar voorafgaand aan het kalenderjaar waarvoor een bijdrage wordt vastgesteld (jaar t-2).⁴⁷ Impliciete veronderstelling hierbij is dat dit inkomen en vermogen van twee kalenderjaren geleden (t-2) een goede indicator is van de financiële draagkracht van de client in het lopende jaar (jaar t). Indien het inkomen en/of vermogen van de cliënt in de afgelopen twee jaar echter is gedaald, komt deze veronderstelling mogelijk niet overeen met de werkelijkheid. Cliënten kunnen het CAK in die situaties daarom verzoeken om de eigen bijdrage vast te stellen op basis van het bijdrageplichtig inkomen in het lopende jaar. Dit wordt een peiljaarverlegging genoemd. Zonder peiljaarverlegging zou een cliënt een eigen bijdrage opgelegd kunnen krijgen die niet meer past bij zijn actuele financiële draagkracht. Deze mogelijkheid tot een peiljaarverlegging is overeenkomstig de bestaande mogelijkheid hiertoe bij de reeds bestaande inkomens- en vermogensafhankelijke eigenbijdrageregelingen voor beschermd wonen in het kader van de Wmo 2015 en voor zorg in het kader van de Wlz. Een peiljaarverlegging is mogelijk indien het bijdrageplichtig inkomen van de cliënt in het lopende jaar naar verwachting ten minste € 3.105,80 (prijspeil 2024) lager zal zijn dan het bijdrageplichtig inkomen van twee kalenderjaren eerder.⁴⁸

Een aangevraagde peiljaarverlegging wordt alleen door het CAK uitgevoerd als dit in het voordeel van de cliënt is. De cliënt hoeft dus niets door te geven als zijn inkomen en/of vermogen ten opzichte van twee jaar geleden is gestegen. En als de client bij een verzoek om een peiljaarverlegging een inkomen en vermogen doorgeeft dat hoger is dan dat van twee jaar geleden, voert het CAK de peiljaarverlegging niet uit. Dit ter bescherming van de burger.

Beleidsruimte gemeenten

Gemeenten behouden enige beleidsruimte wat betreft de vraag aan welke cliënten de ivb zal worden opgelegd. Deze beleidsruimte wordt als volgt afgebakend. In het wetsvoorstel worden minderjarigen vrijgesteld van de eigen bijdrage voor maatwerkvoorzieningen in het kader van de Wmo 2015. Verder zullen, net als nu bij het abonnementstarief, burgers voor maatwerkvoorzieningen straks alleen een ivb verschuldigd zijn, indien de gemeente dit bij verordening heeft bepaald. Gemeenten kunnen er hierbij voor kiezen – zoals dat voorafgaand aan de invoering van het abonnementstarief ook het geval was – om voor de ene maatwerkvoorziening wel en voor de andere geen eigen bijdrage te vragen. Voor rolstoelen zal – net als nu en voorafgaand aan de invoering van het abonnementstarief – bij amvb geregeld worden dat geen eigen bijdrage verschuldigd is.

De regering benadrukt dat op basis van landelijk gestelde regels wordt bepaald op welke manier de ivb wordt berekend. Dit betreft alle parameters die voor de berekening van de ivb van belang zijn, inclusief de inkomensgrens vanaf waar de eigen bijdrage begint op te lopen. Deze keuze is gemaakt vanuit het oogpunt van uitvoerbaarheid en het vermijden van onnodige complexiteit. Gemeenten krijgen dus geen mogelijkheid meer om bij verordening andere regels vast te stellen voor de berekening van de ivb. Voorafgaand aan de invoering van het abonnementstarief in 2019 hadden gemeenten deze mogelijkheid nog wel. Op dit moment geeft de Wmo 2015 gemeenten de mogelijkheid om bij verordening een lagere eigen bijdrage te vragen dan het nu nog geldende

---

⁴⁷ Zie de omschrijving van het begrip 'peiljaar' in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015, artikel 1.1.

⁴⁸ Uitvoeringsbesluit Wmo 2015, artikel 3.9.

abonnementstarief van € 20,60 per maand. Het wetsvoorstel geeft deze bevoegdheid niet meer aan gemeenten. De beleidsruimte voor gemeenten wordt in deze opzichten geringer.

Gemeenten houden wel – als zij bij verordening hebben bepaald dat een eigen bijdrage verschuldigd is – de mogelijkheid om zogenoemd minimabeleid te voeren in relatie tot de eigen bijdrage voor groepen burgers. Dit betekent dat gemeenten bij verordening kunnen bepalen dat vrijstelling van het betalen van de eigen bijdrage wordt verleend aan categorieën burgers van wie het bijdrageplichtig inkomen beneden een in diezelfde verordening te bepalen inkomensgrens ligt.⁴⁹ Deze inkomensgrens mag verschillen per onderscheiden huishoudenscategorie. Dit is conform de huidige situatie. Het CAK voert dit uit. Met dergelijk minimabeleid kan worden voorkomen dat burgers een eigen bijdrage verschuldigd zijn die vervolgens weer vanuit de bijzondere bijstand vergoed zou moeten worden, wat zou neerkomen op het rondpompen van geld.

Naast de bovengenoemde mogelijkheid behouden gemeenten de mogelijkheid om – net als nu⁵⁰ – in bepaalde gevallen individuele cliënten ontheffing te verlenen van de eigen bijdrage. Verder krijgen gemeenten de mogelijkheid om – in de uitzonderlijke situatie dat de maandelijkse kostprijs van de maatwerkvoorziening lager is dan ivb – een eigen bijdrage ter hoogte van de kostprijs te vragen in plaats van de ivb. Hier wordt in paragraaf 3.2.5, over ruimte voor maatwerk en de menselijke maat, nader op ingegaan.

3.2.3 Beperking toename stapeling eigen bijdragen

De (her)invoering van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage in de Wmo 2015 en de afschaffing van het abonnementstarief hebben tot gevolg dat een deel van de cliënten een hogere eigen bijdrage voor hun voorziening zal gaan betalen dan het huidige abonnementstarief. In vergelijking met de huidige situatie kan het voorstel er daarom toe leiden dat burgers voor hun zorg en ondersteuning in totaal meer aan eigen bijdragen kwijt zullen zijn. Dit is echter noodzakelijk om de doelen van het wetsvoorstel te bereiken. Zoals toegelicht, houdt het wetsvoorstel daarbij rekening met financiële draagkracht.

De regering vindt het van belang om de stapeling van de ivb met andere eigen bijdragen te beperken. Daarom blijven de huidige anticumulatiebepalingen in relatie tot de eigen bijdrage voor beschermd wonen en de eigen bijdragen voor zorg in het kader van de Wlz van kracht, waarbij de eigen bijdragen voor beschermd wonen en zorg in het kader van de Wlz voorliggend zijn. Als de cliënt een eigen bijdrage voor beschermd wonen of voor zorg in het kader van de Wlz verschuldigd is, is deze geen ivb verschuldigd voor andere maatwerkvoorzieningen. Daarnaast maakt het voor de hoogte van de ivb niet uit of iemand binnen zijn maatwerkvoorziening slechts één soort maatschappelijke ondersteuning ontvangt (bijvoorbeeld alleen huishoudelijke hulp) of meerdere soorten ondersteuning (bijvoorbeeld huishoudelijke hulp, begeleiding en een scootmobiel). In beide gevallen is de maandelijks te betalen ivb even hoog.

Deze anticumulatiebepalingen laten onverlet dat een deel van de cliënten die nu het abonnementstarief verschuldigd zijn, straks, door invoering van de ivb, een hogere eigen bijdrage verschuldigd zal zijn. Deze hogere eigen bijdrage kan stapelen met het eigen risico voor de zorgverzekering en/of andere eigen bijdragen in het kader van de Zvw. Hiernaast kunnen cliënten ook nog uitgaven voor andere zorgkosten hebben, zoals een premie voor een aanvullende ziektekostenverzekering, kosten voor ongecontracteerde zorg of andere eventuele bijkomende uitgaven die voortvloeien uit een zorg- en/of ondersteuningsbehoefte. Om ook voor deze groep de stapeling te matigen, zal de ivb wel zo worden vormgegeven dat voor het merendeel van deze cliënten de ivb minder hoog zal zijn dan de eigen bijdrage die zij voorafgaand aan de invoering van het abonnementstarief voor een maatwerkvoorziening betaalden. Dat is het gevolg van de beoogde waarden van de parameters op basis waarvan de eigen bijdrage berekend zal worden, zoals toegelicht in de vorige paragraaf. Voor een belangrijk deel wordt voor de waarden van de

⁴⁹ In het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 zullen vier huishoudenscategorieën worden beschreven: eenpersoons- of meerpersoonshuishoudens, boven of beneden de AOW-leeftijd.

⁵⁰ Zie artikel 3.8, derde lid, Uitvoeringsbesluit Wmo 2018.

parameters namelijk aangesloten bij de eigenbijdrageregelingen voor beschermd wonen en voor zorg in het kader van de Wlz. In die eigenbijdrageregelingen zijn deze parameterwaarden in de afgelopen jaren verlaagd om de stapeling van eigen bijdragen te matigen. Daarnaast zal, zoals toegelicht, voor de ivb een maximum gaan gelden.

Verder behouden de gemeenten de mogelijkheid om minimele te voeren in relatie tot de eigen bijdrage (zie paragraaf 3.2.2). Ook de mogelijkheden voor gemeenten (die in paragraaf 3.2.5 worden beschreven) voor het toepassen van maatwerk en het rekening houden met de menselijke maat, zijn in deze context van belang.

In figuur 1 in paragraaf 3.2.2 is inzichtelijk gemaakt (in prijspeil 2024) hoeveel euro per maand de ivb voor verschillende huishoudentypen en bij verschillende niveaus van het bijdrageplichtig jaarinkomen zal bedragen en wordt dus een beeld gegeven in hoeverre de ivb per maand hoger is dan het abonnementstarief van € 20,60. Met dit verschil (tussen de maandelijkse ivb en het abonnementstarief) kan in voorkomende gevallen de stapeling van eigen bijdragen voor een Wmo-client per maand toenemen (uitgedrukt in prijspeil 2024).

Kostprijbewaking hulpmiddelen en woningaanpassingen

Ten slotte is in deze context nog van belang dat bij hulpmiddelen en woningaanpassingen bewaakt zal worden dat het totaal van de door de cliënt voor deze voorzieningen maandelijks betaalde eigen bijdragen de kostprijs van deze voorzieningen niet zal overschrijden. Deze kostprijbewaking bestond al in de periode voorafgaand aan de invoering van het abonnementstarief en bestaat nog steeds. De gemeente geeft de kostprijs door aan het CAK. Het CAK voert vervolgens de kostprijbewaking uit en meldt een gemeente vooraf wanneer de kostprijs bereikt zal worden. De gemeente gebruikt dit signaal van het CAK om te controleren of de cliënt op het moment van het bereiken van de kostprijs nog andere bijdrageplichtige vormen van maatschappelijke ondersteuning heeft lopen. Geregeld zal worden dat een gemeente binnen een bepaalde termijn moet reageren op het signaal van het CAK en moet aangeven of de eigen bijdrage moet stoppen of niet. Als de cliënt geen andere bijdrageplichtige vormen van maatschappelijke ondersteuning heeft lopen, stopt de eigen bijdrage.

3.2.4 Onnodige complexiteit vermijden

Ontwerpkeuzes eigen bijdrage

Een aantal ontwerpkeuzes dat in het kader van de nieuwe eigenbijdragesystematiek is gemaakt, zorgt ervoor dat de complexiteit zo beperkt mogelijk blijft. Vóór invoering van het abonnementstarief bestond er voor ondersteuning die uit te drukken is in uren een koppeling tussen de hoogte van de eigen bijdrage van de cliënt en de hoeveelheid uren ondersteuning die de cliënt had ontvangen. Als een cliënt op basis van het inkomen en vermogen een bepaalde eigen bijdrage verschuldigd was, werd deze eigen bijdrage door het CAK naar beneden bijgesteld als de kostprijs van het aantal uren geleverde ondersteuning lager was. Dit zorgde ervoor dat urenregistraties moesten worden doorgegeven door de aanbieder aan de gemeente en door de gemeente aan het CAK en leverde voor de hele uitvoeringsketen een administratieve last op. Het administratieve proces om de bijdrage vast te stellen werd hierdoor bovendien onnodig ingewikkeld en vatbaar voor fouten en vertragingen in de gegevensaanlevering, wat leidde tot nadelige effecten voor burgers in de vorm van correctie- en stapelfacturen. Wijzigingen in de ondersteuningsbehoefte konden leiden tot aanpassingen in de eigen bijdrage die met vertraging werden opgelegd. De uitvoeringsketen heeft dan ook aangegeven het onderdeel kostprijbewaking met urenregistraties als een aspect van het oude systeem te zien dat niet zou moeten terugkeren. Er is daarom nu bewust gekozen voor eenvoud, wat betekent dat niet gekozen wordt voor een koppeling tussen de hoogte van de eigen bijdrage en de ontvangen hoeveelheid uren Wmo-ondersteuning.

Door de ivb niet opnieuw (mede) afhankelijk te maken van het aantal uren ondersteuning dat is geleverd, wordt de ivb wat dat betreft in principe onafhankelijk van de kostprijs van de geleverde uren ondersteuning. Met de keuze voor een maximum eigen bijdrage en het wél handhaven van

kostprijsbewaking voor hulpmiddelen en woningaanpassingen, zoals toegelicht in paragraaf 3.2.3, wordt voor het overgrote deel van de cliënten toch gewaarborgd dat de hoogte van de ivb de waarde van de geleverde ondersteuning niet overstijgt.

Toch kunnen zich uitzonderingssituaties voordoen waarbij de eigen bijdrage die een cliënt verschuldigd is, (beperkt) hoger is dan de kostprijs van de ondersteuning die hij ontvangt. Op basis van data van het CAK uit 2018 is geanalyseerd voor welk aandeel van de toenmalige cliëntpopulatie huishoudelijke hulp, dagbesteding en individuele begeleiding, de eigen bijdrage op basis van de nieuwe systematiek hoger zou zijn dan de kostprijs. Dit betreft 1,6%, waarvan 1,0%-punt cliënten met uitsluitend huishoudelijke hulp en 0,6%-punt cliënten met ofwel uitsluitend dagbesteding ofwel uitsluitend individuele begeleiding.

Het gaat hier om een naar verhouding klein deel van de cliëntpopulatie, dat een enkelvoudige lichte ondersteuningsvraag⁵¹ heeft (in de vorm van bijvoorbeeld minder dan circa 2 uur per week huishoudelijke hulp, 1 uur individuele begeleiding per week of minder dan 2 dagdelen dagbesteding per week). Het zijn burgers die verder geen andere vorm van ondersteuning in hun maatwerkvoorziening ontvangen én die gelet op hun inkomen en vermogen een relatief hoge eigen bijdrage verschuldigd zijn. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om cliënten met een beginnende ondersteuningsvraag of om ggz-clieënten waarbij een gemeente een "waakvlamfunctie" met lichte begeleiding in de beschikking heeft opgenomen.

Omdat voor deze cliënten de kostprijs lager is dan de ivb, zouden zij in principe financieel in staat moeten zijn de betreffende ondersteuning zelf te bekostigen. Tijdens het zogenoemde keukentafelgesprek – waarin ook de bij benadering te verwachten hoogte van de eigen bijdrage aan de orde moet komen⁵² – zouden gemeenten deze burgers dan ook in overweging kunnen geven de betreffende voorziening particulier in te kopen,⁵³ al dan niet – indien door de gemeente aangeboden – met hulp van de gemeente. Bij deze hulp vanuit de gemeente kan dan bijvoorbeeld gedacht worden aan het beschikbaar stellen van standaardcontracten⁵⁴ en het verstrekken van een overzicht van door de gemeente gecontracteerde aanbieders die ook openstaan voor contracten met particulieren.

Daarnaast houden gemeenten – net als nu – ook in de nieuwe situatie de optie om, aan de voorkant van de Wmo 2015, wanneer zij dat wensen, eventueel ondersteuningsvormen met een laag aantal uren als algemene voorziening aan te bieden. Indien een gemeente zo'n algemene voorziening aanbiedt, zou de gemeente de betreffende burgers naar deze algemene voorziening kunnen verwijzen.

Verder zal de mogelijkheid voor gemeenten worden gecreëerd om bij verordening te bepalen dat bij de betreffende cliënten alleen de kostprijs van de ondersteuning als eigen bijdrage in rekening wordt gebracht. Deze eigen bijdrage ter hoogte van de kostprijs wordt dan vastgesteld en geïnd door de gemeente (al dan niet via de zorgaanbieder) en niet door het CAK. Deze mogelijkheid kunnen gemeenten dan bijvoorbeeld gebruiken voor alle cliënten die dit betreft of alleen voor cliënten die een bepaalde maatwerkvoorziening nodig hebben (bijvoorbeeld alleen maatwerkvoorzieningen waarvoor de lokale en/of regionale particuliere markt volgens het college niet genoeg is ontwikkeld), of bijvoorbeeld voor alleen cliënten met onvoldoende doenvermogen om de hulp particulier in te kopen.

Indien een burger geen gebruik kan maken van een arrangement als bedoeld in de vorige alinea (omdat de gemeente geen gebruik maakt van de in die alinea beschreven mogelijkheid) en de ondersteuning ook niet zelf kan of wil inkopen, kan de burger er altijd voor kiezen om toch de

---

⁵¹ Het gaat hier om een ondersteuningsvraag niet zijnde ondersteuning in de vorm van hulpmiddelen en/of woningaanpassingen, want daarvoor zal de kostprijsbewaking worden gehandhaafd.

⁵² Zie artikel 2.3.2, vierde lid, onderdeel g, Wmo 2015 en CRvB 25-10-2017 [ECLI:NL:CRVB:2017:3358](#).

⁵³ Als er geen mogelijkheid is de ondersteuningsvraag met een (groter) beroep op het eigen netwerk op te vangen.

⁵⁴ Denkbaar is dat genoemde standaardcontracten landelijk worden ontwikkeld. Hierbij kan gedacht worden aan standaardcontracten zoals ook de SVB die beschikbaar stelt voor houders van een pgb (zorgovereenkomsten).

maatwerkvoorziening aan te vragen en na toekenning daarvan de ivb te betalen die (enigszins) hoger is dan de kostprijs. Zeker indien, zoals bijvoorbeeld bij beginnende dementie, uitbreiding van de ondersteuning op afzienbare termijn te verwachten valt (zodat op termijn de ivb *onder* de kostprijs van de ondersteuning zou gaan vallen) kan dit bezien vanuit de cliënt een praktische oplossing zijn. Weliswaar is deze dan op korte termijn duurder uit, maar hij hoeft de ondersteuning dan niet particulier in te kopen en hij zal dan al bij de gemeente bekend zijn op het moment waarop uitbreiding noodzakelijk blijkt.

Hoogte ivb op basis van landelijke regels

Het uitgangspunt dat onnodige complexiteit in de uitvoering wordt vermeden, heeft de regering ook vertaald naar het principe dat de hoofdregels voor het bepalen van de hoogte van de ivb landelijk uniform moeten zijn. Dat betekent dat voor gemeenten niet alle afwijkingsmogelijkheden die voorafgaand aan de invoering van het abonnementstarief van kracht waren, worden geherintroduceerd. Gemeenten krijgen niet opnieuw de mogelijkheid om bij verordening de minimumbijdrage en het marginale tarief te verlagen en de (inkomens)grenzen te verhogen waarboven het marginale tarief zou gelden. Wel houden gemeenten de mogelijkheid om in het kader van minimabeleid geen eigen bijdrage te vragen van groepen met een laag inkomen (zie paragraaf 3.2.2).

3.2.5 Ruimte voor maatwerk en menselijke maat

De regering vindt het van belang dat gemeenten de mogelijkheid houden om bij de toepassing van het beleid rond de ivb maatwerk toe te passen en rekening te houden met de menselijke maat.

Daarom blijven gemeenten – conform de huidige situatie – de volgende mogelijkheden houden om af te wijken van het standaard eigenbijdrageregime:⁵⁵

- gemeenten kunnen een ontheffing verlenen aan een cliënt die onvoldoende betalingscapaciteit heeft;
- gemeenten kunnen een ontheffing verlenen aan een cliënt van wie naar het oordeel van het college kan worden gevreesd dat hij zich aan de ondersteuning zal onttrekken indien hij er een eigen bijdrage voor moeten betalen en waarbij dat nadelige gevolgen zou hebben voor de doelstellingen van een integrale dienstverlening of de veiligheid en leefbaarheid van zijn omgeving;
- gemeenten kunnen een ontheffing verlenen aan een cliënt indien, na advies van een instelling voor maatschappelijk werk, de Raad voor de Kinderbescherming of Veilig Thuis, de gemeente van oordeel is dat de verschuldigdheid van de bijdrage kan leiden tot mishandeling, verwaarlozing of ernstige schade voor de opvoeding van een minderjarige door een ouder.

Zoals in paragraaf 3.2.4 is toegelicht, kan het in uitzonderlijke situaties ook voorkomen dat de ivb hoger is dan de kostprijs van de ondersteuning. Zoals uiteengezet, zal voor die situaties de mogelijkheid voor gemeenten worden gecreëerd om de betreffende cliënten eventueel niet bij het CAK aan te melden voor inning van de ivb en in plaats daarvan bij die cliënten vanuit de gemeente (al dan niet via de aanbieder) alleen een eigen bijdrage ter hoogte van de kostprijs in rekening te brengen.

Ondersteuning cliënt en flankerende maatregelen

Het uitgangspunt van inkomens- en vermogensafhankelijkheid is op zichzelf een uitgangspunt dat helder is en goed uitlegbaar aan de burger. Voor de bepaling van de hoogte van de ivb is echter een berekening van het CAK nodig op basis van het inkomen en vermogen. Daarom is het voor de burger bij de ivb onvermijdelijk moeilijker om vooraf een inschatting te maken van de hoogte van de eigen bijdrage, dan nu bij het abonnementstarief. Dat tarief is voor iedere bijdrageplichtige cliënt immers hetzelfde.

---

⁵⁵ Zie artikel 3.8, derde lid, Uitvoeringsbesluit Wmo 2015. Deze drie vrijstellingsmogelijkheden zijn ten tijde van het abonnementstarief geïntroduceerd en zullen blijven bestaan.

Tegen deze achtergrond zal er in de uitvoering door het CAK – juist in de aanloop naar de invoering van de ivb – oog zijn voor de toegenomen aanspraak op het doenvermogen van burgers (zie paragraaf 6.1 van deze memorie van toelichting). Rond de invoering van de ivb zal geïnvesteerd worden in adequate communicatie naar de burger. Er zal gewaarborgd moeten worden dat burgers voor hun vragen over de ivb terecht kunnen bij het CAK en daarbij goed door het CAK geholpen worden. Om burgers te ondersteunen zal er ook een rekentool op de website van het CAK worden geplaatst, waarmee burgers hun eigen bijdrage kunnen uitrekenen. Daarnaast hebben burgers op dit moment al recht op onafhankelijke cliëntondersteuning die hen kosteloos kan ondersteunen bij het gesprek met de gemeente of bij het informeren naar de van toepassing zijnde eigen bijdrage.

Verder heeft de regering het voornemen om burgers beter te beschermen tegen (de impact van) eventuele vertraging en/of fouten van de overheid in de uitvoering. Om de kans op en impact van vertraging, fouten en stapel- en correctiefacturen voor de burger te verkleinen, heeft de regering het voornemen om de maximumtermijn waarmee een bijdrage met terugwerkende kracht kan worden opgelegd (zoals genoemd in de artikelen 3.5 en 3.6 Uitvoeringsbesluit Wmo 2015) tegelijk met inwerkingtreding van dit wetsvoorstel te verkorten van twaalf maanden naar drie maanden. Behalve dat dit de cliënt beschermt, vormt dit een (financiële) stimulans voor gemeenten om de gegevens die nodig zijn voor het opleggen en innen van de eigen bijdrage tijdig en correct aan het CAK te leveren. Er is een ketenbrede stuurgroep die de komende jaren de kwaliteit en tijdigheid van gegevensaanlevering door gemeenten monitort.

Daarnaast is de regering voornemens om tegelijk met inwerkingtreding van dit wetsvoorstel in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 te regelen dat gemeenten binnen een bepaalde termijn moeten reageren op informatieverzoeken van het CAK, bijvoorbeeld naar aanleiding van een bezwaar van een cliënt bij het CAK dat de start- of stopdatum van de eigen bijdrage niet overeenkomt met de start- of stopdatum van de levering van de voorziening. Een foutieve start- of stopdatum kan ertoe leiden dat de eigen bijdrage ten onrechte bij de cliënt in rekening wordt gebracht. Het CAK zal dan de bevoegdheid krijgen om na het verstrijken van deze termijn op basis van de informatie die door de cliënt is aangeleverd en eventuele overige beschikbare informatie, het bezwaar van de burger af te handelen, ook als de gemeente nog niet op het informatieverzoek van het CAK heeft gereageerd. Uit de huidige praktijk blijkt dat de burger in dit soort situaties meestal gelijk heeft. De situatie waarin de burger door een vertraagde reactie van een gemeente onnodig lang moet wachten op de correctie van een feitelijk foutieve start- of stopdatum van de eigen bijdrage zal door deze maatregel kunnen worden voorkomen.⁵⁶

3.3 Doelen en beoogde vormgeving eigen bijdrage algemene voorzieningen

Wat betreft eigen bijdragen voor algemene voorzieningen blijft de huidige situatie grotendeels ongewijzigd. Gemeenten behouden de ruimte om – binnen bepaalde randvoorwaarden – voor algemene voorzieningen al dan niet een eigen bijdrage te vragen, waarbij zij zelf verantwoordelijk zijn voor (de organisatie van) de inning. Als inwoners hiervoor iets moeten betalen, dan gaat het in de praktijk meestal om een lage onkostenvergoeding of deelnemersbijdrage, die wordt geïnd door de aanbieder. De ivb is niet van toepassing op algemene voorzieningen.

Een minderheid van de gemeenten⁵⁷ biedt algemene voorzieningen met een duurzame hulpverleningsrelatie aan.⁵⁸ Op dit type algemene voorziening is nu nog het abonnementstarief

---

⁵⁶ Als de gemeente – na het verstrijken van de termijn – eventueel toch nog aanvullende informatie aanlevert bij het CAK op basis waarvan blijkt dat de burger toch bijdrageplichtig was in de periode waarover het signaal van de burger ging, dan kan het CAK in die gevallen de eigen bijdrage naderhand alsnog opleggen. De termijn waarmee de eigen bijdrage met terugwerkende kracht kan worden opgelegd is dan echter gemaximeerd op drie maanden.

⁵⁷ Zie (sub)tabel 6b van de tabel van het CBS, waarnaar wordt gerefereerd op <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2023/34/aanvullende-informatie-over-wmo-maatwerkvoorzieningen-2022> met informatie over gemeentelijk beleid ten aanzien van algemene en maatwerkvoorzieningen binnen de Wmo 2015. Deze tabel is op aanvraag verkrijgbaar via asd@cbs.nl met referentienummer PR305242.

⁵⁸ Dit zijn algemene voorzieningen waarbij er sprake is van persoonlijke hulpverlening (waarbij arbeid de grootste kostencomponent is), er doorgaans sprake is van een vaste hulpverlener en van voortdurend (dus niet incidenteel) gebruik. Daarbij kan gedacht worden aan vormen van huishoudelijke hulp en vormen van

van toepassing, dat geïnd wordt door het CAK. Met het afschaffen van het abonnementstarief, zoals wordt geregeld met dit wetsvoorstel, worden de regels rond eigen bijdragen voor de algemene voorzieningen ook weer van toepassing op algemene voorzieningen met een duurzame hulpverleningsrelatie.

Verder maakt het wetsvoorstel duidelijk binnen welke randvoorwaarden door gemeenten eventueel een eigen bijdrage voor algemene voorzieningen kan worden vastgesteld. Op dit moment is al bij wet bepaald dat die eigen bijdragen de kostprijs van de voorziening niet te boven mogen gaan. Met dit wetsvoorstel wordt daar aan toegevoegd dat eventuele eigen bijdragen voor algemene voorzieningen ook financieel passend moeten zijn voor de doelgroep van die voorziening. Dit wordt hierna verder toegelicht.

Algemene voorzieningen en eventuele eigen bijdragen

Kenmerkend voor een algemene voorziening is dat het gaat om in beginsel vrij toegankelijke diensten en activiteiten, gericht op met name zelfredzaamheid en participatie. Met vrij toegankelijk wordt bedoeld dat zij voor een ieder die tot de doelgroep behoort toegankelijk zijn zonder dat daarvoor nader onderzoek plaatsvindt naar de individuele ondersteuningsbehoefte, persoonskenmerken en individuele mogelijkheden van de gebruikers. Het gaat bij een algemene voorziening om een vaststaand aanbod dat is afgestemd op de kenmerken van de doelgroep van de voorziening en niet, zoals bij een maatwerkvoorziening, om een aanbod dat wordt afgestemd op de individuele ondersteuningsbehoefte, voorkeuren en mogelijkheden van cliënten op basis van een onderzoek als bedoeld in artikel 2.3.2 Wmo 2015. Een algemene voorziening is in de daarvoor geschikte situaties een voorliggend en volwaardig alternatief voor een maatwerkvoorziening. Met een algemene voorziening wordt beoogd de eigen kracht en/of de sociale basis van de burger te activeren en/of te ondersteunen. Hiermee kan de inzet van een maatwerkvoorziening en/of een andere zorgvraag mogelijk worden voorkomen of uitgesteld.

De regering beoogt de eigenbijdragesystematiek voor algemene voorzieningen zo vorm te geven, dat die het voorliggende, laagdrempelige en preventieve karakter van de algemene voorziening blijft ondersteunen. Dat wil zeggen dat de gemeente niet verplicht wordt een eigen bijdrage op te leggen, en dat de systematiek zo wordt vormgegeven dat een eventuele eigen bijdrage voor een algemene voorziening niet te hoog is. Dit laatste zodat de voorziening toegankelijk blijft voor de doelgroep van de voorziening, en zodat burgers – als een eigen bijdrage wordt gevraagd – nog steeds financieel baat hebben om geen beroep te doen op een (duurdere) maatwerkvoorziening, waar zij ook voldoende uit de voeten kunnen met (lichtere) ondersteuning vanuit de algemene voorziening. De regering wil gemeenten ook zo veel mogelijk ruimte geven voor innovatieve invulling van de algemene voorziening.

Het voorgaande betekent dat de regering met dit wetsvoorstel gemeentelijke beleidsruimte in stand laat om zelf te bepalen of al dan niet een eigen bijdrage voor een algemene voorziening wordt gevraagd en dat de regering met dit wetsvoorstel de randvoorwaarden verheldert waarbinnen dit mogelijk is. Voor algemene voorzieningen met een duurzame hulpverleningsrelatie herstelt de regering die beleidsruimte. Aan de beleidsruimte om ook de hoogte van een eventuele eigen bijdrage te bepalen, is de verantwoordelijkheid gekoppeld voor de inning daarvan. Het is immers ondoenlijk voor het CAK om eigenbijdrageregelingen uit te voeren die tussen gemeenten verschillen.

Randvoorwaarden

Zoals al aangegeven aan het begin van deze paragraaf, zijn er randvoorwaarden van toepassing bij het vragen van een eigen bijdrage voor een algemene voorziening. Op dit moment is al in de wet opgenomen dat de eigen bijdrage voor algemene voorzieningen niet hoger mag zijn dan de kostprijs. Daar wordt nu aan toegevoegd dat die financieel passend moet zijn voor de cliëntgroepen die gebruik maken van de algemene voorziening. Gemeenten dienen hierbij zelf nader invulling te geven aan het begrip "financieel passend".

---

dagbesteding.

Nu is het al zo dat als een gemeente voor een algemene voorziening een eigen bijdrage vraagt, de desbetreffende gemeente bij verordening kan bepalen dat op die eigen bijdrage een korting wordt gegeven voor personen die behoren tot daarbij aan te wijzen groepen. Dit kan bijvoorbeeld worden gekoppeld aan een kortingspas, maar bepaalde gemeenten pasten voorheen ook kortings(staffels) toe voor bepaalde (inkomens)groepen. Deze mogelijkheid blijft bestaan, naast de mogelijkheid van vrijstellingen voor categorieën cliënten en ontheffingen voor individuele cliënten.

Specifiek bij algemene voorzieningen die gepaard gaan met een duurzame hulpverleningsrelatie zou het begrip "financieel passend" kunnen worden ingevuld conform het uitgangspunt dat de eigen bijdrage niet hoger is dan de ivb die voor de cliënt zou hebben gegolden indien hij een maatwerkvoorziening zou hebben gekregen. De gemeente zou bijvoorbeeld kunnen bepalen dat de eigen bijdrage lager is dan de minimum-ivb. Een andere mogelijke invulling zou kunnen zijn dat de gemeente inkomenscategorieën met daarbij behorende eigen bijdragen vaststelt. Deze eigen bijdragen zouden dan steeds zo kunnen worden vastgesteld, dat zij per definitie beneden de ivb liggen die de cliënten voor een maatwerkvoorziening zouden hebben moeten betalen. Daarbij zou de gemeente voor het inkomen van de cliënt kunnen uitgaan van het bedrag dat een cliënt naar eigen opgave in een maand aan loon of uitkering ontvangt en het vermogen van de cliënt buiten beschouwing kunnen laten.

Anders dan bij overige algemene voorzieningen is er bij algemene voorzieningen met een duurzame hulpverleningsrelatie naar de aard van de voorziening sprake van een voorziening waar burgers in beginsel met een stabiele frequentie en intensiteit gebruik van maken en niet van vrijblijvend, onregelmatig of incidenteel gebruik. Indien een gemeente hiervoor een eigen bijdrage vraagt, zal dat er dus naar alle waarschijnlijkheid toe leiden dat de cliënt maandelijks een nagenoeg stabiel bedrag aan eigen bijdrage verschuldigd is. Aldus ontstaat een maandelijks vaste last. Om stapeling hiervan met andere vaste, maandelijks eigen bijdragen te voorkomen, zal worden geregeld dat gemeenten er bij dit type voorzieningen voor moeten zorgen dat er geen samenloop kan plaatsvinden met een eigen bijdrage voor een andere algemene voorziening met een duurzame hulpverleningsrelatie, noch met een eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening en/of voor zorg in het kader van de Wlz. Of sprake is van mogelijke samenloop met een eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening kan door de gemeente worden nagegaan op basis van een aanmelding van de cliënt bij het CAK. Of sprake is van mogelijke samenloop met een eigen bijdrage op grond van de Wlz kan door de gemeente worden nagegaan op basis van een indicatiebesluit van het CIZ. Hiervoor wordt met dit wetsvoorstel een wettelijke basis gecreëerd.

Aansluiting randvoorwaarden bij oorspronkelijke bedoeling Wmo 2015

De nu geformuleerde randvoorwaarden ten aanzien van eventueel te vragen eigen bijdragen voor algemene voorzieningen sluiten aan bij de bedoeling van de wetgever bij de introductie van de Wmo 2015. De regering heeft bij de parlementaire behandeling van de Wmo 2015 de verwachting uitgesproken dat gemeenten die veel algemene voorzieningen aanbieden, stapeling van bijdragen beperken om de toegankelijkheid te waarborgen. Hierbij werd aangegeven dat gemeenten er zelf belang bij hebben om de algemene voorzieningen (financieel) laagdrempelig te maken en te houden om de druk op de duurdere maatwerkvoorzieningen te beperken. Verder is uit de wetsgeschiedenis op te maken dat als maatschappelijke ondersteuning ter compensatie van beperkingen in de zelfredzaamheid noodzakelijk is, onderzocht dient te worden of een algemene voorziening, indien deze in de gemeente bestaat, voor de betrokkene ook financieel haalbaar is.⁵⁹

De hoogste eigen bijdragen voor algemene voorzieningen werden voorafgaand aan de invoering van het abonnementstarief gevraagd bij algemene voorzieningen die gepaard gaan met een duurzame hulpverleningsrelatie.⁶⁰ Dit type algemene voorzieningen zijn doorgaans ook duurder. Toch werd door gemeenten in de periode voorafgaand aan de invoering van het abonnementstarief

⁵⁹ Kamerstukken II 2013/14, 33 841, nr. 3, p. 44 en 137, nr. 34, p. 147 en nr. 64, p. 27 en 81. Zie ook CRvB 18-05-2016, ECLI:NL:CRVB:2016:1404.

⁶⁰ Handreiking duurzame hulpverleningsrelatie voor cliënten VNG, 2019.

<https://vng.nl/sites/default/files/2019-11/handreiking-duurzame-hulpverleningsrelatie-voor-clienten.pdf>

in principe het uitgangspunt gehanteerd om de eigen bijdrage voor deze voorzieningen onder het niveau van de eigen bijdrage voor maatwerkvoorzieningen te stellen en niet boven de kostprijs.⁶¹

3.4 Doelen en inhoud verheldering start en pauzering eigen bijdrage

Dit wetsvoorstel bevat een delegatiebepaling op grond waarvan in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 zal worden geregeld wanneer de plicht tot het betalen van een eigen bijdrage voor een algemene voorziening met een duurzame hulpverleningsrelatie en voor een maatwerkvoorziening aanvangt en in welke gevallen die plicht tijdelijk moet worden stopgezet, oftewel gepauzeerd. Het doel hiervan is ten eerste om te verhelderen dat de eigen bijdrage start vanaf het moment dat de ondersteuning feitelijk wordt geleverd. En ten tweede om op voornoemde punten meer eenduidigheid te creëren tussen gemeenten. Dit creëert meer zekerheid voor de cliënt en vereenvoudigt de communicatie met de cliënt vanuit gemeenten en het CAK. Deze communicatie wordt voor het CAK ingewikkelder en foutgevoeliger als gemeenten in de praktijk verschillend omgaan met het starten en pauzeren van de door het CAK vast te stellen en te innen eigen bijdragen.

Startmoment

Het voornemen is om tegelijk met inwerkingtreding van dit wetsvoorstel in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 te regelen dat de eigen bijdrage pas verschuldigd is als de levering in natura van een maatwerkvoorziening of een algemene voorziening met een duurzame hulpverleningsrelatie daadwerkelijk is gestart. Het intakegesprek of andere werkzaamheden gerelateerd aan de toegang tot de ondersteuning worden in deze context niet gezien als het leveren van ondersteuning.

Pauzering

Het voornemen is om tegelijk met inwerkingtreding van dit wetsvoorstel in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 op te nemen dat de eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening in natura of voor een algemene voorziening met een duurzame hulpverleningsrelatie gepauzeerd moet worden als de feitelijke levering van de ondersteuning om gegronde redenen langer dan dertig dagen tijdelijk wordt onderbroken. Een opname in een instelling voor intramurale zorg die langer dan dertig dagen duurt, waardoor hulp aan huis niet wordt geleverd, zal daarbij in elk geval worden aangemerkt als gegronde reden. Ook als de aanbieder vanwege een overmachtssituatie langer dan dertig dagen geen enkele vorm van feitelijke ondersteuning kan bieden, komt de cliënt voor een pauze van de eigen bijdrage in aanmerking.

Gemeenten krijgen de mogelijkheid om bij verordening aanvullende omstandigheden te benoemen waarin sprake is van gegronde redenen voor een pauzering van de eigen bijdrage. Op deze manier wordt enerzijds een belangrijke mate van landelijke uniformering gecreëerd wat betreft het toepassen van een pauze, terwijl gemeenten anderzijds ook mogelijkheden houden voor lokaal maatwerk.

Indien er tijdens dertig dagen wel gedeeltelijk ondersteuning wordt geboden, kan de eigen bijdrage niet worden gepauzeerd. De ivb voor een geleverd hulpmiddel of een aangebrachte woningaanpassing kan ook niet gepauzeerd worden.

Bij onderbreking van de levering van de voorziening doet het college een mededeling aan het CAK. De mededeling van het college zal niet inhoudelijk worden getoetst door het CAK alvorens tot pauzering van de eigen bijdrage wordt overgegaan.

Persoonsgebonden budget (pgb)

---

⁶¹ Wmo 2015 in uitvoering – Passend en onderbouwd (lokaal) beleid voor hulp bij het huishouden, 28 oktober 2016: https://vng.nl/sites/default/files/nieuws_attachments/2016/20161101-wmo-2015-in-uitvoering-passend-onderbouwd-hulp-huishouden.pdf.

Een maatwerkvoorziening voor maatschappelijke ondersteuning kent twee verstrekkingvormen, namelijk het in natura verstrekken van maatschappelijke ondersteuning en het beschikbaar stellen van een pgb zodat een cliënt zelf die maatschappelijke ondersteuning kan betrekken (zie artikel 2.3.6 Wmo 2015). Ook voor een maatwerkvoorziening die in de vorm van een pgb wordt verstrekt, is een eigen bijdrage verschuldigd. Voor het pgb zal in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 geregeld worden dat de verschuldigdheid van de bijdrage start vanaf het moment waarop het pgb is verleend.

Cliënten met een pgb zijn zelf verantwoordelijk voor het inkopen van de maatschappelijke ondersteuning. Hiervoor wordt een budget aan de cliënt verstrekt, dat beschikbaar is bij de Sociale verzekeringsbank (hierna: SVB). De cliënt kan zelf bepalen welke hulpverlener hij wanneer contracteert, en in welke gevallen hij de hulpverlener doorbetaalt indien de ondersteuning enige tijd niet geleverd wordt. Het ligt daarom in de rede om de plicht tot het betalen van een eigen bijdrage in te laten gaan op het moment waarop het budget is verleend en om geen regels te stellen over de pauzering van de eigen bijdrage. De bijdrage voor het pgb stopt alleen op het moment waarop het recht op het pgb zelf wordt stopgezet of opgeschort middels een besluit van het college.

3.5 Overwogen alternatieven

De nu volgende paragrafen gaan in op alternatieven die de regering heeft overwogen. Daarbij wordt achtereenvolgens ingegaan op overwogen alternatieven voor de ivb voor maatwerkvoorzieningen en overwogen alternatieven wat betreft de regels voor de eigen bijdragen voor algemene voorzieningen. Ten aanzien van de uniformering van het startmoment van de eigen bijdrage en het voornemen om nadere regels te stellen aan de pauzering van de eigen bijdrage ziet de regering geen alternatieven die de knelpunten adresseren waar deze maatregelen op zijn gericht (zie de paragrafen 2.3 en 3.4). Hierover is dan ook geen paragraaf opgenomen.

3.5.1 Overwogen alternatieven ivb maatwerkvoorzieningen

De regering heeft in een eerdere fase overwogen om niet voor alle maatwerkvoorzieningen die nu nog onder het abonnementstarief vallen een ivb in te voeren, maar alleen voor hulp bij het huishouden.⁶² Het voornemen daarbij was om aan cliënten met een bijdrageplichtig inkomen tot 185% van het sociaal minimum een eigen bijdrage te blijven vragen ter grootte van het abonnementstarief en de eigen bijdrage vanaf die inkomensgrens geleidelijk op te laten lopen met het inkomen en vermogen, tot aan een maximum. Reden om dit alternatief destijds te overwegen was dat de doelstelling die toen werd nagestreefd beperkter was dan de doelstelling van dit wetsvoorstel en voornamelijk zag op het matigen van de aanzuigende werking van het abonnementstarief in plaats van het grotendeels ongedaan maken ervan (zie hoofdstuk 2). Evenmin werd beoogd burgers in bredere zin voor maatwerkvoorzieningen meer te laten bijdragen naar financiële draagkracht. Daarbij paste een eigenbijdragemaatregel die gericht en uitsluitend zou aangrijpen op die voorzieningen en inkomenscategorieën, waar de aanzuigende werking het grootste is. De regering heeft uiteindelijk niet voor dit alternatief gekozen, omdat het niet afdoende werd geacht voor het realiseren van de bredere doelstelling van onderhavig wetsvoorstel, namelijk het grotendeels ongedaan maken van deze aanzuigende werking en het in bredere zin versterken van de beschikbaarheid en financiële houdbaarheid van voorzieningen door van burgers voor alle maatwerkvoorzieningen naar financiële draagkracht een grotere eigen bijdrage te vragen.

Ook is overwogen om de ivb anders vorm te geven. De ivb zou dan niet – zoals nu wordt voorgesteld – geleidelijk (lineair) stijgen met het inkomen, maar in sprongen (getrapt). Daarbij zou alleen de eigen bijdrage bij bepaalde inkomensgrenzen op een hoger niveau komen te liggen en binnen die grenzen vervolgens constant blijven met de (verdere) stijging van het inkomen. In zo'n getrapt eigenbijdragesysteem zou als het ware sprake zijn van meerdere abonnementstarieven, waarbij de hoogte van het abonnementstarief die een cliënt zou moeten betalen afhankelijk zou zijn van de inkomenscategorie waartoe hij behoort. Reden om dit te

---

⁶² Kamerstukken II 2022/23, 29 538, nr. 346.

overwogen was dat dit op het eerste oog een eenvoudiger systeem lijkt te zijn, waarbij het vooraf voorspelbaarder is voor de burger welke eigen bijdrage verschuldigd is.

Voor dit alternatief is echter niet gekozen omdat het voor bepaalde groepen cliënten tot moeilijk uitlegbare, onverwachte en forse schommelingen in de hoogte van de eigen bijdrage kan leiden en het complexer is in de uitvoering. Voor cliënten die met hun bijdrageplichtig inkomen tegen de "grenzen van de traptreden" aan zitten, kan een kleine verhoging van het bijdrageplichtig inkomen bij een getrapt eigenbijdragesysteem tot een grote aanpassing van de maandelijkse eigen bijdrage leiden. Behalve dat dit moeilijk uitlegbaar is aan cliënten, kan dit bij hen tot betalingsproblemen leiden. Daarmee verwacht het CAK bij een getrapte eigenbijdragevariant meer vragen, klachten, bezwaren en meer verzoeken van cliënten om peiljaarverleggingen dan bij de lineaire variant. Ook in de ICT-systemen van het CAK zorgt een getrapt vormgegeven eigen bijdrage voor extra complexiteit, omdat er bij een getrapte ivb in de ICT meer stappen nodig zijn om de eigen bijdrage vast te kunnen stellen dan bij een lineaire vormgegeven ivb.⁶³

Een ander overwogen alternatief is een generieke verhoging van het abonnementstarief. Ook voor dit alternatief heeft de regering echter niet gekozen. Een algehele verhoging van het abonnementstarief draagt naar verwachting onvoldoende bij aan het verminderen van de aanzuigende werking van het abonnementstarief onder burgers met een midden- of hoger inkomen, tenzij het tarief sterk verhoogd zou worden. Dat zou echter financiële effecten hebben voor de lagere (midden)inkomens die de regering niet aanvaardbaar acht, omdat voor deze groep daarmee de toegankelijkheid van voorzieningen in het geding zou zijn.

Ten slotte is als alternatief overwogen om geen ivb in te voeren maar in plaats daarvan alleen burgers onder een bepaalde inkomensgrens toegang te verlenen tot de betreffende maatwerkvoorzieningen. Met deze optie zouden de eenvoud en de transparantie van het abonnementstarief behouden kunnen blijven, terwijl het beroep op maatwerkvoorzieningen zou afnemen en de financiële houdbaarheid van de Wmo 2015 zou worden versterkt. Toch is uiteindelijk ook niet gekozen voor dit alternatief.

- Ten eerste omdat een groep burgers die vanwege andere dan financiële redenen (denk hierbij aan een beperkt doenvermogen) niet in staat zijn om de betreffende ondersteuning zelf te organiseren, hierdoor voor die ondersteuning geen beroep meer zou kunnen doen op de Wmo 2015. Dit is in strijd met het uitgangspunt dat maatschappelijke ondersteuning beschikbaar is voor degenen die daarop zijn aangewezen, ongeacht de hoogte van het inkomen of vermogen. Bij de totstandkoming van de Wmo 2015 is bewust niet gekozen voor het hanteren van een inkomens- dan wel vermogensgrens of -toets die bepaalt of iemand in aanmerking komt voor ondersteuning op grond van de Wmo 2015.⁶⁴ Simulatie-onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau uit 2019 maakt bovendien inzichtelijk dat deze burgers dan naar verwachting (deels) zullen uitstromen naar duurdere vormen van zorg, zoals zorg in het kader van de Wlz.⁶⁵
- Ten tweede omdat dit alternatief waarschijnlijk zou impliceren dat – gegeven de beoogde financiële effecten van de maatregel zoals beschreven in paragraaf 9.3 van deze memorie van toelichting – naast cliënten met een hoog inkomen, ook een significant deel van de middeninkomens geen toegang meer zou hebben tot de betreffende Wmo-maatwerkvoorzieningen.
- Ten derde kan het toepassen van een harde inkomensgrens bij de toegang tot Wmo-maatwerkvoorzieningen tot grensvlakproblematiek leiden bij burgers met een fluctuerend inkomen en/of vermogen rond de betreffende inkomens- en/of vermogensgrens, waarbij burgers dan weer wel en dan weer geen toegang hebben tot Wmo-maatwerkvoorzieningen.

---

⁶³ Op blz. 41 van haar uitvoeringstoets bij dit wetsvoorstel onderstreept het CAK het belang van de keuze voor een eigen bijdrage die lineair in plaats van getrapt toeneemt met het bijdrageplichtig inkomen. Daarbij verwijst het CAK naar ervaringen die in het verleden zijn opgedaan met de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage Thuiszorg (AWBZ), die gebaseerd was op inkomenscategorieën. Het CAK benoemt in dit kader "de mentale en administratieve lasten die een systematiek van inkomenscategorieën met zich meebracht" voor burgers.

⁶⁴ Zie ook: ECLI:NL:CRVB:2024:417.

⁶⁵ <https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2019/11/26/wat-als-zorg-wegvalt>, zie de paragrafen 4.3 en 4.6.

3.5.2 Overwogen alternatieven in relatie tot algemene voorzieningen

Ook ten aanzien van de regels voor eigen bijdragen voor algemene voorzieningen zijn alternatieven overwogen. Een overwogen alternatief is om de ivb niet alleen voor maatwerkvoorzieningen in te voeren, maar ook voor een deel van de algemene voorzieningen, namelijk voor algemene voorzieningen waarbij sprake is van een duurzame hulpverleningsrelatie. Een reden om dit te overwegen, is dat dit tot landelijke uniformiteit zou leiden, wat meer duidelijkheid geeft aan burgers. Bovendien zou de inning daarvan bij het CAK kunnen worden belegd,⁶⁶ wat de uitvoering voor gemeenten eenvoudiger maakt.⁶⁷

Voor dit alternatief is echter niet gekozen. Algemene voorzieningen (ook algemene voorzieningen die gepaard gaan met een duurzame hulpverleningsrelatie) zijn in beginsel een vorm van lichte ondersteuning, waarmee de inzet van een duurdere maatwerkvoorziening kan worden voorkomen. Ze zijn daarmee voorliggend aan een maatwerkvoorziening. Het is daarom logisch dat als gemeenten een eigen bijdrage vragen voor algemene voorzieningen met een duurzame hulpverleningsrelatie, die eigen bijdrage in principe op een lager niveau komt te liggen dan de ivb voor maatwerkvoorzieningen. Bovendien worden burgers op die manier gestimuleerd om geen beroep te doen op een (duurdere) maatwerkvoorziening, waar zij ook voldoende uit de voeten kunnen met (lichtere) ondersteuning vanuit de algemene voorziening.

Een ander alternatief dat in het verlengde hiervan is overwogen, is het verbieden van de mogelijkheid om vormen van maatschappelijke ondersteuning die gepaard gaan met een duurzame hulpverleningsrelatie als algemene voorziening aan te bieden. Deze vormen van maatschappelijke ondersteuning zouden zodoende alleen nog als maatwerkvoorziening kunnen worden aangeboden, waar de ivb op van toepassing is. Reden om dit te overwegen is wederom dat dit landelijke uniformiteit en duidelijkheid zou creëren voor cliënten. Ook hier is echter niet voor gekozen. Dit zou naar de opvatting van de regering een te grote inperking van de beleidsruimte van gemeenten impliceren. Van deze beleidsruimte heeft een aantal gemeenten in de afgelopen jaren, maar ook in de jaren voorafgaand aan de invoering van het abonnementstarief, in de praktijk gebruik gemaakt.⁶⁸ Het op een laagdrempelige manier beschikbaar stellen van lichte ondersteuning om zwaardere ondersteuning op basis van een maatwerkvoorziening uit te stellen kan een zinvol onderdeel zijn van een lokaal voorzieningenarrangement om de financiële en personele houdbaarheid van de Wmo 2015 op lokaal niveau te versterken. Zoals hiervoor reeds toegelicht, is het daarbij logisch dat de eigen bijdrage in beginsel lager is dan de ivb.

Ten slotte is overwogen om het abonnementstarief in stand te laten voor algemene voorzieningen met een duurzame hulpverleningsrelatie, waarbij het CAK die voor gemeenten zou blijven innen. Redenen om dit alternatief te overwegen waren ook hier dat dit landelijke uniformiteit en duidelijkheid zou bieden aan cliënten en dat de uitvoering voor gemeenten eenvoudiger zou worden als de inning van de eigen bijdrage bij het CAK zou worden belegd. Verder past het abonnementstarief in beginsel bij het laagdrempelige en voorliggende karakter van een algemene voorziening.

Toch is om een aantal redenen ook niet voor dit alternatief gekozen. Met het afschaffen van het abonnementstarief voor maatwerkvoorzieningen en de introductie van de ivb, zou een keuze voor het handhaven van het abonnementstarief voor algemene voorzieningen met een duurzame hulpverleningsrelatie, in voorkomende gevallen een prikkel voor gemeenten kunnen introduceren om deze algemene voorzieningen niet meer aan te bieden (of minder aan te bieden). Dit

---

⁶⁶ Zie: Uitvoeringstoets Inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage Wmo, CAK, 23 februari 2024, blz. 32. Dit is voor het CAK goed uitvoerbaar. Wel zou dit mogelijk kunnen leiden tot hogere uitvoeringskosten bij het CAK dan waar nu in het kader van dit wetsvoorstel (zie paragraaf 9.4 van deze memorie van toelichting) in wordt voorzien.

⁶⁷ VNG Realisatie (zie paragraaf 10.5 van deze memorie van toelichting) geeft hierbij aan dat het zelf innen van een eigen bijdrage voor algemene voorzieningen met een duurzame hulpverleningsrelatie bij de meeste gemeenten om de inrichting van een nieuw administratief proces vraagt. Een aantal van de gemeenten die hier in de huidige situatie eigen bijdragen voor vragen, geeft aan dat de kans groot is dat zij hiermee zullen stoppen als zij de eigen bijdrage zelf moeten gaan innen.

alternatief zou daarmee in de praktijk op lokaal niveau een beperkend effect kunnen hebben op (de inrichting van) het aanbod van algemene voorzieningen en innovatie in de weg kunnen staan. Dat ziet de regering als een ongewenst effect. Naar de opvatting van de regering zouden de regels rond eigen bijdragen gemeenten niet moeten belemmeren, maar ruimte moeten geven bij de inrichting van hun algemene voorzieningen en tegelijkertijd het laagdrempelige en voorliggende karakter van die voorzieningen moeten ondersteunen. Dat vergroot de kans dat algemene voorzieningen op lokaal niveau kunnen bijdragen aan het versterken van de financiële en personele houdbaarheid van de Wmo 2015. Daarbij passen regels voor de eigen bijdrage die meer ruimte laten, zoals verwoord in paragraaf 3.3. van deze memorie van toelichting.

Een aanvullende overweging om niet voor dit alternatief te kiezen is dat dit alternatief – hoewel eenvoudiger in de uitvoering voor gemeenten – voor het CAK complexer is om uit te voeren. Het zou betekenen dat het CAK in plaats van alleen de ivb, twee eigenbijdragensystemen naast elkaar zou moeten uitvoeren: een vaste eigen bijdrage voor algemene voorzieningen met een duurzame hulpverleningsrelatie en de ivb voor maatwerkvoorzieningen, waarbij het CAK zou moeten voorkomen dat er een samenloop tussen beide plaatsvindt. Hoewel dat niet per definitie onmogelijk is, maakt dat het werk voor het CAK, zoals gezegd, wel complexer.

4. Verhouding tot de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)

Het CAK voert de ivb uit. Om de hoogte van de eigen bijdrage voor een voorziening te kunnen vaststellen, is het noodzakelijk dat het CAK nagaat tot welk huishoudtype een cliënt behoort en een toets uitvoert op het inkomen en vermogen van de cliënt en zijn eventuele echtgenoot. De daartoe benodigde gegevens ter identificatie van de cliënt en zijn inkomens- en vermogensgegevens worden hiertoe door verschillende organisaties verstrekt aan het CAK. Omdat het CAK ook de eigen bijdragen voor de Wlz vaststelt, kan het CAK op basis van die data de anticumulatie van de eigen bijdragen vanuit de Wmo 2015 en Wlz bewaken. De volgende gegevens zullen door het CAK worden uitgevraagd ter uitvoering van de taak ingevolge dit wetsvoorstel om de ivb te kunnen vaststellen voor maatwerkvoorzieningen met uitzondering van beschermd wonen, opvang en eventueel door de gemeente bij verordening aangewezen andere maatwerkvoorzieningen.

Vanuit de Basisregistratie Personen (hierna: BRP) ontvangt het CAK de volgende gegevens van de cliënt:

- burgerservicenummer (hierna: BSN) (nodig om gegevens van de BRP, het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (hierna: UWV), de SVB en Belastingdienst te kunnen koppelen ten behoeve van de vaststelling van de bijdrage);
- naam, adres, woonplaats (hierna: NAW) (nodig voor de communicatie met de cliënt inzake de vaststelling en inning van de bijdrage);
- geboortedatum (nodig om vast te stellen of een cliënt ouder is dan 18 jaar dan wel of een cliënt de AOW-gerechtigde leeftijd bereikt heeft);
- datum overlijden (indien van toepassing) (nodig om te bepalen wanneer de verschuldigdheid van een bijdrage en de inning hiervan stopt);
- gehuwd of partnerschap, inclusief begin- en einddatum (de hoogte van de bijdrage en de inkomensgrenzen verschillen per huishoudtype en deze gegevens zijn nodig om het huishoudtype te bepalen);
- indien van toepassing ook de volgende gegevens van de echtgenoot van de cliënt: BSN, NAW, geboortedatum, datum overlijden (nodig omdat de eigen bijdrage afhankelijk is van het huishoudtype).

Vanuit het UWV ontvangt het CAK in het kader van het opleggen van de ivb inkomensgegevens voor cliënten die in het peiljaar t-2 nog geen inkomen hadden. Voor deze cliënten wordt uitgegaan van het inkomen in het lopende jaar (t). Om vast te stellen of sprake is van zo'n inkomen en, zo ja, om de hoogte hiervan te bepalen, worden inkomensgegevens bij het UWV opgevraagd.

Vanuit de SVB ontvangt het CAK de volgende gegevens in verband met de status Duurzaam Gescheiden Leven (hierna: DGL). Een cliënt woont dan formeel niet meer met zijn partner samen, maar is ook niet formeel gescheiden; men blijft dan wel elkaars fiscaal partner:

- BSN (nodig om gegevens van het BRP, het UWV, de SVB en Belastingdienst te kunnen koppelen ten behoeve van de vaststelling van de eigen bijdrage);
- soort recht: alleenstaanden-AOW of gehuwden-AOW. De SVB registreert de status DGL niet als zodanig, terwijl dit wel relevant is voor de vaststelling van de hoogte van de eigen bijdrage. Daardoor moet het CAK uit de combinatie van gegevens uit de BRP (gehuwd/partnerschap) en SVB (alleenstaanden-AOW) concluderen dat sprake is van DGL. Het CAK vraagt enkel gegevens op van cliënten die in het BRP geregistreerd zijn in de rubriek gehuwd/partnerschap.

Vanuit de Belastingdienst ontvangt het CAK de volgende gegevens:

- BSN (nodig om gegevens van het BRP, het UWV, de SVB en Belastingdienst te kunnen koppelen ten behoeve van de vaststelling van de eigen bijdrage);
- verzamelinkomen (nodig om de hoogte van de eigen bijdrage vast te kunnen stellen al dan niet na een peiljaarverlegging en/of minimabeleid toe te passen);
- indien er geen verzamelinkomen is: belastbaar loon (nodig om de hoogte van de eigen bijdrage vast te kunnen stellen);
- grondslag vermogenstoets (nodig om hoogte van de eigen bijdrage vast te kunnen stellen).

Vanuit het college ontvangt het CAK per cliënt startberichten, wijzigingsberichten en stopberichten ten behoeve van vaststelling en inning van de eigen bijdrage. Daarbij is het BSN nodig om gegevens van het BRP, het UWV, de SVB en Belastingdienst te kunnen koppelen ten behoeve van de vaststelling van de eigen bijdrage. Dat geldt, indien van toepassing, ook voor de kostprijs van het aan de cliënt verstrekte hulpmiddel of woningaanpassing.

Het verstrekken van alle bovenstaande gegevens in het kader van de ivb zal via reeds bestaande koppelingen in de ICT-systemen verlopen. Dit is het elektronisch gegevensverkeer via het Berichtenverkeer Eigen Bijdrage (iEB).⁶⁹ De grondslagen voor de uitwisseling van persoonsgegevens zijn vastgelegd in hoofdstuk 5 van de Wmo 2015. In dat hoofdstuk worden enkele zaken verduidelijkt en geëxpliciteerd rondom de eigen bijdrage, maar deze hebben geen weerslag op de bestaande werkwijze met betrekking tot persoonsgegevens.

Er zijn ook persoonsgegevens die niet worden uitgewisseld, maar bij het college blijven. Het gaat hierbij over de gegevens die nodig zijn om een eigen bijdrage vast te stellen en te innen voor een algemene voorziening, voor opvang en voor andere maatwerkvoorzieningen waarvoor geen ivb geldt. Het wetsvoorstel verduidelijkt welke instanties een eigen bijdrage voor het college mogen vaststellen en innen. Ook de persoonsgegevens die nodig zijn om een vergoeding voor de waardevermeerdering van een woning als gevolg van een woningaanpassing vast te stellen en te innen (zie de inleiding van deze memorie van toelichting en het voorgestelde artikel 2.1.5) blijven bij het college. Wel wordt bij het CAK navraag gedaan naar de eigen bijdrage die voor de woningaanpassing is betaald, aangezien die in mindering wordt gebracht bij het berekenen van de vergoeding.

Deze gegevensverwerkingen betreffen een gerechtvaardigd doel in de zin van artikel 6, eerste lid, onderdeel e, van de AVG nu de verwerking daarvan noodzakelijk is voor de op grond van de wettelijk aan het CAK, het college en de instanties toegekende taak tot het vaststellen en innen van eigen bijdragen voor voorzieningen en vergoedingen voor woningaanpassingen. Waar het gaat om gegevens betreffende de gezondheid wordt de verstrekking gerechtvaardigd door artikel 9, tweede lid, onderdeel h, van de AVG. Het gaat hier om het beheren (in stand houden) van sociale diensten.

5. Caribisch Nederland

In 2010 is de keuze gemaakt om de voorloper van de Wmo 2015 niet van toepassing te verklaren op Caribisch Nederland. Ook de Wmo 2015 is niet van toepassing in Caribisch Nederland en daarmee dit wetsvoorstel evenmin. De regering is voornemens om voor de BES-eilanden de verantwoordelijkheidsverdeling voor de maatschappelijke ondersteuning verder uit te werken in een amvb, waarmee de voorzieningen zullen worden vastgelegd en de toegang tot

---

⁶⁹ Zie artikel 2.6.7a Wmo 2015.

maatschappelijke ondersteuning juridisch zal worden geborgd.⁷⁰ Hierbij is ook de mogelijkheid voorzien om een eigen bijdrage in te voeren in de kosten van maatwerkvoorzieningen. De invoering van een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening via onderhavig wetsvoorstel kan worden meegewogen in toekomstige afwegingen van de regering ten aanzien van vast te stellen eigen bijdragen voor voorzieningen op de BES-eilanden. Dit teneinde ook op de BES-eilanden de kosten beheersbaar te houden.

6. Gevolgen voor burgers en uitvoering

In dit hoofdstuk wordt achtereenvolgens ingegaan op de gevolgen van dit wetsvoorstel voor burgers en de betrokken uitvoerende partijen (gemeenten, aanbieders en het CAK), met uitzondering van de gevolgen voor de regeldruk en de financiële gevolgen. Die komen in de hoofdstukken 7 en 9 aan de orde. In hoofdstuk 9 over de financiële gevolgen voor aanbieders, wordt ook ingegaan op de doorwerking hiervan naar de arbeidsmarkt (paragraaf 9.2). De gevolgen voor burgers (buiten de regeldrukgevolgen en financiële gevolgen) zullen in de nu volgende paragraaf worden beschreven. Het CAK heeft in zijn uitvoeringstoets een zogenoemde doenvermogenstoets uitgevoerd, waarvan de uitkomsten in deze paragraaf zijn verwerkt.

6.1 Gevolgen voor burgers

De regering vindt het van belang dat het beroep dat gedaan wordt op het zogenoemde doenvermogen van de burger zo beperkt mogelijk blijft. In deze paragraaf wordt toegelicht welke maatregelen daartoe worden genomen. Onder doenvermogen worden zowel begripsvermogen, handelingsvermogen als alertheid en assertiviteit verstaan. Ter verduidelijking: in deze betekenis van het woord wordt dus met een mentale belasting van de burger ook een beroep op het doenvermogen van de burger gedaan.

De WRR heeft in 2017 het rapport *Weten is nog geen doen. Een realistisch perspectief op redzaamheid* gepubliceerd. De WRR constateert dat de overheid in toenemende mate een beroep doet op de redzaamheid van mensen, terwijl de menselijke vermogens daartoe begrensd zijn. Door een realistischer ontwerp van beleid kan de overheid de redzaamheid van burgers versterken. In het rapport beveelt de WRR aan om bij voorgenomen beleid en regelgeving vooraf te toetsen of de regeling doenlijk is voor burgers. In reactie op dit rapport heeft het kabinet besloten om bij het maken van beleid en regelgeving voortaan meer aandacht te besteden aan het doenvermogen van de burger. De kernvraag bij deze zogenoemde doenvermogenstoets luidt: wordt bij de regeling uitgegaan van een realistische inschatting van het vermogen van burgers om acties te ondernemen die de wet biedt of verlangt en zijn er passende maatregelen getroffen (zoals het beperken van keuzeaanbod en complexiteit) zodat burgers de regeling eenvoudig kunnen toepassen?

Beperking complexiteit ivb

De regering heeft er met een aantal ontwerpkeuzes naar gestreefd de complexiteit van de nieuwe eigenbijdragesystematiek voor alle cliënten zo veel mogelijk te beperken. Dit is reeds toegelicht in paragraaf 3.2.4 van deze memorie van toelichting: in de periode voorafgaand aan de invoering van het abonnementstarief zorgde de koppeling tussen de hoogte van de eigen bijdrage en de omvang van de ontvangen ondersteuning voor vertraging en fouten bij het opleggen van de eigen bijdrage, wat leidde tot stapel- en correctiefacturen voor burgers. Het CAK geeft aan dat dit invloed had op de mentale belasting van de burger. Er is daarom nu bewust voor gekozen om in het wetsvoorstel geen koppeling te maken tussen de hoogte van de eigen bijdrage en de omvang van de ontvangen ondersteuning.

Verder draagt de voorgestelde uniformering van het startmoment van de eigen bijdrage (zie paragraaf 3.4) ook bij aan minder complexiteit en meer duidelijkheid voor de burger. De eigen bijdrage zal voor elke cliënt starten vanaf het moment dat die de ondersteuning in natura daadwerkelijk ontvangt. Om helderheid te krijgen over het startmoment van de eigen bijdrage

---

⁷⁰ Kamerstukken II 2022/23, 36 200-XVI, nr. 9.

hoeft de burger in de nieuwe situatie dus niet meer uit te zoeken wat hierover in zijn gemeente is geregeld en/of wat op dit punt in zijn gemeente de staande praktijk is. Wat dit betreft wordt dus een minder groot beroep gedaan op het doenvermogen van de burger.

Desondanks maakt een aantal factoren dat met de nieuwe eigenbijdragesystematiek – in vergelijking met de huidige situatie – per saldo een groter beroep wordt gedaan op het doenvermogen. Dit betreft het begripsvermogen (hoe de hoogte van de ivb wordt bepaald is moeilijker te begrijpen dan de vaste hoogte van het abonnementstarief, die voor iedereen hetzelfde is) en in sommige situaties betreft dit ook het handelingsvermogen en de alertheid van de burger. Dit wordt in de volgende paragrafen toegelicht, waarbij ook wordt ingegaan op de maatregelen die worden genomen om de burger hierbij te ondersteunen of die anderszins helpen diens mentale belasting te beperken.

Beroep op begripsvermogen en ondersteuning daarbij

Het uitgangspunt dat de hoogte van de eigen bijdrage afhankelijk is van het inkomen en vermogen van de burger, is een uitgangspunt dat op zichzelf naar verwachting door veel burgers als eerlijk en begrijpelijk zal worden ervaren. Zoals toegelicht in paragraaf 2.2 van deze memorie van toelichting vinden sommige mensen het abonnementstarief onrechtvaardig omdat burgers met een hoog inkomen en vermogen met het abonnementstarief even veel eigen bijdrage verschuldigd zijn als burgers met een laag inkomen en zonder vermogen.

Dit neemt echter niet weg dat voor cliënten die een eigen bijdrage verschuldigd zijn (burgers met een inkomen onder 120% van het sociaal minimum uitgezonderd, zie hieronder) het in vergelijking met de huidige situatie ingewikkelder zal worden en meer tijd zal kosten om vooraf de hoogte van de eigen bijdrage in te schatten, wanneer zij ondersteuning op grond van de Wmo 2015 aanvragen. Dit komt met name doordat er – anders dan nu – een berekening van het CAK nodig is, aan de hand van inkomens- en vermogensgegevens, om de hoogte van de eigen bijdrage te bepalen, waar het abonnementstarief nu voor iedereen hetzelfde is, ongeacht inkomen en vermogen. Dit geldt ook voor bestaande cliënten die op de inwerkingtredingsdatum van dit wetsvoorstel⁷¹ reeds ondersteuning ontvangen en voor wie de bijdrage opnieuw bepaald zal worden op basis van de nieuwe wet- en regelgeving (de zogenoemde overgangsccliënten). In het bijzonder bij mensen met een fluctuerend bijdrageplichtig inkomen neemt het beroep op het doenvermogen hierdoor toe.

Bij minima (met een inkomen onder 120% van het sociaal minimum) wordt voor de ivb geen extra beroep gedaan op het doenvermogen, omdat de hoogte van de eigen bijdrage voor hen niet wijzigt:⁷² voor hen geldt het vaste minimum tarief⁷³, dat op het niveau van het abonnementstarief (inclusief indexatie) wordt vastgesteld.

Om cliënten te ondersteunen bij het vooraf inschatten van hun eigen bijdrage, zal een rekentool op de website van het CAK worden geplaatst, waarmee zij hun eigen bijdrage kunnen uitrekenen. Daarnaast hebben cliënten op grond van artikel 2.2.4 Wmo 2015 recht op onafhankelijke cliëntondersteuning⁷⁴. Deze cliëntondersteuning is in ieder geval op verzoek aanwezig bij het

---

⁷¹ De beoogde inwerkingtredingsdatum van dit wetsvoorstel is 1 januari 2026.

⁷² Met het onderhavige voorstel verandert er materieel ook niets voor niet-AOW-gerechtigde meerpersoonshuishoudens met een inkomen tot 170% van het sociaal minimum die een maatwerkvoorziening ontvangen (zie paragraaf 3.2.2): zij betalen nu geen abonnementstarief en – zo is het voornemen – straks geen ivb. Echter, bij een verandering van huishoudsituatie en/of bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, wordt voor hen (als hun inkomen hoger is dan 120% sociaal minimum) de financiële impact op de te betalen eigen bijdrage wel substantieel groter dan nu, wat een beroep doet op hun alertheid en/of begripsvermogen.

⁷³ Voor burgers met een zodanig bijdrageplichtig inkomen dat zij (evident) de maximum ivb verschuldigd zijn, geldt ook dat zij een "vast" tarief gaan betalen dat – behoudens een substantiële terugval in bijdrageplichtig inkomen – niet wijzigt. Met de invoering van de ivb neemt voor hen de eigen bijdrage echter wel (fors) toe, wat zeker bij overgangsccliënten in deze groep een mentale belasting vormt en alertheid vraagt. Zo zal in het bijzonder bij deze groep de afweging relevant zijn of men al dan niet particulier ondersteuning wil gaan organiseren.

⁷⁴ Voor cliëntondersteuning geldt geen eigen bijdrage, en dat blijft krachtens voorliggend wetsvoorstel zo.

onderzoek als bedoeld in artikel 2.3.2 Wmo 2015 (het zogenoemde keukentafelgesprek), waarbij ook wordt onderzocht en besproken welke eigen bijdrage ongeveer geldt (zie derde en vierde lid van het laatstgenoemde artikel). Daarnaast zal het CAK in het bijzonder rond de invoering van de ivb investeren in de communicatie naar de burger om ervoor te zorgen dat burgers weten dat zij voor vragen over de ivb bij het CAK terecht kunnen.

Bestaande cliënten worden tijdig op de hoogte gesteld van de nieuwe hoogte van de eigen bijdrage, ruim voordat de eerste inning van de nieuwe bijdrage zal plaatsvinden. Cliënten die vanwege een hogere eigen bijdrage de hulp niet meer via de gemeente wensen te ontvangen, maar deze bijvoorbeeld particulier willen organiseren (door middel van een beroep op hun sociale netwerk en/of via het inschakelen van particuliere hulp), zullen tijdig gelegenheid krijgen om de hulp die zij vanuit de gemeente ontvangen stop te zetten.

Beroep op handelingsvermogen en alertheid en ondersteuning daarbij

Wat betreft het beroep dat wordt gedaan op het handelingsvermogen en de alertheid van burgers, merkt de regering het volgende op.

Een aantal burgers zal – door de invoering van de ivb – meer eigen bijdrage gaan betalen wanneer zij een beroep doen op ondersteuning op grond van de Wmo 2015. Voor een deel van hen zal de afweging relevant zijn of zij in verband daarmee al dan niet particulier hulp willen en/of kunnen organiseren (door een groter beroep te doen op hun sociale netwerk en/of door particulier hulp te gaan bekostigen). Dit doet een beroep op het handelingsvermogen en de alertheid van deze burgers.

Verder zijn voor het beroep op het handelingsvermogen en alertheid van de burger de volgende zaken nog relevant.

Voor het berekenen en opleggen van eigen bijdragen dient het CAK zich te baseren op de basisregistraties waarin de gegevens worden opgeslagen die daarvoor relevant zijn. Dit betreft persoonsgegevens zoals NAW en gegevens over het inkomen en vermogen. Deze gegevens ontvangt het CAK van respectievelijk de BRP en de Belastingdienst. Hoewel deze gegevens meestal correct zijn, moet de burger bij het ontvangen van de beschikking nog wel controleren of de juiste gegevens zijn gebruikt. De berekening van de eigen bijdrage wordt op de beschikking uitgelegd om burgers hierbij te ondersteunen.

Daarnaast blijven er – net als nu onder het abonnementstarief – twee situaties waarbij ook van de burger zelf informatie nodig is. Het CAK attendeert burgers actief om daar alert op te zijn. Dit is conform de huidige praktijk bij inkomens- en vermogensafhankelijke eigenbijdrageregelingen op grond van de Wlz en voor beschermd wonen op grond van de Wmo 2015.

Ten eerste gaat het hierbij om informatie over wijzigingen in de huishoudenssamenstelling, in het bijzonder bij samenwonen zonder huwelijk of zonder geregistreerd partnerschap, omdat het CAK die informatie niet uit de BRP kan halen. Bij de zogenoemde startbrief en bij de (jaarlijkse) beschikkingen wijst het CAK de burger er actief op om dergelijke wijzigingen – waar ze aan de orde zijn – bij het CAK te melden. Als een burger overigens een ongeregistreerd partnerschap eenmaal bij het CAK heeft gemeld, legt het CAK een koppeling aan met de gegevens van de betreffende partner, waardoor het CAK vanuit het BRP een melding krijgt wanneer de betreffende partner eventueel naar een ander adres verhuist en het samenwonen eindigt of de betreffende partner bijvoorbeeld komt te overlijden.

Ten tweede gaat het hierbij om informatie over het inkomen van burgers die een peiljaarverlegging aanvragen of hebben aangevraagd bij het CAK (zie paragraaf 3.2.2.). Zoals toegelicht in paragraaf 3.2.2 wordt de ivb in beginsel vastgesteld op basis van het bijdrageplichtig inkomen in het tweede kalenderjaar voorafgaand aan het kalenderjaar waarvoor de ivb wordt vastgesteld (t-2). Als er sindsdien een inkomensval heeft plaatsgevonden kan de cliënt dat bij het CAK melden met het verzoek om een zogenoemde peiljaarverlegging, waarbij de eigen bijdrage vervolgens op basis van het lagere inkomen in het lopende kalenderjaar (t) kan worden

vastgesteld. Het kan voor de cliënt ook van belang zijn om het college van de gemeente te informeren over een dergelijke teruggang in inkomen, bijvoorbeeld voor de toepassing van minimabeleid. De mogelijkheid van een peiljaarverlegging bestaat nu ook al, maar wanneer de bijdrage varieert met het inkomen kan het voor cliënten urgenter worden om van deze mogelijkheid gebruik te maken. Daarom wordt het belangrijker dat de burger hier voldoende alert op is. Het CAK attendeert burgers bij de beschikking actief op de mogelijkheid om een peiljaarverlegging aan te vragen. Meer in den brede zullen ketenpartijen, waaronder in elk geval het CAK en gemeenten, inventariseren waar zij burgers alert op moeten maken in aanloop naar de invoering van de ivb (en ook structureel in de periode daarna) en gezamenlijk afspraken maken over de uitvoering daarvan.

Het is in deze context ook relevant dat als het inkomen van een cliënt, na een peiljaarverlegging, in het lopende jaar weer hoger wordt dan aanvankelijk door de cliënt was doorgegeven, het CAK dat pas achteraf kan zien. De cliënt kan deze inkomensstijging dan zelf doorgeven aan het CAK, om te voorkomen dat hij door die inkomensstijging na afloop van het jaar met een correctiefactuur te maken krijgt. Ook op het belang hiervan wordt de burger door het CAK actief geattendeerd. Dat gebeurt bij het bevestigen van de (initieel aangevraagde) peiljaarverlegging.

Als de cliënt in de voornoemde situaties niet alert genoeg is, kan dat tot gevolg hebben dat de eigen bijdrage achteraf met terugwerkende kracht wordt herzien. Dit risico kan niet worden weggenomen maar kan wel worden beheerst door cliënten actief te attenderen op het belang van het tijdig doorgeven van de hiervoor genoemde informatie. Zoals aangegeven zullen hiervoor voorbereidingen worden getroffen. Daarnaast geeft het CAK aan dat als een burger met een naheffing te maken krijgt, het CAK rekening houdt met de omstandigheden en de betalingscapaciteit van de burger. Het CAK heeft de bevoegdheid om in voorkomende gevallen in verband daarmee een betalingsregeling te treffen en/of (een deel van) de naheffing kwijt te schelden.

Mede gelet op het voorgaande zal er geïnvesteerd worden in een goede communicatie en voorlichting naar cliënten en een goede bereikbaarheid van het CAK, zodat cliënten eenvoudig kunnen nagaan wat zij moeten doen indien sprake is van een inkomensval of van een wijziging in de omstandigheden. Ook meer in zijn algemeenheid is de communicatie naar de burger één van de speerpunten van ketenpartijen in de voorbereiding op de invoering van de ivb. De regering vindt het van belang dat de communicatie in samenspraak met cliënten(vertegenwoordigers) en praktijkprofessionals wordt voorbereid.

Een systematiek die in grote lijnen vergelijkbaar is met de hierboven beschreven (reeds bestaande) systematiek van peiljaarverlegging voor eigen bijdragen in het kader van de Wmo 2015 en de Wlz, is overigens ook onderzocht als beleidsoptie voor de huurtoeslag in het kader van onderzoek naar de toekomst van het toeslagenstelsel.⁷⁵ Een uitkomst daarvan was onder andere dat sommige burgers zich afvragen of ze goed kunnen bepalen of hun bijdrageplichtig inkomen in het lopende jaar is gedaald ten opzichte van twee jaar geleden. In reactie daarop geeft de regering aan dat een aangevraagde peiljaarverlegging in het kader van de ivb alleen door het CAK wordt uitgevoerd als dit in het voordeel van de cliënt is. Als de client bij een verzoek om een peiljaarverlegging een inkomen en vermogen doorgeeft dat hoger is dan dat van twee jaar geleden, voert het CAK de peiljaarverlegging niet uit.

Voor algemene voorzieningen bepalen gemeenten of een eigen bijdrage wordt gevraagd. Dat is nu al zo voor "gewone" algemene voorzieningen. Met dit voorstel gaat dat ook (opnieuw) gelden voor algemene voorzieningen waarbij sprake is van een duurzame hulpverleningsrelatie. Gemeenten

---

⁷⁵ Zie *Eindrapport Toekomst Toeslagenstelsel*, Den Haag, februari 2024, bijlage bij: Kamerstukken II, 2023/24, 31 066, nr. 1340 en *Rapportage Toeslagen en Doenvermogen. Alternatieven voor het toeslagstelsel getoetst vanuit burgerperspectief*, Nijmegen, november 2020, bijlage bij: Kamerstukken II 2020/21, 31 066, nr. 760. Hierbij moet worden opgemerkt dat de doelgroep van de huurtoeslag niet gelijk is aan de populatie die de ivb verschuldigd zal zijn (de populatie waar het CAK vanuit is gegaan in zijn doenvermogenstoets). Ook is de getoetste optie voor de huurtoeslag niet geheel gelijk is aan de (bestaande) systematiek van peiljaarverlegging bij de Wmo 2015 en Wlz.

moeten er zorg voor dragen dat die eigen bijdrage financieel passend is. Afhankelijk van hoe de gemeente dit invult, kan het zijn dat cliënten hierbij inkomensgegevens aan de gemeente moeten verstrekken, zodat die de financieel passende eigen bijdrage kan vaststellen. Als dit aan de orde is, wordt ook daarmee een beroep op het doenvermogen van de burger gedaan.

Overige maatregelen om mentale belasting te beperken

De regering heeft het voornemen om via de aanpassing van lagere regelgeving de impact voor de burger van eventuele vertraging en/of eventuele fouten in de uitvoering van de nieuwe eigenbijdragesystematiek (verder) te verkleinen. Zo is het voornemen om tegelijk met inwerkingtreding van dit wetsvoorstel de in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 genoemde maximumtermijn van twaalf maanden,⁷⁶ waarmee een bijdrage met terugwerkende kracht kan worden opgelegd, in die gevallen te verkorten naar drie maanden (zie paragraaf 3.2.5). Dit zorgt ook voor een extra stimulans voor gemeenten om gegevens tijdig aan te leveren aan het CAK.

Zoals ook aangegeven in paragraaf 3.2.5 is de regering voornemens tegelijk met de inwerkingtreding van dit wetsvoorstel ook de positie van burgers te versterken wanneer zij bij het CAK melden dat de start- of stopdatum van de eigen bijdrage niet overeenkomt met de start- of stopdatum van de feitelijke levering van de ondersteuning. Het voornemen is te regelen dat gemeenten binnen een bepaalde termijn moeten reageren op informatieverzoeken van het CAK die verband houden met een dergelijk bezwaar. Het CAK zal de bevoegdheid krijgen om na het verstrijken van deze termijn op basis van de informatie die door de cliënt is aangeleverd en eventuele overige beschikbare informatie, het bezwaar van de burger af te handelen, ook als de gemeente nog niet op het informatieverzoek van het CAK heeft gereageerd. Uit de huidige praktijk blijkt dat de burger in dit soort situaties meestal gelijk heeft. De situatie waarin de burger door een vertraagde reactie van een gemeente onnodig lang moet wachten op de correctie van een feitelijk foutieve start- of stopdatum van de eigen bijdrage zal door deze maatregel kunnen worden voorkomen.⁷⁷

Conclusie

Concluderend, zal de nieuwe eigenbijdragesystematiek die met dit wetsvoorstel wordt voorgesteld, meer vragen van het doenvermogen van burgers dan het abonnementstarief. Daarom wordt een aantal maatregelen genomen om de cliënt te ondersteunen bij het beroep dat wordt gedaan op zijn begripsvermogen en in voorkomende situaties, handelingsvermogen en alertheid. Ook wordt een aantal maatregelen genomen om burgers beter te beschermen tegen (de impact van) eventuele vertraging en/of fouten van de overheid in de uitvoering. Daarnaast zal geïnvesteerd worden in een goede communicatie en bereikbaarheid voor de burger. Deze maatregelen in acht genomen acht de regering – alles overwegende – de druk op het doenvermogen die samenhangt met dit wetsvoorstel in totaliteit aanvaardbaar.

6.2 Gevolgen voor aanbieders

Dit wetsvoorstel heeft verschillende gevolgen voor aanbieders. Ten eerste kunnen onderdelen van dit wetsvoorstel gevolgen hebben voor de contracten van aanbieders van Wmo-ondersteuning met gemeenten. Zo zullen gemeenten die dat nu nog niet doen, duidelijke contractafspraken moeten maken met aanbieders over het tijdig aanleveren van gegevens over wanneer de ondersteuning start, stopt en wordt gepauzeerd. Daarnaast zullen sommige gemeenten mogelijk ook afspraken willen maken over een eventuele rol van aanbieders bij de inning van eigen bijdragen voor algemene voorzieningen met een duurzame hulpverleningsrelatie (waarvoor gemeenten weer zelf verantwoordelijk worden, zie paragraaf 3.3) of bij de inning van de kostprijs van een maatwerkvoorziening bij de client indien de ivb hoger is dan de kostprijs en de gemeente bij

⁷⁶ Uitvoeringsbesluit Wmo 2015, art. 3.5 en 3.6.

⁷⁷ Als de gemeente – na het verstrijken van de termijn – eventueel toch nog aanvullende informatie aanlevert bij het CAK op basis waarvan blijkt dat de burger toch bijdrageplichtig was in de periode waarover het signaal van de burger ging, dan kan het CAK in die gevallen de eigen bijdrage naderhand alsnog opleggen. De termijn waarmee de eigen bijdrage met terugwerkende kracht kan worden opgelegd is dan echter gemaximeerd op drie maanden.

verordening bepaald heeft dat in dat geval alleen de kostprijs verschuldigd is en de cliënt niet wordt aangemeld bij het CAK voor inning van de ivb (zie paragraaf 3.2).

Dit wetsvoorstel heeft ook gevolgen voor de vraag naar ondersteuning, met name huishoudelijke hulp. Dit komt aan de orde in paragraaf 9.2, waarbij ook wordt ingegaan op de doorwerking hiervan naar de arbeidsmarkt.

Tot slot is het denkbaar dat aanbieders van ondersteuning met een kritischer houding te maken krijgen van cliënten, wanneer die – in vergelijking met de huidige situatie – meer eigen bijdrage moeten betalen voor een voorziening. Daarentegen kan de (voorgenomen) verduidelijking van het startmoment voor de verschuldigdheid van de eigen bijdrage voor aanbieders juist tot gevolg hebben dat aanbieders hier minder vragen over ontvangen van cliënten.

6.3 Gevolgen voor gemeenten

Het wetsvoorstel heeft voor gemeenten verschillende gevolgen. In de eerste plaats zullen gemeenten – in het licht van de nieuwe eigenbijdragesystematiek – hun lokale beleid opnieuw moeten bekijken en waar nodig aanpassen. Het kan daarbij dan bijvoorbeeld gaan om een aanpassing van minimabeleid of van het beleid rond algemene voorzieningen.

Verder zijn er gevolgen voor het personeel van gemeenten. In de basis verandert de invoering van de ivb niet veel aan het werkproces bij gemeenten en heeft de invoering wat dat betreft geen grote personele impact voor gemeenten. Bij de implementatie zullen betrokken medewerkers wel geïnstrueerd moeten worden over de nieuwe werkwijze: gemeenten verwachten dat de wijziging tot veel vragen van cliënten zal leiden. Daarnaast houden gemeenten er rekening mee dat de invoering van de ivb, al dan niet tijdelijk, kan leiden tot meer bezwaren van burgers. Gemeenten hebben landelijke communicatiemiddelen nodig om hun eigen inwoners te kunnen informeren en hun vragen te kunnen beantwoorden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan informatie op de website van het CAK, waarnaar verwezen kan worden, of om folders. Gemeenten zullen hun medewerkers moeten instrueren en moeten voorbereiden op meer complexe vragen. Deze zaken kunnen (tijdelijk) om extra capaciteit vragen.

Gemeenten zijn op dit moment al wettelijk verplicht om bij het “keukentafelgesprek” te onderzoeken en met de burger te bespreken welke eigen bijdragen de burger ongeveer verschuldigd zal zijn (artikel 2.3.2, vierde lid, onderdeel g, Wmo 2015). Toegangsm medewerkers zullen getraind en/of ondersteund moeten worden om bovengenoemd deel van het keukentafelgesprek goed te kunnen blijven voeren. De rekentool die het CAK gaat ontwikkelen (zie paragraaf 6.1) kan hier ondersteunend bij zijn.

De voorbereiding op de communicatie naar burgers en cliënten zal in een gezamenlijk implementatietraject met betrokken ketenpartijen in de uitvoering ter hand worden genomen.

Ook de gemeentelijke software zal aangepast moeten worden. Onderdelen van het wetsvoorstel kunnen verder gevolgen hebben voor de contracten met aanbieders van ondersteuning. Zo zullen gemeenten die dat nu nog niet doen, duidelijke contractafspraken moeten maken met aanbieders over het tijdig aanleveren van gegevens over wanneer de ondersteuning start, stopt en wordt gepauzeerd.

Afhankelijk van de manier waarop gemeenten invulling geven aan de beleidsruimte die zij binnen dit wetsvoorstel hebben, kan de impact voor gemeenten (inclusief het personeel) variëren:

- zo wordt met dit wetsvoorstel, zoals toegelicht in paragraaf 3.2.4, de mogelijkheid voor gemeenten gecreëerd om – in de uitzonderlijke situatie dat wordt ingeschat dat de ivb van de cliënt hoger is dan de kostprijs van de maatwerkvoorziening – de cliënt niet aan te melden bij het CAK voor inning van de ivb, maar die cliënt alleen de kostprijs van de maatwerkvoorziening als eigen bijdrage in rekening te brengen. Als gemeenten ervoor kiezen om van deze mogelijkheid gebruik te maken, is het nodig dat zij de inning daarvan zelf organiseren (waarbij de inning – als de gemeente daar afspraken over maakt – eventueel ook door de aanbieder kan plaatsvinden).

- Ook als gemeenten ervoor kiezen een eigen bijdrage in rekening te brengen voor algemene voorzieningen, zullen zij de inning zelf moeten organiseren. Voor de meeste algemene voorzieningen is dat op dit moment al zo, maar dit zal ook (opnieuw) gaan gelden voor algemene voorzieningen waarbij sprake is van een duurzame hulpverleningsrelatie. Daarvoor geldt nu nog het abonnementstarief dat geïnd wordt door het CAK.

6.4 Gevolgen voor het CAK

Het CAK zal de nieuwe eigenbijdragesystematiek moeten inregelen in de eigen organisatie. Dit vergt een grote aanpassing in de processen en daarmee de ICT van het CAK. Daarnaast zal het CAK voor cliënten die een maatwerkvoorziening ontvangen en daarvoor een eigen bijdrage moeten betalen een toets op inkomen en vermogen moeten uitvoeren via een koppeling met de Belastingdienst. Deze koppeling bestaat in het kader van de Wmo 2015 nu ook al voor cliënten waarop het zogenoemde minimabeleid voor eigen bijdragen van toepassing is (cliënten met een bijdrageplichtig inkomen dat lager is dan een door de gemeente bepaalde grens betalen dan geen bijdrage) en voor beschermd wonen. Het CAK verwacht ook een toename van het contact met cliënten, met een piek bij de invoering van de nieuwe eigen bijdrage, vanwege de vragen die de veranderingen naar verwachting bij cliënten zullen oproepen. Ook verwacht het CAK dan veel bezwaren en verzoeken om aanpassing van de eigen bijdrage. Hiervoor moeten het CAK extra personeel werven en opleiden.

De voorgestelde verduidelijking van het startmoment van de eigen bijdrage zal er naar verwachting toe leiden dat het CAK hier op termijn structureel minder vragen over ontvangt en vragen beter zal kunnen beantwoorden (over het startmoment voor de verschuldigdheid van de bijdrage ontvangt het CAK nu regelmatig vragen en bezwaren). Kort na de invoering van het wetsvoorstel zal het CAK hier mogelijk eenmalig meer vragen over ontvangen. Het voorgaande geldt ook in relatie tot de voorgestelde uniformering van de regels rond pauzering van de eigen bijdrage.

7. Gevolgen voor de regeldruk

In dit hoofdstuk worden de regeldrukeffecten van onderhavige voorstellen gekwantificeerd. De regeldrukeffecten van dit wetsvoorstel zijn berekend op basis van het rijksbrede handboek meting regeldrukkosten.

7.1 Effecten op regeldruk burgers

Voor cliënten met een bijdrageplichtig inkomen vanaf 120% van het sociaal minimum neemt de regeldruk bij gebruik van maatschappelijke ondersteuning structureel toe. De berekening van de bijdrage wordt complexer omdat deze afhankelijk wordt van het inkomen en vermogen. Hierdoor is de factuur minder eenvoudig en gaat er naar verwachting meer tijd naar bezwaar- en beroepsprocedures.

De structurele toename van de regeldruk hiervan wordt geraamd op circa € 1.477.683 [786.670 cliënten⁷⁸ over een jaar x 5 minuten voor het lezen van de factuur (€ 1.114.450) + 78.700 meer telefoontjes naar het CAK x 10 minuten per telefoontje (€ 222.983) + 5.500 extra bezwaarschriften x 90 minuten (€ 140.205)]⁷⁹. Daarbij wordt verwacht dat 100.000 cliënten⁸⁰ een particulier alternatief voor de voorziening gaan zoeken. Het bovenstaande bedrag van € 1.477.683 wordt daarvoor met circa € 362.069 gecorrigeerd. Dat levert een totaal op aan structurele regeldruk van naar verwachting circa € 1.115.614.

⁷⁸ Zie tabel 2, hoofdstuk 2 van deze memorie van toelichting. In totaal waren er in 2021 binnen de Wmo 1.204.395 cliënten. Daarvan vallen er grosso modo 417.725 personen onder de grens van 120% sociaal minimum (inkomen <20.000). Resteren 786.670 van de cliënten waarbij de regeldruk structureel toeneemt.

⁷⁹ Bij alle rekensommen voor regeldruk op deze pagina is uitgegaan van een gemiddeld uurloon van € 17 zoals voorgeschreven in het *Handboek Meting Regeldrukkosten 2023*, versie 2.0.

⁸⁰ Hierin is de aanzuigende werking bij huishoudelijke hulp meegenomen. Het aantal voor de hele Wmo qua omgekeerde aanzuigende werking ligt vermoedelijk nog iets hoger, omdat ook bij hulpmiddelen een aanzuigende werking van het abonnementstarief werd waargenomen.

Ten slotte moeten cliënten ook eenmalig kennisnemen van de nieuwe regeling. Dit leidt naar verwachting eenmalig tot een toename van de regeldruk met circa € 1.706.226 (1.204.395 cliënten die eenmalig 5 minuten tijd nemen voor het kennisnemen van de regeling). De verwachte 100.000 cliënten die stoppen met hun voorziening zullen wellicht meer tijd nodig hebben om de ondersteuning te beëindigen. Dit zorgt aanvullend eenmalig voor circa € 850.000 aan regeldruk (100.000 cliënten x 30 minuten). De verwachte totale eenmalige regeldruk komt daarmee uit op circa € 2.556.226.

7.2 Effecten op regeldruk aanbieders

Aanbieders worden eenmalig belast met het kennisnemen van deze regeling. Dit leidt eenmalig tot een toename van de regeldruk met circa € 25.000 (10 min x € 45 loonkosten per uur van een specialist x 3.250 aanbieders). Met het wetsvoorstel wordt uitgegaan van de bestaande systematiek van start-stop zorg berichten in het berichtenverkeer Wmo, waardoor hier in principe geen verzwaring van regeldruk wordt voorzien.

8. Toezicht, handhaving en rechtsbescherming

8.1 Toezicht en handhaving

De controle op een juiste uitvoering door het college van burgemeester en wethouders van de regels die met dit wetsvoorstel worden geïntroduceerd voor de eigen bijdragen en het vaststellen van het beleid en de verordening daaromtrent ligt primair bij de gemeenteraad. Daar waar gemeenten duidelijk de wettelijke kaders omtrent de eigen bijdragen overschrijden, kan de minister van VWS optreden als interbestuurlijk toezichthouder. De minister van VWS zal hierbij vervolgens de stappen van de interventieladder interbestuurlijk toezicht doorlopen.

Het toezicht op de uitvoering van wettelijke regelingen door het CAK is op basis van artikel 16 van de Wet marktordening gezondheidszorg belegd bij de Nederlandse Zorgautoriteit (hierna: NZa). De NZa publiceert jaarlijks en indien hiertoe aanleiding bestaat op basis van onderzoek een toezichtoordeel over de uitvoering van wettelijke regelingen door het CAK. Op basis van dit oordeel voert het ministerie van VWS, als opdrachtgever van het CAK, het gesprek met het CAK over de uitvoering van de wettelijke regelingen.

Het college is verantwoordelijk voor het toezicht op de uitvoering en de handhaving (zie artikel 6.1 van de Wmo 2015) en de contracten met aanbieders. De vormgeving van de materiële controles op de levering en betaling van ondersteuning behoort ook tot deze handhavingstaken.

Toezicht en handhaving jegens burgers als gevolg van dit wetsvoorstel zijn niet aan de orde. Weliswaar legt het wetsvoorstel de cliënt de verplichting op om, indien verschuldigd, een eigen bijdrage te betalen, maar de Wmo 2015 en het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 voorzien – ook na respectievelijk de voorgestelde en voorgenomen wijzigingen – in een systeem waarmee de eigen bijdrage, indien verschuldigd, wordt geheven zonder dat de cliënt zelf daarvoor iets hoeft te ondernemen. Ook de inning van deze bestuursrechtelijke geldschuld is een proces dat wordt uitgevoerd door het CAK, de colleges en eventuele andere instanties die de eigen bijdragen vaststellen. Volledigheidshalve wordt nog opgemerkt dat in een relatief klein aantal gevallen informatie van de cliënt nodig is om de eigen bijdrage correct vast te stellen. Het betreft informatie die niet reeds blijkt uit de diverse registraties die voor het CAK, het college en eventueel de andere bovengenoemde instanties toegankelijk zijn, bijvoorbeeld sommige wijzigingen in de samenstelling van een gezamenlijke huishouding (zie ook paragraaf 6.1 van deze memorie van toelichting). Dergelijke wijzigingen kunnen niet alleen ten nadele van de cliënt zijn, namelijk indien de eigen bijdrage daardoor hoger wordt, maar ook ten voordele van de cliënt zijn, namelijk indien de eigen bijdrage daardoor lager wordt. Het CAK zal daarom cliënten actief attenderen om er alert op te zijn dergelijke wijzigingen te melden. Dit verkleint het risico dat de burger niet de juiste informatie verstrekt in het toch al relatief klein aantal gevallen dat die informatie nodig is. Ook het risico op fraude bij de ivb wordt aanmerkelijk beperkt doordat de toets

op inkomen en vermogen door het CAK plaatsvindt op basis van gegevens van de Belastingdienst en doordat de mogelijkheid bestaat om de eigen bijdrage te herzien.

8.2 Rechtsbescherming

Het vaststellen van de eigen bijdrage is een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb). Dat geldt ook voor een herziene vaststelling van de eigen bijdrage. Verder is de eigen bijdrage een bestuursrechtelijke geldschuld in de zin van de Awb. Bij de afhandeling van een bestuursrechtelijke geldschuld kunnen besluiten worden genomen, bijvoorbeeld over eventueel uitstel van betaling. Tegen besluiten over de eigen bijdrage staat op grond van de Awb bezwaar en beroep open. Als een cliënt het niet eens is met een besluit van het CAK, het college of een andere instantie over de eigen bijdrage kan daartegen bezwaar worden gemaakt bij het CAK, dat college of die instantie. Bij een spoedeisend belang kan een voorlopige voorziening gevraagd worden. De cliënt kan in beroep gaan bij de rechtbank. Een hoger beroep wordt behandeld door de Centrale Raad van Beroep. Als gevolg van dit wetsvoorstel worden ongeveer 5.500 extra bezwaarzaken verwacht in het eerste jaar en circa 2.000 per jaar in de jaren daarna. Uitgaande van ervaringscijfers raamt de Raad voor de Rechtspraak het aantal beroepen dan op ongeveer 70 in het eerste jaar en circa 25 per jaar in de jaren daarna en het aantal hoger beroepen op respectievelijk 25 en 9 per jaar.

Behalve bezwaar en (hoger) beroep tegen besluiten, biedt de Awb de cliënt ook de mogelijkheid een klacht in te dienen over de wijze waarop het CAK, het college of een andere instantie zich met betrekking tot het opleggen van een eigen bijdrage jegens hem of een ander heeft gedragen.

Het vaststellen van een eventuele vergoeding voor de waardevermeerdering van een woning die het gevolg is van een tot een maatwerkvoorziening behorende woningaanpassing⁸¹ is eveneens een besluit in de zin van de Awb en deze vergoeding is ook een bestuursrechtelijke geldschuld in de zin van de Awb. De mogelijkheden die de Awb biedt voor het aantekenen van bezwaar en beroep en het indienen van een klacht, zijn van toepassing op respectievelijk besluiten en gedragingen met betrekking tot de vergoeding voor de waardevermeerdering van een woning die het gevolg is van een tot een maatwerkvoorziening behorende woningaanpassing.

9. Financiële gevolgen

Hieronder worden – in afzonderlijke paragrafen – de financiële gevolgen van de onderhavige voorstellen voor achtereenvolgens burgers, aanbieders, gemeenten, het CAK, alsmede de rechterlijke macht en rechtsbijstand op hoofdlijnen uiteen gezet. In de paragraaf over de financiële gevolgen voor aanbieders wordt ook ingegaan op de doorwerking hiervan naar de arbeidsmarkt.

9.1 Financiële effecten burgers

Voor burgers met een bijdrageplichtig inkomen boven 120% van het sociaal minimum die een eigen bijdrage moeten betalen, heeft de invoering van de ivb negatieve financiële effecten. In figuur 1 in paragraaf 3.2.2 van deze memorie van toelichting is (in prijspeil 2024) inzichtelijk gemaakt hoeveel euro per maand de ivb voor verschillende huishoudentypen en bij verschillende niveaus van het bijdrageplichtig jaarinkomen zal bedragen en wordt dus een beeld gegeven in hoeverre de ivb per maand hoger is dan het abonnementstarief van € 20,60. Met dit verschil (tussen de maandelijks ivb en het abonnementstarief) kan in voorkomende gevallen de stapeling van eigen bijdragen voor een cliënt per maand toenemen (uitgedrukt in prijspeil 2024). Hier is in paragraaf 3.2.3 nader op ingegaan. De te verwachten inkomenseffecten per categorie zullen nader worden toegelicht in de toelichting bij de amvb die op basis van dit wetsvoorstel wordt uitgewerkt.

Een aantal cliënten zal als gevolg van de ivb mogelijk afzien van het gebruik van ondersteuning op grond van de Wmo 2015. Dit effect wordt in het bijzonder bij huishoudelijke hulp en in mindere

---

⁸¹ Zie artikel 2.1.5 van onderhavig wetsvoorstel en het tweede element in de opsomming in de inleiding van deze memorie van toelichting, onder de kop "Overige wijzigingen".

mate bij hulpmiddelen en woningaanpassingen verwacht. Deze cliënten zullen deze ondersteuning naar verwachting deels particulier organiseren, buiten de Wmo 2015 om.

De uniformering van de start van de verschuldigdheid van een eigen bijdrage op basis van dit wetsvoorstel heeft voor burgers tot gevolg dat zij in alle gemeenten pas vanaf de start van de ondersteuning in natura een eigen bijdrage gaan betalen. Nu komt het nog voor dat gemeenten de inning van de bijdrage voor in natura versterkte ondersteuning al vanaf een eerder moment starten (bijvoorbeeld vanaf het moment dat de cliënt een beschikking heeft ontvangen).

9.2 Financiële effecten aanbieders

In globale lijnen zal de nieuwe eigenbijdragesystematiek vooral voor aanbieders van huishoudelijke hulp een drukkend effect tot gevolg hebben op de vraag naar hun dienstverlening op basis van de Wmo 2015. Verwacht wordt dat circa 124.000 van de huidige cliënten als gevolg van de aanpassing van het abonnementstarief naar een ivb, geen beroep meer zullen doen op de Wmo 2015. Dit betreft naar verwachting circa 100.000 cliënten huishoudelijke hulp en circa 40.000 cliënten hulpmiddelen en diensten. Omdat sommige cliënten tot beide groepen behoren (en dus zowel huishoudelijke hulp als hulpmiddelen en/of diensten ontvangen) gaat het in totaal om circa 124.000 cliënten.

Anderzijds zal er de komende jaren ook sprake zijn van een toenemende vraag naar maatschappelijke ondersteuning als gevolg van de vergrijzing van de bevolking. Daarnaast zullen de ontwikkelingen op het gebied van het scheiden van wonen en zorg als gevolg van het Programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (hierna: WOZO) mogelijk gevolgen hebben voor de vraag naar maatschappelijke ondersteuning. Verder is er nu sprake van wachtlijsten, waarmee een bepaalde vraag naar ondersteuning gemoeid is.

In de arbeidsmarktprognose 2023 in het kader van het Arbeidsmarktprogramma Zorg en Welzijn (hierna: AZW) is in het scenario Nieuw Beleid de aanpassing van het abonnementstarief naar een inkomens- en vermogensafhankelijke eigenbijdragesystematiek meegenomen⁸². De uitkomsten van deze prognose laten zien dat de vraag naar zorg hulpen (de beroepsgroep waar ook huishoudelijke hulpen onder vallen) binnen de thuiszorg per saldo in 2026 met circa 3% zal afnemen. In 2028 zal de vraag naar zorg hulpen binnen de thuiszorg weer ongeveer op het niveau van 2025 liggen. De verwachting is daarom vooralsnog dat het scenario van incidentele vraaguitval in 2026 binnen de Wmo 2015 als gevolg van de omzetting van het abonnementstarief naar een inkomens- en vermogensafhankelijke eigenbijdragesystematiek niet op grote schaal tot ontslagen gaat leiden. Uiteraard zal de vraaguitval per individuele aanbieder verschillen en kan deze voor individuele aanbieders groter uitvallen dan het landelijk gemiddelde. De verwachting is echter dat ook in dat geval de vraaguitval grotendeels opgevangen kan worden via het natuurlijk verloop onder huishoudelijke hulpen.

9.3 Financiële effecten gemeenten

Zoals eerder in deze memorie van toelichting al is aangegeven (zie paragraaf 3.1), is een doel van dit wetsvoorstel om het instrumentarium van gemeenten te vergroten waarmee zij:

- burgers kunnen stimuleren om waar mogelijk zelf in hun ondersteuningsbehoefte te voorzien; en
- waarmee zij van burgers die een beroep doen op voorzieningen op grond van de Wmo 2015, een financiële bijdrage kunnen vragen die past bij hun financiële draagkracht.

De ivb draagt zodoende bij aan een stevigere balans tussen de financiën waar gemeenten over kunnen beschikken en de taken waar zij voor staan. Dit wordt in deze paragraaf nader toegelicht.

Effect op kosten en eigenbijdrage-opbrengsten gemeenten en uitname uit Gemeentefonds

---

⁸² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/12/21/kamerbrief-over-arbeidsmarktprognose-zorg-en-welzijn-2023>

Met de invoering van de ivb zullen de kosten voor gemeenten die het gevolg zijn geweest van de invoering van het abonnementstarief, naar verwachting grotendeels komen te vervallen. Al zal dat niet volledig zo zijn, omdat niet geheel wordt teruggekeerd naar de eigen bijdrage zoals die was vóór de invoering van het abonnementstarief.

- De structurele kosten voor gemeenten die het gevolg zijn van de invoering van het abonnementstarief zijn geraamd op 440 miljoen euro.⁸³ Zie ook paragraaf 2.2 van deze memorie van toelichting. Dit betreft (blijkend uit de *Monitor Abonnementstarief*):⁸⁴
  - o voor circa 80% kosten die verband houden met een toename van het gebruik van Wmo-voorzieningen (het gedragseffect of de zogenoemde aanzuigende werking van het abonnementstarief);
  - o voor circa 20% een verlaging van de eigenbijdrageopbrengsten (het financieringseffect van het abonnementstarief).
- De verwachting is dat door de afschaffing van het abonnementstarief en de invoering van de ivb, deze structurele kosten – op 50 miljoen euro na – zullen wegvallen. Dat betekent dat een structurele (netto) kostendaling bij gemeenten wordt verwacht van 390 miljoen euro.
  - o De verwachting is dat ook deze daling voor circa 80% een gedragseffect zal betreffen (een daling van de kosten als gevolg van een minder groot beroep op Wmo-voorzieningen) en voor circa 20% een financieringseffect (meer eigenbijdrageopbrengsten).

De bovengenoemde structurele (netto) kostendaling wordt gedeeltelijk uitgenomen uit het Gemeentefonds. De structurele uitname betreft 225 miljoen euro per jaar met ingang van 2026. Het gaat hierbij om een uitname van alle middelen die het Rijk in het verleden aan het Gemeentefonds heeft toegevoegd in verband met de invoering van het abonnementstarief en van de extra middelen die het Rijk hiervoor per 2025 nog zal toevoegen (zoals toegezegd in het IZA)⁸⁵ op de hiervoor genoemde 50 miljoen euro⁸⁶ na.⁸⁷

Vanuit gemeenten zijn twijfels geuit of de geraamde kostendaling bij gemeenten (á 390 miljoen euro) ook daadwerkelijk zal optreden. Sommige gemeenten verwachten dat met name de maximum eigen bijdrage niet hoog genoeg is om mensen met een hoog inkomen ertoe te bewegen geen beroep meer te doen op de Wmo 2015. Daarnaast hebben sommige gemeenten aangegeven te verwachten dat cliënten de ondersteuning die zij nu ontvangen niet snel zullen stopzetten als gevolg van de verhoging van de eigen bijdrage, wanneer zij tevreden zijn over de lopende ondersteuning. Ook verwachten sommige gemeenten dat cliënten die dat willen, moeilijk een particuliere hulp zullen kunnen vinden, gelet op de huidige krapte op de arbeidsmarkt.

In verband met de bovengenoemde punten is het redelijk te verwachten dat de geraamde structurele netto besparing bij gemeenten (van 390 miljoen euro) niet in het eerste jaar al volledig gerealiseerd zal worden, maar dat – net als bij het abonnementstarief – het structurele effect geleidelijk bereikt zal worden, waarbij wel de verwachting is dat in het jaar van invoering meer dan 225 miljoen euro kostendaling bij gemeenten zal worden gerealiseerd.

De hierboven beschreven inbreng van gemeenten geeft geen aanleiding om de raming van het structurele effect van 390 miljoen euro bij te stellen. Deze raming wordt om de volgende reden voldoende solide geacht. De invoering van de ivb is een maatregel met een op macroniveau

---

⁸³ Deze raming is ook het uitgangspunt geweest voor de 110 miljoen euro die in het kader van het IZA per 2025 aan gemeenten wordt toegekend. Zie: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/09/16/integraal-zorgakkoord-samen-werken-aan-gezonde-zorg>.

⁸⁴ Zie bijlage bij Kamerstukken II 2022/23, 29 538, nr. 345. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-1054707.pdf>

⁸⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/09/16/integraal-zorgakkoord-samen-werken-aan-gezonde-zorg>.

⁸⁶ Deze 50 miljoen euro betreft het deel van de kostenstijging die zich bij gemeenten heeft voorgedaan als gevolg van de invoering van het abonnementstarief, dat niet ongedaan gemaakt wordt met de afschaffing van het abonnementstarief en de (her)invoering van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage.

⁸⁷ Voor de overige 165 miljoen euro is bij de invoering van het abonnementstarief in het kader van het Interbestuurlijke Programma (IBP) afgesproken dat dit gefinancierd zou worden uit het accres van het Gemeentefonds. Zie Kamerstukken II 2021/22, 29 538, nr. 329.

vergelijkbaar financieringseffect,⁸⁸ als destijds het financieringseffect van de invoering van het abonnementstarief. Het is daarom redelijk te veronderstellen dat er op macroniveau ook een naar verhouding vergelijkbaar structureel gedragseffect te verwachten is. Het geraamde structurele financieringseffect en gedragseffect van het abonnementstarief hebben een solide empirische basis in de *Monitor Abonnementstarief*.⁸⁹

Daarnaast heeft de regering de volgende overweging. Hoewel sommige gemeenten aangeven dat er op dit moment nauwelijks aanbod is van particuliere hulpen, is het redelijk te veronderstellen dat dit in elk geval ook deels het gevolg is van de invoering van het abonnementstarief in 2019, waardoor een substantieel deel van de vraag naar particuliere hulpen kwam te vervallen en is verschoven naar de collectief gefinancierde hulp op basis van de Wmo 2015. Het is daarom redelijk te veronderstellen dat met de afschaffing van het abonnementstarief de vraag naar particuliere hulpen weer (geleidelijk) zal toenemen, waardoor het voor mensen ook (geleidelijk) weer interessanter wordt om zich als particuliere hulp bij het huishouden aan te bieden op de arbeidsmarkt.

Het voorgaande laat onverlet dat de financiële effecten van de ivb voor gemeenten grotendeels afhankelijk zijn van een gedragseffect bij cliënten. En dat de raming van dat gedragseffect onvermijdelijk met een mate van onzekerheid omgeven is. Mede met het oog hierop zullen de beleidseffecten van het wetsvoorstel (waaronder genoemd gedragseffect) gemonitord en geëvalueerd worden. Hoofdstuk 11 gaat hier nader op in.

Uitvoeringskosten

VNG Realisatie heeft in haar uitvoeringstoets (zie paragraaf 10.5) nog geen raming gegeven van de structurele uitvoeringskosten voor gemeenten, maar wel een aantal zaken geschetst die daar van invloed op (kunnen) zijn. Ten eerste constateert VNG Realisatie dat bij de invoering van de ivb veel onderdelen van het werkproces bij gemeenten hetzelfde blijven, waardoor de invoering van de ivb in de basis geen grote personele impact heeft voor gemeenten (zie ook paragraaf 6.3). VNG Realisatie noemt daarnaast een aantal punten die wel tot een toename van de (structurele) uitvoeringskosten kunnen leiden. Om deze deels weg te nemen heeft de regering een aantal aanbevelingen van VNG Realisatie overgenomen (zie paragraaf 10.5). Mogelijk leidt de ivb volgens VNG Realisatie ook tot meer vragen en bezwaren van burgers, wat een beroep doet op personele capaciteit. In hoeverre gemeenten voor het overige nog met hogere structurele uitvoeringskosten te maken (kunnen) krijgen is afhankelijk van beleids- en inrichtingskeuzes van individuele gemeenten. Zo biedt een aantal gemeenten momenteel – vanuit lokale beleidsoverwegingen – algemene voorzieningen met duurzame hulpverleningsrelatie aan, waarvoor het CAK nu nog het abonnementstarief int (zie paragraaf 3.3). Gemeenten krijgen meer beleidsruimte om hier een (voor de doelgroep) financieel passende eigen bijdrage voor te vragen, en moeten die – net als voorheen – zelf innen, zoals bij overige algemene voorzieningen waar gemeenten een eigen bijdrage voor vragen reeds het geval is. Als gemeenten hiervoor kiezen brengt dit structurele uitvoeringskosten met zich mee. De regering constateert ook dat de ivb een structureel dempend effect heeft op het aantal burgers dat een beroep doet op de Wmo 2015 wat naast kosten voor maatwerkvoorzieningen ook uitvoeringskosten kan besparen.

Al met al ziet de regering geen aanleiding om per saldo een structurele toename van de uitvoeringskosten van gemeenten te verwachten.

Ook van de incidentele implementatiekosten heeft VNG Realisatie in haar uitvoeringstoets (zie paragraaf 10.5) nog geen raming gegeven. Het wetsvoorstel heeft tot gevolg dat gemeenten hun ICT moeten aanpassen (zie paragraaf 6.3). Gemeenten moeten hun software in het kader van nieuwe releases van de berichtenstandaard (voor de communicatie met aanbieders en het CAK) reeds regelmatig aanpassen waardoor de regering hier voorsnog geen meerkosten verwacht. De (eenmalige) kosten van de instructie en training van Wmo-consultanten, front-office medewerkers

---

⁸⁸ De omvang van het financieringseffect is vergelijkbaar, de richting van het effect is tegengesteld.

⁸⁹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/09/30/de-boeggolf-voorbij-vierde-meting-monitor-abonnementstarief-wmo>

en professionals in de wijken is door VNG Realisatie eerder (bij het eerdere, uiteindelijk niet ingediende wetsvoorstel voor een ivb voor alleen huishoudelijke hulp⁹⁰) geraamd op € 0,6 á € 2,4 miljoen.

9.4 Financiële effecten CAK

Het CAK heeft een uitvoeringstoets verricht. Deze uitvoeringstoets wordt in paragraaf 10.3 van deze memorie van toelichting besproken. Op basis van deze toets is in paragraaf 6.4 van deze memorie van toelichting beknopt ingegaan op de effecten van dit voorstel voor het CAK. Het CAK heeft in haar uitvoeringstoets de (bijbehorende) incidentele implementatiekosten en structurele beheerskosten voor het CAK als volgt geraamd (bedragen in miljoenen euro's, afgerond op 1 decimaal, prijzen 2024):

Tabel 4. Implementatiekosten en structurele beheerskosten CAK

	2024	2025	2026	2027	2028 (struct)
Implementatiekosten in € (incidenteel)	3,5	8,8	4,2	0,4	-
Beheerskosten in €	-	-	8,1	7,6	7,3
Totaal per jaar in €	3,5	8,8	12,3	8,0	7,3

De financiële dekking voor deze verwachte kosten voor het CAK is onderdeel van de Voorjaarsnota 2024 die ter goedkeuring is voorgelegd aan de Tweede Kamer.

9.5 Financiële effecten rechterlijke macht en rechtsbijstand

De Raad voor de Rechtspraak verwacht een toename van de werklast voor de gerechtshoven (zie paragraaf 10.8). De kosten hiervan bedragen € 400.000 in 2026 en jaarlijks (structureel) € 150.000 in de jaren daarna. Het wetsvoorstel zal naar verwachting ook gevolgen hebben voor het beroep op de gesubsidieerde rechtsbijstand (zie paragraaf 10.9). De Raad voor Rechtsbijstand verwacht dat de structurele totale kosten hiervan circa € 220.000 bedragen (prijspeil 2024). De financiële dekking voor deze verwachte kostentoeename bij de rechtspraak en de rechtsbijstand is onderdeel van de Voorjaarsnota 2024 die ter goedkeuring is voorgelegd aan de Tweede Kamer.

10. Advies en consultatie

10.1 Internetconsultatie

Het onderhavige wetsvoorstel is van 19 december 2023 tot en met 7 februari 2024 opengesteld voor internetconsultatie. Tevens zijn verschillende partijen schriftelijk uitgenodigd om te reageren op het wetsvoorstel.

In het kader van de internetconsultatie zijn in totaal 83 reacties ontvangen. De ontvangen reacties zijn voornamelijk afkomstig van afzonderlijke gemeenten, individuele burgers en cliënten, koepelorganisaties van gemeenten en cliënten, aanbieders en werknemers.

Op de reactie die de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (hierna: VNG) in het kader van de internetconsultatie heeft ingebracht, wordt separaat ingegaan in paragraaf 10.5 van deze memorie van toelichting. De reacties van individuele gemeenten sluiten in grote lijnen aan bij de ontvangen reactie van de VNG.

Hieronder wordt achtereenvolgens nader ingegaan op:

- de reacties van individuele burgers, cliënten en cliëntorganisaties;
- de reacties van (koepels van) aanbieders, professionals en werknemers.

Burgers, cliënten en cliëntorganisaties

⁹⁰ Kamerstukken II 2022/23, 29 538, nr. 346.

Individuele burgers, cliënten en cliëntorganisaties zijn overwegend negatief over de invoering van een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage. Zij vragen aandacht voor de impact van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage op de financiële situatie en bestaanszekerheid van cliënten en maken zich zorgen over zorgmijding. Er wordt een aantal keer voorgesteld om bij de berekening van de hoogte van de eigen bijdrage niet uit te gaan van het verzamelinkomen, maar van het netto besteedbaar inkomen. De eigen bijdrage zou hierdoor, volgens de reacties, beter aansluiten bij de financiële omstandigheden van cliënten. In de inbreng van individuele burgers, cliënten en cliëntorganisaties wordt er verder in zijn algemeenheid voor gepleit om de stapeling van zorgkosten in ogenschouw te blijven nemen. Verder wordt in het bijzonder aandacht gevraagd voor de groep cliënten met een levenslange en levensbrede beperking.

Mede naar aanleiding van deze inbreng is in deze memorie van toelichting een aparte paragraaf opgenomen over de stapeling van eigen bijdragen (paragraaf 3.2.3). In relatie tot de oproep om bij het berekenen van de eigen bijdrage uit te gaan van het besteedbaar inkomen merkt de regering het volgende op: zoals toegelicht in paragraaf 3.2.5 van deze memorie van toelichting, hebben colleges op grond van artikel 3.8 Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 de mogelijkheid om in een individueel geval de cliënt te ontheffen van de verplichting de eigen bijdrage te betalen als er onvoldoende betalingscapaciteit aanwezig is bij de cliënt. Hiervan is sprake als iemand geen beschikking heeft over voldoende vrij besteedbaar inkomen om aan de betalingsverplichtingen te kunnen voldoen. De gemeente heeft er in dat geval belang bij om schulden te voorkomen. De hier genoemde bevoegdheid is nadrukkelijk bedoeld voor het ontbreken van betalingscapaciteit en niet het ontbreken van inkomen en vermogen. Gemeenten krijgen de ruimte om invulling te geven aan de wijze waarop zij de betalingscapaciteit beoordelen.

Ten tweede merkt de regering op dat een integrale afweging om tijdelijk geen eigen bijdrage te innen in bovengenoemde specifieke gevallen beter discretionair door de gemeente kan worden gemaakt in plaats van geautomatiseerd. De gemeente beschikt immers over integrale informatie en direct contact met de betrokken cliënt. Een brede geautomatiseerde uitvoering is niet mogelijk omdat direct en onmiddellijk inzicht in iemands inkomensrechten- en uitgavensverplichtingen ontbreekt. Het gaat veelal om een doelgroep die tijdelijk door (abrupte) veranderingen in de betalingscapaciteit (bijvoorbeeld door een echtscheiding) geen mogelijkheid hebben de bijdrage (tijdelijk) te voldoen (zie Stb. 2017, 481). Inkomensschommelingen binnen een jaar en het ontbreken van gegevens maken het ook niet uitvoerbaar om een levensstandaardtoets in te voeren als algemene regeling.

Gelet op deze overwegingen is het onderhavige wetsvoorstel op dit punt verder niet bijgesteld.

Zoals hiervoor al aangegeven wordt vanuit cliënten verder bijzondere aandacht gevraagd voor de gevolgen van de ivb voor mensen met een levenslange en levensbrede beperking. Hierbij wordt soms gepleit voor het uitzonderen van deze groep van de nieuwe systematiek. De betreffende cliënten geven aan dat de ivb voor deze groep niet bijdraagt aan het beoogde doel: het afremmen van de groei in het gebruik van de Wmo-voorzieningen. Deze groep kan zich zonder voorzieningen niet redden en vanwege de structureel grote hoeveelheid ondersteuning waarop deze groep is aangewezen, is het zelf inkopen van deze ondersteuning op de particuliere markt voor hen vaak geen optie. De betreffende cliënten concluderen daarom dat de ivb voor deze groep geen remmiddel is, maar een boete op hun beperking, een beperking waarvoor zij zelf niet hebben gekozen.

Deze inbreng heeft niet geleid tot aanpassing van onderhavig wetsvoorstel. Door cliënten met een levenslange en levensbrede beperking vrij te stellen van het betalen van een bijdrage zou een onderscheid ontstaan tussen cliënten die wel en niet levenslang en levensbrede beperkingen ervaren. De constatering dat mensen met een levenslange en levensbrede beperking hier niet zelf voor hebben gekozen, wordt door de regering onderschreven. Dit geldt echter voor alle mensen met een beperking of in bredere zin: voor alle mensen die zorg en ondersteuning nodig hebben. De totale kosten van zorg en ondersteuning voor mensen met een levenslange en levensbrede beperking liggen doorgaans hoger dan voor mensen die slechts een deel van hun leven te maken

krijgen met een beperking. Het wordt vanuit dat perspectief logisch geacht dat mensen met een levenslange en levensbrede beperking ook in de optelsom gedurende hun leven een hogere bijdrage betalen voor de ontvangen zorg en ondersteuning. Mensen die, al dan niet vanwege een levenslange en levensbrede beperking, een laag (midden)inkomen hebben⁹¹, zullen in de voorstellen van de regering, door het inkomens- en vermogensafhankelijk karakter, een eigen bijdrage naar financiële draagkracht betalen. Mensen met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum betalen de minimale eigen bijdrage, die gelijk is aan het abonnementstarief. Daarnaast hebben gemeenten de mogelijkheid om minima en burgers die geen betalingscapaciteit hebben vrij te stellen van de ivb.

Verder voorziet het wetsvoorstel reeds in een regeling waarbij mensen die ondersteuning nodig hebben en gebruiken, naar verhouding tot hun feitelijke gebruik, een minder hoge bijdrage betalen dan mensen die weinig ondersteuning nodig hebben en gebruiken. Dit komt door de ontwerpkeuze de bijdrage onafhankelijk te maken van het feitelijke gebruik van hulp en ondersteuning. Mensen die relatief veel uren nodig hebben betalen daardoor relatief minder bijdrage voor de ontvangen hulp en ondersteuning.

In reactie op het argument dat de passende bijdrage voor deze groep geen remmend effect heeft, stelt de regering dat het doel van de voorstellen niet alleen is om het gebruik van hulp en ondersteuning af te remmen, maar ook om de bijdrage die mensen betalen meer afhankelijk te maken van hun financiële draagkracht. De verhoging van de opbrengst van bijdragen van cliënten die hierdoor wordt voorzien, draagt bij aan de financiële houdbaarheid van de Wmo.

Aanbieders, professionals en werknemers

Organisaties van aanbieders en professionals hebben over het algemeen begrip voor de doelen van het wetsvoorstel, maar vragen ook aandacht voor een aantal zaken.

Een grote koepel van aanbieders van maatschappelijke ondersteuning verwacht dat de te verwachten structurele daling van de vraag naar huishoudelijke hulp in het kader van de Wmo 2015, leidt tot een daling van de werkgelegenheid voor huishoudelijke hulpen met 13.000 personen. Deze koepel stelt dat dit niet kan worden opgevangen met een natuurlijk verloop van personeel en waarschuwt daarom voor de mogelijkheid dat gedwongen ontslagen kunnen plaatsvinden. Deze koepel pleit daarom onder andere voor een geleidelijke verhoging van de eigen bijdrage, in plaats van een eigen bijdrage die meteen bij de invoering zijn structurele niveau bereikt.

In reactie hierop geeft de regering aan dat het structurele gedragseffect bij cliënten zich naar verwachting niet in een keer zal voordoen – waar deze koepel vanuit gaat – maar geleidelijk (zie ook paragraaf 9.3). Hierdoor is het beter mogelijk om het effect op de werkgelegenheid via natuurlijk verloop van personeel op te vangen. Ook is er sprake van wachtlijsten voor huishoudelijke hulp, wat zeker op korte termijn de effecten van de ivb op de werkgelegenheid kan matigen. Verder zal er de komende jaren ook sprake zijn van een toenemende vraag naar maatschappelijke ondersteuning als gevolg van de vergrijzende bevolking. Ook zullen de ontwikkelingen op het gebied van het scheiden van wonen en zorg (WOZO) mogelijk gevolgen hebben voor de vraag naar maatschappelijke ondersteuning. In paragraaf 9.2 van deze memorie van toelichting wordt nader ingegaan op de verwachte arbeidsmarkteffecten van dit wetsvoorstel.

Vanuit een aantal (koepels van) aanbieders en professionals worden – naast begrip voor de doelen van het wetsvoorstel – ook zorgen geuit over mogelijke ongewenste zorgmijding als gevolg van het wetsvoorstel. Die worden met name geuit in relatie tot cliënten die dagbesteding en/of begeleiding nodig hebben, bijvoorbeeld in relatie tot ggz-problematiek. In reactie daarop onderstreept de regering dat de hoogte van de ivb aansluit bij de financiële draagkracht van burgers en dat gemeenten – naast de mogelijkheid tot het voeren van minimabeleid (paragraaf 3.2.2) – mogelijkheden krijgen om in bepaalde omstandigheden aan individuele burgers ontheffing van de ivb te verlenen (zie paragraaf 3.2.5 van deze memorie van toelichting).

---

⁹¹ Bedoeld wordt hier het bijdrageplichtig inkomen; zie paragraaf 3.2 van de memorie van toelichting.

In reacties vanuit aanbieders wordt de uniformering van het startmoment van de ivb gezien als een goed punt dat administratieve regeldruk kan verlagen. Wel hebben aanbieders vragen bij de nadere uitwerking van het pauzebeleid. In reactie daarop geeft de regering aan dat aanbieders bij deze uitwerking verder zullen worden betrokken.

Een vakbond pleit ervoor dat voor inkomens tot 150% van het sociaal minimum een eigen bijdrage gaat gelden van nul euro. Dit voorstel neemt de regering niet over. Het is redelijk dat ook de laagste inkomens een eigen bijdrage betalen, waarbij rekening wordt gehouden met financiële draagkracht. Daarbij blijft de mogelijkheid voor gemeenten bestaan om cliënten vrij te stellen van het betalen van een eigen bijdrage.

10.2 Adviescollege toetsing regeldruk (ATR)

Dit wetsvoorstel is op 18 december 2023 voor advies voorgelegd aan het Adviescollege toetsing regeldruk (hierna: ATR). Het ATR heeft op 18 januari 2024 advies uitgebracht. Het ATR adviseert het wetsvoorstel niet in te dienen. Het college schrijft hiermee tot uitdrukking te brengen dat het de onderbouwing van de met het wetsvoorstel te treffen maatregelen onvoldoende acht. Het college benadrukt dat dit dictum geen uitspraak is over de wenselijkheid van maatregelen om het beroep op Wmo-voorzieningen te beperken. Het ATR heeft de volgende zes aanbevelingen gedaan:

In relatie tot de onderbouwing van het nut en de noodzaak van de maatregelen, adviseert het ATR:

1. een eenduidig, concreet toetsbaar en voor alle betrokkenen begrijpelijk doel in de wet op te nemen;
2. samenhang aan te brengen tussen de doelstelling in hoofdstuk 3 van de toelichting en de beoogde ontwikkelingen die in het financiële hoofdstuk 9 zijn beschreven;
3. inzicht te geven in hoeverre de maatregelen helpen de genoemde uitdagingen het hoofd te bieden.

In relatie tot de door de regering overwogen alternatieven adviseert het ATR:

4. om de minder belastende alternatieven opnieuw te bezien en deze aan te vullen met door het college vermelde alternatieven.

In relatie tot de werkbaarheid van de maatregelen adviseert het ATR:

5. om bij de vormgeving en inrichting van een eigenbijdrageregeling de aanbevelingen uit de Toeslagenaffaire over het doenvermogen van burgers bij financiële ondersteuningsregelingen op te volgen dan wel uiteen te zetten waarom bij dit wetsvoorstel van deze aanbevelingen moet worden afgeweken;
6. om in het kader van de doenvermogenstoets een praktijkproef of praktijksimulatie uit te voeren.

Het ATR heeft geen opmerkingen over de in de memorie van toelichting gegeven beschrijving en berekening van de gevolgen voor de regeldruk.

Het advies van het ATR heeft aanleiding gegeven om de onderbouwing van het wetsvoorstel op meerdere punten aan te scherpen.

De eerste drie aanbevelingen van het ATR zijn opgevolgd door in paragraaf 3.1 van deze memorie van toelichting de tekst over de doelstelling van het wetsvoorstel aan te scherpen en in die tekst duidelijker onderscheid te maken tussen strategische doelen en concreet beoogde resultaten in termen van "outcome" en "output". Daarbij is ook het verband gelegd met de beoogde ontwikkelingen die in hoofdstuk 9 van deze memorie van toelichting (het hoofdstuk over de financiële gevolgen) zijn beschreven.

Aan de vierde aanbeveling is invulling gegeven door in deze memorie van toelichting de paragraaf over overwogen alternatieven (paragraaf 3.5) uit te breiden met een bespreking van de door het college genoemde alternatieven die eerder in het proces overwogen zijn.

Aan de vijfde aanbeveling is invulling gegeven door in de inleiding van paragraaf 3.2.1 van de memorie van toelichting te beschrijven hoe de lessen uit het verslag van de Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag⁹² en de kabinetsreactie daarop⁹³ mede vormend zijn geweest voor de uitgangspunten van het beleid.

Aan de zesde aanbeveling van het ATR is invulling gegeven doordat het CAK in het kader van zijn uitvoeringstoets vanuit het perspectief van de burger alle processtappen heeft doorlopen en heeft bekeken hoe die vanuit burgerperspectief zo eenvoudig mogelijk kunnen worden ingericht.

10.3 CAK

Het CAK is – samen met de andere ketenpartijen VNG, Ketenbureau i-Sociaal domein en Zorginstituut Nederland – nauw betrokken in de ontwerpfasen van dit wetsvoorstel. In de *Stand van Uitvoering 2023* noemt het CAK deze wijze van samenwerking “een mooi voorbeeld van de manier waarop goed uitvoerbare wet- en regelgeving tot stand kan komen.”⁹⁴ Het wetsvoorstel is op 21 december 2023 aan het CAK voorgelegd voor een uitvoeringstoets. Het CAK heeft zijn uitvoeringstoets op 23 februari 2024 opgeleverd.

Doelen van het beleidsvoornemen en planning

Het CAK onderschrijft de doelen van het beleidsvoornemen. De beoogde invoeringsdatum van het wetsvoorstel van 1 januari 2026 beoordeelt het CAK als ambitieus, maar onder randvoorwaarden (die in de alinea’s hieronder worden toegelicht) wel haalbaar.

Voor het halen van de planning moet elke betrokken partij in de keten de voorbereidende werkzaamheden die nodig zijn, tijdig uitvoeren. De onderlinge afhankelijkheden die hiermee samengaan leveren wel risico’s op voor de planning. In het bijzonder acht het CAK – vanuit de ervaring met de invoering en uitvoering van het abonnementstarief – het risico reëel dat niet alle gemeenten de implementatie van de wet tijdig gereed hebben, waardoor bij de start achterstanden of complicaties ontstaan. Binnen de ketenbrede governancestructuur⁹⁵ waarbinnen de invoering van de ivb wordt voorbereid zal hier continue aandacht voor zijn en wordt bekeken hoe dit risico adequaat kan worden beheerst.

Randvoorwaarden

De door het CAK genoemde randvoorwaarden hebben betrekking op verschillende onderwerpen:

In de eerste plaats betreft dit een tijdige opdrachtverstrekking om de voorbereidingen ter hand te nemen en een voldoende capaciteit bij het CAK. Wat betreft dit laatste, geeft het CAK aan dat het CAK naast het werk aan de invoering van de ivb, geen andere opdrachten meer zal kunnen oppakken met dusdanig significante impact. De regering zal mede daarom nadrukkelijk terughoudend zijn met nieuwe taakwijzigingen voor het CAK. Dit is ook eerder al aan de Tweede Kamer gemeld.⁹⁶

Een aantal van de randvoorwaarden die het CAK noemt, heeft betrekking op de samenwerking tussen de ketenpartijen en met het ministerie van VWS. Deze hebben betrekking op:

- de governancestructuur waarbinnen de invoering wordt voorbereid, de planning wordt uitgewerkt en “go/no-go” momenten worden geformuleerd;

⁹² Kamerstukken II 2020/21, 35 510, nr. 2, pp. 31-32.

⁹³ Kamerstukken II 2020/21, 35 510, nr. 4

⁹⁴ Bijlage bij Kamerstukken II 2022/23, 29 362, nr. 329.

⁹⁵ Dit is een structuur met diverse werkgroepen en een landelijke stuurgroep onder voorzitterschap van het ministerie van VWS waarin in elk geval CAK, VNG, Ketenbureau i-Sociaal Domein en Zorginstituut Nederland vertegenwoordigd zijn en waarin de implementatie van de ivb gezamenlijk wordt voorbereid en ter hand wordt genomen. In de stuurgroep worden ook go/no-go momenten vastgesteld aan de hand waarvan bewaakt wordt of de voorwaarden voor een verantwoorde implementatie tijdig worden vervuld.

⁹⁶ Kamerstukken II 2023/24, 34 104, nr. 396

- bestuurlijk commitment van alle ketenpartners op de planning en ketenafspraken over naleving van de geldende termijnen voor een adequate geveensaanlevering;
- afspraken tussen ketenpartijen over adequate communicatie naar de burger.

De regering onderschrijft deze randvoorwaarden. Deze zullen ter hand worden genomen binnen de ketenbrede governancestructuur waarbinnen de invoering van de ivb wordt voorbereid.

Verder steunt het CAK de maatregelen die – op basis van overleg van met de ketenpartijen – in dit wetsvoorstel worden voorgesteld met het oog op de menselijke maat, uitvoerbaarheid en beperking van administratieve lasten voor zowel burger als overheid. Het CAK noemt het randvoorwaardelijk voor de invoering van de ivb dat deze maatregelen blijven staan. Het CAK noemt hierbij onder andere de maatregel om de maximum termijn waarmee een eigen bijdrage – bij vertraging in de keten – met terugwerkende kracht kan worden opgelegd te verkorten van 12 naar 3 maanden (zie paragraaf 3.2.5 van deze memorie van toelichting). Ook noemt het CAK hier bijvoorbeeld de voorgestelde taakverdeling tussen het CAK en gemeenten rond de kostprijbewaking bij hulpmiddelen en woningaanpassingen (zie paragraaf 3.2.3 van deze memorie van toelichting).

Ook het borgen van een wettelijke grondslag voor gegevensuitwisseling in het kader van schuldenpreventie ziet het CAK als een randvoorwaarde. Met betrekking tot gegevensuitwisseling in het kader van schuldenpreventie loopt vanaf april 2024 een pilot vroegsignalering van het CAK met een aantal gemeenten in het kader van de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening (hierna: Wgs). In de Wgs is de wettelijke grondslag vastgelegd voor het college om, voor zover noodzakelijk, gegevens die zijn verkregen voor de uitvoering van taken in het sociaal domein, waaronder de Wmo 2015, ook te gebruiken voor de gemeentelijke schuldhelpverlening.

Een andere randvoorwaarde die het CAK nog noemt betreft de uitvoeringsconsequenties van eventuele moties over en amendementen op het wetsvoorstel. Het CAK zou de impact van moties en amendementen willen toetsen op uitvoerbaarheid voordat die in stemming worden gebracht. Dit sluit aan bij het voornemen dat genoemd is in de kabinetsreactie⁹⁷ op het verslag van de Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag, om met het Presidium van de Tweede Kamer te onderzoeken hoe de impact op de uitvoering nog meer kan worden meegenomen bij moties en amendementen.

Het CAK meldt ook dat – om invoering per 1 januari 2026 te halen – het wetsvoorstel geen wijzigingen meer mag ondergaan met impact op de uitvoering. In lijn hiermee stelt het CAK als randvoorwaarde dat er geen wijzigingen in het wetsvoorstel meer plaatsvinden die leiden tot nieuwe berichtenuitwisseling met gemeenten of aanpassingen van de berichtenstandaard die nu nog niet worden voorzien.

Aanbevelingen

Naast randvoorwaarden voor een succesvolle implementatie, formuleert het CAK ook een aantal aanbevelingen.

Zo geeft het CAK aan dat het CAK nu – bij burgers die voor het eerst inkomen hebben⁹⁸ – knelpunten ervaart bij de uitvoering van de eigen bijdragen voor beschermd wonen op grond van de Wmo 2015 en voor zorg in het kader van de Wlz.⁹⁹ Om deze knelpunten bij de uitvoering van de ivb te voorkomen, beveelt het CAK aan om de uitkomsten van overleg daarover tussen het CAK en het ministerie van VWS mee te nemen bij de invulling van de nadere regelgeving. De regering zal de uitkomsten van genoemd overleg betrekken bij de besluitvorming over de nadere regelgeving. Daarnaast stelt het CAK een aanpassing van de regelgeving voor om de positie van burgers te versterken wanneer zij melden dat de start- of stopdatum van de eigen bijdrage niet overeenkomt met de werkelijke levering van de ondersteuning in natura. Zoals reeds deels

⁹⁷ Kamerstukken II 2020/21, 35 510, nr. 4

⁹⁸ Dit betreft veelal jongeren in de leeftijd van 18-20 jaar.

⁹⁹ *Stand van de Uitvoering CAK 2023*, bijlage bij Kamerstukken II 2022/23, 29 362, nr. 329.

toegelicht in de paragrafen 3.2.5 en 6.1 is de regering voornemens deze aanbeveling over te nemen en te betrekken bij de in deze memorie van toelichting aangekondigde wijziging van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015.

Ook beveelt het CAK aan om de ivb per 1 januari in te voeren en niet halverwege een boekjaar. Deze aanbeveling sluit reeds aan bij de beoogde datum van inwerkingtreding van dit wetsvoorstel (1 januari 2026). Een andere aanbeveling betreft de technische vormgeving van de communicatie tussen gemeenten en CAK inzake het onderwerp kostprijbewaking (zie paragraaf 3.2.3 van deze memorie van toelichting). Dit onderwerp is besproken met de partijen in de uitvoeringsketen en zal worden opgevolgd.

10.4 Nederlandse Zorgautoriteit (NZa)

Dit wetsvoorstel is op 20 december 2023 voorgelegd aan de NZa voor een toezichts- en handhaafbaarheidstoets. De NZa heeft haar toezichts- en handhaafbaarheidstoets op 15 februari 2024 aangeboden.

De NZa heeft, op basis van artikel 16 van de Wet marktordening gezondheidszorg (hierna: Wmg), de wettelijke taak om toezicht te houden op de rechtmatige en doelmatige uitvoering van wettelijke taken door het CAK. Hieronder valt het vaststellen en het innen van de eigen bijdrage op grond van de Wmo 2015 door het CAK.¹⁰⁰ Naast deze wettelijke taak monitort de NZa ook de veranderopgave van het CAK om "geborgd in control"¹⁰¹ te komen. De NZa heeft de elementen in het conceptwetsvoorstel die deze veranderopgave raken, meegenomen in haar toezichts- en handhaafbaarheidstoets.¹⁰²

Hoewel de toezichtstaak van de NZa ten aanzien van het CAK niet wijzigt, waarschuwt de NZa voor een aantal neveneffecten van het wetsvoorstel op de rechtmatige en doelmatige taakuitvoering door het CAK. De wetswijziging maakt het vaststellen en innen van de eigen bijdrage op grond van de Wmo 2015 complexer voor het CAK. Ook vergt het grote aanpassingen van de interne processen bij het CAK. De NZa ziet hierin het risico dat het CAK deze taak niet direct adequaat kan uitvoeren.

Met het oog hierop beveelt de NZa aan om een aantal zaken in het wetsvoorstel te verduidelijken of aan te passen en een aantal maatregelen te treffen. Het gaat hier om de aanpak van knelpunten en risico's die een rechtmatige en doelmatige uitvoering door het CAK kunnen verhinderen en die – in het verlengde daarvan – bij de NZa tot grote zorgen leiden in relatie tot de handhaafbaarheid van het wetsvoorstel.

De NZa doet de volgende aanbevelingen met betrekking tot de wet- en regelgeving:

1. In relatie tot het onderwerp kostprijbewaking bij hulpmiddelen en woningaanpassingen (zie paragraaf 3.2.3) adviseert de NZa om duidelijke normen en termijnen op te nemen in wet- en regelgeving.
2. De NZa adviseert om het CAK de eigen bijdrage vast te laten stellen op basis van wettelijke regels en landelijk beleid, zodat het CAK hierbij voor alle cliënten dezelfde methodiek toepast. Eventuele verschillen tussen gemeenten kunnen blijven bestaan, voor zover deze de uitvoering van het vaststellen en innen van de eigen bijdrage door het CAK niet raken.
3. De NZa adviseert de definities voor het start- en pauzemoment van de eigen bijdrage voorafgaand aan of gelijktijdig met de inwerkingtreding van het wetsvoorstel vast te stellen.

---

¹⁰⁰ Artikel 16, onderdeel f, Wmg.

¹⁰¹ Zie bijlage bij Kamerstukken II 2023/24, 34 104, nr. 396, blz. 6: Hiermee doelt de NZa op "een situatie waarin de bedrijfsvoering op zo'n manier is ingericht dat risico's met het oog op een rechtmatige en doelmatige uitvoering van de wettelijke taken structureel, op een effectieve- en efficiënte wijze, tijdig worden geïdentificeerd, gemitigeerd en gecorrigeerd, in belangrijke mate gebruikmakend van het geautomatiseerde gegevensverwerkende systeem."

¹⁰² De realisatie van dit veranderprogramma acht NZa cruciaal voor de rechtmatige en doelmatige uitvoering van de wettelijke taken van het CAK en de dienstverlening aan de burger, daarom heeft de NZa in haar toets ook aandacht besteed aan de gevolgen die zij voor deze veranderopgave ziet.

4. De NZa adviseert het verkorten van de aan- en afmeldtermijn in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 gelijktijdig te realiseren met de inwerkingtreding van het wetsvoorstel.

De regering neemt deze aanbevelingen van de NZa over. In lijn hiermee is de memorie van toelichting op een aantal plaatsen aangepast en/of verhelderd, te weten in de paragrafen 3.2.3 tot en met 3.2.5, 3.4 en 6.1.

Wat betreft het (bewaken van) de planning doet de NZa de volgende aanbeveling:

5. De NZa pleit voor een zorgvuldig en realistisch invoertraject, dat voldoende tijd en ruimte biedt, ondersteund door een gedegen ketenbrede planning, met expliciete "go/no-go" momenten. De NZa adviseert de Chief Information Officer (hierna: CIO) van het CAK en de CIO van het ministerie van VWS een actieve rol te geven bij het beoordelen van de plannen en het testen van de kritische randvoorwaarden voor zorgvuldige implementatie.

Deze aanbeveling wordt door de regering onderschreven. Deze aanbeveling is conform de aanpak die het CAK in zijn uitvoeringstoets voorstelt en wordt ter hand genomen (paragraaf 10.3).

Wat betreft de samenloop met de veranderopgave van het CAK beveelt de NZa het volgende aan:

6. De NZa adviseert om een heldere en prioritaire focus te houden op het veranderprogramma van het CAK. Voorkomen moet worden dat de daarin opgenomen vereenvoudiging van de ICT vertraging oploopt.

De regering deelt het standpunt dat vertraging van de veranderopgave van het CAK ongewenst is en houdt hier een heldere en prioritaire focus op. Dit wordt continu gemonitord en indien nodig worden er maatregelen genomen. Om te voorkomen dat de veranderopgave vertraagt, onder andere als gevolg van de invoering van de ivb, is op 5 december 2023 door het ministerie van VWS akkoord gegaan met het verzoek van het CAK om de volgorde van de werkzaamheden die onderdeel zijn van het meerjarig ICT-programma aan te passen.¹⁰³

Wat betreft het verbeteren van de kwaliteit van de gegevensuitwisseling tussen ketenpartners doet de NZa de volgende aanbevelingen:

7. De NZa adviseert om concrete maatregelen te implementeren om de kwaliteit van gegevensuitwisseling tussen ketenpartners te verbeteren. Met hierbij specifieke aandacht voor het voorkomen van stapel- en correctiefacturen. Verder benadrukt de NZa de noodzaak van een effectieve ketensamenwerking en het nauwlettend monitoren van de kwaliteit van gegevensuitwisseling.
8. In relatie tot de kwaliteit van de gegevensaanlevering adviseert de NZa aan de minister om in overleg met de VNG te streven naar bindende afspraken die gelden voor alle gemeenten, waardoor het CAK beter in staat is om problemen op totaalniveau aan te pakken.

De regering neemt concrete maatregelen om de kwaliteit en tijdigheid van de gegevensuitwisseling te verhogen. Er is een ketenbrede stuurgroep die de komende jaren de kwaliteit en tijdigheid van de gegevensaanlevering door gemeenten gaat monitoren.

Diverse gemeenten hebben hun gegevensaanlevering op orde, maar andere blijven achter. De stimulans voor achterblijvende gemeenten om tijdig de juiste gegevens aan te leveren bij het CAK wordt vergroot door te regelen dat de termijn waarmee een eigen bijdrage – bij vertraging in de keten – met terugwerkende kracht kan worden opgelegd te verkorten van maximaal 12 naar maximaal 3 maanden (zie paragraaf 3.2.5). Daarnaast is de regering voornemens om op grond van dit wetsvoorstel te regelen dat gemeenten binnen een bepaalde termijn moeten reageren op meldingen van het CAK dat de kostprijs van een hulpmiddel of woningaanpassing is bereikt (zie paragraaf 3.2.3) en op informatieverzoeken van het CAK in verband met bijvoorbeeld bezwaren van burgers bij het CAK dat de start- of stopdatum van de eigen bijdrage niet overeenkomt met de start- of stopdatum van de ondersteuning (zie paragraaf 3.2.5).

---

¹⁰³ Dit besluit is genomen met instemming van de CIO's van het CAK en het ministerie van VWS en in lijn met het eerdere advies van het Adviescollege ICT-toetsing (Kamerstukken II 2022/23, 27 529, nr. 299).

De verheldering van de norm dat de eigen bijdrage start op het moment van levering van de voorziening in natura zal naar verwachting ook bijdragen aan een meer uniforme en kwalitatief betere gegevensaanlevering (omdat gemeenten nu in de praktijk ook andere startmomenten voor de eigen bijdrage voor ondersteuning in natura hanteren, zoals de startdatum van de beschikking).

10.5 Uitvoerbaarheidstoets Decentrale Overheden

In het kader van dit wetsvoorstel is ook een Uitvoerbaarheidstoets Decentrale Overheden (hierna: UDO) uitgevoerd.¹⁰⁴ De UDO is meer dan een toets op uitvoerbaarheid. Het is een proces waarbij medeoverheden vroegtijdig worden betrokken bij het ontwikkelen van nieuwe beleidsvoornemens. Bij de UDO behorende bij dit wetsvoorstel, die voor de zomer van 2023 is gestart, heeft het ministerie van VWS de beleidsvoornemens en uitvoeringsvarianten besproken met de VNG, VNG Realisatie en het ministerie van BZK. Toen de beleidsvoornemens concreter werden, heeft het ministerie van VWS de uitgewerkte contouren van (onderdelen van) het wetsvoorstel breder voorgelegd aan een aantal gemeenten en aanbieders en aan een werkgroep met daarin alle relevante partijen uit de Wmo-keten. Als sluitstuk van de UDO heeft VNG Realisatie een uitvoeringstoets uitgevoerd en heeft de VNG een bestuurlijke weging gegeven bij het wetsvoorstel alsmede gereageerd op de internetconsultatie.

De VNG geeft in haar bestuurlijke reactie aan het bijzonder te waarderen hoe in het kader van de UDO de VNG en een aantal gemeenten betrokken is geweest bij de totstandkoming van het wetsvoorstel. De VNG noemt het zeer wenselijk en goed dat er opnieuw een ivb wordt ingevoerd in de Wmo 2015. Hiermee komen de middelen voor maatschappelijke ondersteuning weer terecht bij die mensen die zelf niet in staat zijn ondersteuning te bekostigen en/of te organiseren. Daarnaast zal dit volgens de VNG helpen de Wmo 2015 financieel houdbaar te laten zijn. Wel geeft de VNG een aantal aandachtspunten mee.

Te verwachten effecten en monitoring

Ten eerste is de VNG tegen de uitname uit het Gemeentefonds van 225 miljoen euro in 2026. De VNG noemt het onzeker of deze besparing reëel is en wil graag nader onafhankelijk onderzoek naar de te verwachten financiële en gedragseffecten van de ivb. Ook pleit de VNG voor meerjarige jaarlijkse monitoring van de effecten van het wetsvoorstel.

In reactie hierop gaat de regering in paragraaf 9.3 van deze memorie van toelichting nader in op de door de VNG benoemde onzekerheid in relatie tot de financiële en gedragseffecten van dit wetsvoorstel, hoe deze onzekerheid door de regering wordt gewogen en waarom de regering de uitname uit het Gemeentefonds van 225 miljoen euro per 2026 – ook gegeven de onzekerheid – adequaat onderbouwd vindt. De door de regering op macroniveau geraamde financiële en gedragseffecten kennen reeds een basis in onafhankelijk meerjarig onderzoek dat is uitgevoerd in het kader van de *Monitor Abonnementstarief*, waardoor de regering niet verwacht dat nieuw onderzoek leidt tot een beter onderbouwde raming van de financiële en gedragseffecten op macroniveau. Wel onderschrijft de regering het belang van adequate monitoring van de bredere effecten van het wetsvoorstel. Mede naar aanleiding van de inbreng van gemeenten is de tekst uitgebreid die in deze memorie van toelichting over monitoring is opgenomen (zie hoofdstuk 11).

Vormgeving ivb

De VNG is van mening dat de hoogte van de maximum eigen bijdrage, die gebaseerd is op de kosten voor gemeenten van twee uur huishoudelijke hulp per week, berekend is op basis van onjuiste aannames over de tarieven voor huishoudelijke hulp. De VNG geeft hierbij echter geen onderbouwing. De regering licht in reactie hierop toe dat de gebruikte rekentarieven zijn gebaseerd op onderzoek van Berenschot¹⁰⁵ (waarbij rekening is gehouden met een prijsindex) en

¹⁰⁴ Kamerstukken II 2022/23, 33 047, nr. 25

¹⁰⁵ Kamerstukken II 2019/20, 29 538, nr. 315

in lijn zijn met de uitkomsten van onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut.¹⁰⁶ De regering ziet daarom geen aanleiding om de maximum eigen bijdrage aan te passen. Zoals aangegeven in paragraaf 3.2.2. van deze memorie van toelichting is het voornemen wel om de maximum eigen bijdrage bij inwerkingtreding van dit wetsvoorstel te indexeren naar het dan geldende prijspeil.

Een ander punt waar de VNG aandacht voor vraagt, is het afwijkende eigenbijdrageregime in dit wetsvoorstel voor huishoudens waarbij tenminste een van beide partners de AOW-gerechtigde leeftijd nog niet heeft bereikt (zie paragraaf 3.2.2 van deze memorie van toelichting). De VNG vindt dit niet goed uitlegbaar naar burgers en verzoekt te komen tot één eigen bijdrageregeling die voor alle mensen van dezelfde leeftijdsgroepen gelijk is.

Dit punt van de VNG heeft niet geleid tot aanpassing van het wetsvoorstel. De uitzondering volgt namelijk uit de maatregel die per 2017 genomen is voor financiële compensatie van éénverdienershuishoudens, waarbij één van de partners chronisch ziek is. Deze maatregel werd getroffen vanuit het bredere inkomensperspectief voor het desbetreffende huishoudtype. Om vergelijkbare overwegingen als ten grondslag lagen aan deze per 2017 genomen maatregel, is de regering voornemens om die ook van toepassing te laten zijn op de ivb.

Uitvoering

Uit de uitvoeringstoets van VNG Realisatie blijkt dat de in het contourenvoorstel beschreven werkwijze op hoofdlijnen uitvoerbaar is voor gemeenten. Met de invoering van de ivb blijven veel onderdelen van de werkwijze van gemeenten hetzelfde. Gemeenten geven wel aan dat enkele specifieke onderdelen uit de versie van het voorstel dat aan gemeenten is voorgelegd – afhankelijk van de nadere uitwerking – voor complexe situaties of risico's voor gemeenten kunnen zorgen in relatie tot de ivb. Dit betreft in het bijzonder de onderwerpen kostprijsbewaking voor hulpmiddelen en woningaanpassingen en pauzebeleid (zie de paragrafen 3.2.3 en 3.4). VNG Realisatie heeft met het oog hierop een aantal aanbevelingen geformuleerd. Ook benoemen gemeenten aandachtspunten in relatie tot de voorgestelde wet- en regelgeving voor eigen bijdragen voor algemene voorzieningen met een duurzame hulpverleningsrelatie (zie paragraaf 3.3).

Wat betreft de kostprijsbewaking voor hulpmiddelen en woningaanpassingen beveelt VNG Realisatie onder andere aan om het bericht van het CAK naar gemeenten dat de kostprijs van een hulpmiddel of woningaanpassing (bijna) bereikt is – anders dan nu gebeurt – via het reguliere berichtenverkeer te laten plaatsvinden. Deze aanbeveling komt overeen met het beleidsvoornemen van de regering en wordt overgenomen. Op deze manier kunnen gemeenten de controle automatiseren of er nog meer voorzieningen lopen waar de cliënt een eigen bijdrage voor verschuldigd is, en hoeft deze controle niet handmatig plaats te vinden. Dit beheerst het risico op fouten en scheelt de inzet van (schaars) uitvoerend personeel. VNG Realisatie heeft ook een alternatief ter overweging gegeven om in het kader van de kostprijsbewaking taken van het college naar het CAK te verschuiven waarbij in het elektronische bericht een nieuw onderscheid gemaakt dient te worden tussen voorzieningen waar bij de kostprijs al dan niet van belang is. Dit alternatief vraagt een omvangrijke aanpassing van het berichtenverkeer, heeft grote impact op de uitvoeringsketen en kan niet op draagvlak rekenen bij andere uitvoerende partijen zoals vertegenwoordigd in de werkgroep Uitvoeringsaspecten Wmo 2015. Het wordt niet overgenomen vanwege de verzwarende administratieve lasten en de mogelijkheid van een lichtere uitvoeringsvariant per 2026 die grotendeels binnen de bestaande functionaliteiten van het berichtenverkeer uitgevoerd kan worden en reeds is uitgewerkt met de Wmo-keten.

Wat betreft de kostprijsbewaking doet VNG Realisatie ook de aanbeveling om te onderzoeken of van kostprijsbewaking kan worden afgezien bij eigen bijdragen voor hulpmiddelen die op basis van een huurconstructie aan cliënten in bruikleen worden gegeven. Reden voor deze aanbeveling is dat – hoewel de voorgestelde systematiek van kostprijsbewaking ook uitvoerbaar is bij huurconstructies – de systematiek er bij huurconstructies volgens VNG Realisatie bijvoorbeeld toe

---

¹⁰⁶ Verwey-Jonker Instituut, *Verkenning Maatschappelijke Prijslijst, een verkennend onderzoek naar tarieven van veel ingezette zorg en ondersteuning*, Utrecht, november 2022. Zie: <https://www.verwey-jonker.nl/publicatie/maatschappelijke-prijslijst/>

kan leiden dat het moment waarop door de gemeente een nieuwe kostprijs aan het CAK wordt doorgegeven niet altijd goed aansluit bij het moment waarop bij een cliënt een oud hulpmiddel wordt vervangen door een nieuwe, wat verwarrend kan zijn voor de cliënt.

In de ogen van de regering zijn de issues die gemeenten hier voorzien op te lossen als gemeenten dezelfde berekeningsmethodieken toepassen als in de periode voor het abonnementstarief, waarbij sprake was van (gestandaardiseerde) totaalkostprijzen onafhankelijk van de inkoopvorm. Ook kan ingezet worden op goed contractmanagement met de leveranciers van de betreffende hulpmiddelen. De regering vindt het niet wenselijk om bij hulpmiddelen die op basis van een huurconstructie in bruikleen worden gegeven bij een cliënt af te zien van kostprijbewaking. De wijze waarop een gemeente de verstrekking van hulpmiddelen organiseert en financiert mag niet van invloed zijn op het totaal aan eigen bijdrages die de cliënt voor het hulpmiddel betaalt.

De aanbeveling van VNG Realisatie om het pauzebeleid (zie paragraaf 3.4) door het CAK te laten uitvoeren, heeft de regering overgenomen. In de versie van de voorstellen die aan VNG Realisatie waren voorgelegd, was nog sprake van een uitvoeringsvariant waarbij gemeenten verantwoordelijk zouden worden voor restitutie van eigen bijdragen bij een onderbreking van de levering van betreffende voorzieningen. Hier is echter – vanwege complexiteiten in de uitvoering – noch bij gemeenten, noch bij het CAK draagvlak voor.

VNG Realisatie formuleert ook aandachtspunten en aanbevelingen in relatie tot algemene voorzieningen met een duurzame hulpverleningsrelatie. Momenteel biedt een minderheid van de gemeenten dit type voorzieningen aan. Daarvoor geldt nu nog het abonnementstarief, dat geïnd wordt door het CAK. Zoals toegelicht in paragraaf 3.3 van deze memorie van toelichting stelt de regering voor om – met het afschaffen van het abonnementstarief – weer (opnieuw) grotendeels dezelfde regels te laten gelden voor de eigen bijdragen voor deze voorzieningen als voor de overige algemene voorzieningen, waarbij gemeenten (ook weer) zelf verantwoordelijk worden voor de inning. VNG Realisatie merkt hierbij op dat het zelf innen van een eigen bijdrage voor algemene voorzieningen met een duurzame hulpverleningsrelatie bij de meeste gemeenten om de inrichting van een nieuw administratief proces vraagt. Een aantal van de gemeenten die hier in de huidige situatie eigen bijdragen voor vragen, geeft aan dat de kans groot is dat zij hiermee zullen stoppen als zij de eigen bijdrage zelf moeten gaan innen. De VNG bepleit daarom om gemeenten die dat willen de mogelijkheid te geven om ook bij algemene voorzieningen met een duurzame hulpverleningsrelatie de eigen bijdrage te laten innen door het CAK, waarbij gemeenten het logisch vinden dat het CAK daarbij dan de ivb int die ook op maatwerkvoorzieningen van toepassing is.

In reactie daarop stelt de regering dat met het wetsvoorstel wat betreft de regels voor eigen bijdragen voor algemene voorzieningen met duurzame hulpverleningsrelatie grotendeels wordt teruggekeerd naar de situatie zoals die voorafgaand aan het abonnementstarief was. Toen waren de regels rond eigen bijdragen niet prohibitief voor het kunnen aanbieden van algemene voorzieningen met een duurzame hulpverleningsrelatie.¹⁰⁷ Doordat gemeenten met dit wetsvoorstel – binnen randvoorwaarden – (opnieuw) beleidsruimte krijgen om de eigen bijdrage die zij voor deze voorzieningen willen vragen, zelf vorm te geven, kunnen zij er met hun vormgevingskeuzes zelf aan bijdragen dat de complexiteit van de uitvoering beperkt blijft. Het creëren van de mogelijkheid om de ivb voor maatwerkvoorzieningen ook voor algemene voorzieningen met een duurzame hulpverleningsrelatie te laten innen door het CAK (zoals VNG Realisatie in overweging geeft), vindt de regering onwenselijk. De ivb voor maatwerkvoorzieningen past in de ogen van de regering niet bij het laagdrempelige en voorliggende karakter van een algemene voorziening. Hierop wordt in paragraaf 3.5.2 van deze memorie van toelichting nader ingegaan.

Een nieuw element in de regelgeving voor eigen bijdragen voor algemene voorzieningen is dat – anders dan voorafgaand aan het abonnementstarief het geval was – gemeenten verplicht worden

---

¹⁰⁷ Uit de vierde rapportage van de Monitor Abonnementstarief (blz. 32, figuur 11) blijkt bijvoorbeeld dat ook in 2017 – dus voorafgaand aan het abonnementstarief – grofweg een kwart van de gemeenten huishoudelijke hulp deels als algemene voorziening aanbod. Zie bijlage bij Kamerstukken II 2022/23, 29 538, nr. 345. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-1054707.pdf>

om bij het opleggen van eigen bijdragen voor algemene voorzieningen met een duurzame hulpverleningsrelatie mogelijke samenloop te voorkomen met andere eigen bijdragen uit hoofde van de Wmo 2015 of Wlz (zie paragraaf 3.3 van deze memorie van toelichting). VNG Realisatie benoemt in relatie hiermee een aantal knelpunten. In het voorstel dat aan VNG Realisatie was voorgelegd, was er nog sprake van dat informatie van de cliënt zelf een rol zou moeten spelen bij het voorkomen van mogelijke samenloop met eigen bijdragen voor zorg in het kader van de Wlz. VNG Realisatie geeft aan dat niet wenselijk te vinden. De regering is het daarmee eens. Daarom is daar in dit wetsvoorstel geen sprake meer van. Daarnaast was in het voorstel dat aan VNG Realisatie ter toetsing was voorgelegd, nog geen wettelijke basis opgenomen voor gemeenten om na te kunnen gaan of sprake zou kunnen zijn van samenloop met andere eigen bijdragen in het kader van de Wmo 2015 of Wlz. Met dit wetsvoorstel wordt in die wettelijke basis voorzien.

Beleidsruimte

Overigens bepleit de VNG ook om de regels voor eigen bijdragen voor algemene voorzieningen met een duurzame hulpverleningsrelatie zo open mogelijk te houden en gemeenten hier genoeg beleidsruimte te geven. Een eventueel alternatief waarbij de eigen bijdrage voor algemene voorzieningen met een duurzame hulpverleningsrelatie, nooit hoger zou kunnen zijn dan de minimum eigen bijdrage voor maatwerkvoorzieningen, raadt de VNG af (zie ook paragraaf 3.5.2 over overwogen alternatieven). De VNG verwacht namelijk dat daarmee de prikkel voor gemeenten zou verdwijnen om bepaalde ondersteuning als algemene voorziening met duurzame hulpverleningsrelatie te organiseren. De VNG is ook geen voorstander van de anticumulatiebepalingen die in het wetsvoorstel zijn opgenomen voor eigen bijdragen voor algemene voorzieningen met duurzame hulpverleningsrelatie.

In reactie hierop stelt de regering het van belang te vinden dat gemeenten ruimte hebben voor innovatieve invulling van algemene voorzieningen. Daarbij past de keuze van de regering om gemeenten (opnieuw) beleidsruimte te geven om al dan niet een eigen bijdrage te vragen voor algemene voorzieningen met duurzame hulpverleningsrelatie, mits die eigen bijdrage niet hoger is dan de kostprijs van de voorziening en mits die eigen bijdrage financieel passend is voor de doelgroep van de voorziening. De regering kiest niet voor landelijke maximering van deze eigen bijdrage op het niveau van de minimum eigen bijdrage voor maatwerkvoorzieningen. Anders dan de VNG, vindt de regering de anticumulatiebepalingen die in het wetsvoorstel zijn opgenomen nodig om stapeling van eigen bijdragen zo veel mogelijk te voorkomen. Hier wordt in paragraaf 3.3 van deze memorie van toelichting nader op ingegaan.

De VNG heeft ook aangegeven de mogelijkheid voor gemeenten te willen behouden om bij woningaanpassingen voor jongeren onder de achttien de ouder(s) een eigen bijdrage te vragen. De VNG schrijft dat deze mogelijkheid relevant is bij de (duurdere) woningaanpassingen en waar er een relatie is met de waardebepaling en/of -vermeerdering van het huis.

De regering heeft naar aanleiding hiervan het wetsvoorstel aangepast. Hoewel voor maatwerkvoorzieningen aan minderjarigen geen ivb gevraagd zal worden, wordt in plaats daarvan bij woningaanpassingen die redelijkerwijs niet ongedaan kunnen worden gemaakt wel de mogelijkheid voor gemeenten gecreëerd om (indien de cliënt de eigenaar van de woning is of behoort tot het huishouden van de eigenaar) van een woningeigenaar een vergoeding te vragen voor een woningaanpassing, wanneer het eigendom van de woning in andere handen overgaat. Deze vergoeding kan worden vastgesteld op het niveau van de waardevermeerdering van het huis die het gevolg is van de woningaanpassing tot ten hoogste de kostprijs van die aanpassing, verminderd met de daarvoor betaalde eigen bijdrage. Dit is toegelicht in de inleiding van deze memorie van toelichting, alsmede de artikelsgewijze toelichting op artikel 2.1.5.

10.6 College voor de Rechten van de Mens

Het College voor de Rechten van de Mens (hierna: College) heeft, als toezichthouder op de uitvoering van het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (hierna: VN-verdrag Handicap), aan de hand van een vast beoordelingskader voor ontwerpwetgeving een

advies uitgebracht in het kader van de internetconsultatie. In haar advies gaat het College in op een "grondbeginselencheck", een "rechten- en verplichtingencheck" en een "coördinatiecheck".

In het kader van de grondbeginselencheck beveelt het College aan om in de toelichting van het wetsvoorstel in te gaan op de voorziene gevolgen van de voorgestelde maatregelen op de autonomie en participatie van mensen met een beperking. Bij de rechten- en verplichtingencheck gaat het College onder andere in op de constatering dat het wetsvoorstel een stapeling van zorgkosten tot gevolg lijkt te kunnen hebben. Het college benadrukt dat het wetsvoorstel kan leiden tot een verslechtering van de (financiële) positie van mensen met een beperking. Daarnaast beveelt het College in dat kader aan om nader te benoemen op welke wijze mensen met een beperking en hun vertegenwoordigers zijn betrokken bij (de voorbereiding van) het wetsvoorstel.

In reactie op deze punten geeft de regering ten eerste aan, dat vroeg in het beleidsvormingsproces – toen nog de invoering van een ivb voor alleen huishoudelijke hulp werd overwogen – alsmede kort na het besluit van de regering om dit wetsvoorstel voor een brede ivb voor te bereiden, gesprekken hebben plaatsgevonden met vertegenwoordigers van Ieder(in) en Anbo. Deze organisaties zijn eveneens uitgenodigd om in het kader van de internetconsultatie op dit wetsvoorstel te reageren. Dit heeft geleid tot een gezamenlijke reactie van Ieder(in), SeniorenCoalitie, Patiëntenfederatie Nederland, Mantelzorg NL, MIND, Alzheimer Nederland, Wij staan op! en Stichting Mobility. Daarnaast zijn in het kader van de internetconsultatie reacties ontvangen van individuele cliënten en van de Coalitie voor Inclusie.

Aanvullend stelt de regering dat de effecten van het wetsvoorstel voor mensen met een beperking in de kern niet afwijken van de effecten die worden voorzien voor andere burgers die voor ondersteuning een (langdurig) beroep doen op de Wmo 2015. Wel ziet de regering dat burgers in deze groep doorgaans vaker te maken hebben met een laag inkomen en een beroep op meerdere zorgwetten. Daardoor zijn de maatregelen die beschreven zijn in dit wetsvoorstel om de toename van de stapeling van eigen bijdragen zo veel mogelijk te beperken (zie paragraaf 3.2.3) voor deze groep in het bijzonder relevant, evenals de ruimte die wordt geboden en de maatregelen die worden genomen voor het kunnen toepassen van de menselijke maat (zie paragraaf 3.2.5). Verder is de ivb in zijn algemeenheid zo ingericht dat rekening wordt gehouden met financiële draagkracht.

Verder verwacht de regering dat de invoering van het wetsvoorstel in zijn algemeenheid de zogenoemde aanzuigende werking van het abonnementstarief grotendeels ongedaan maakt. Dit zal naar verwachting helpen om de beschikbaarheid van voorzieningen te verbeteren, ook voor mensen met een beperking die voor maatschappelijke ondersteuning zijn aangewezen op de Wmo 2015.

Als laatste adviseert het College in het kader van de zogenoemde coördinatiecheck om in de toelichting bij het wetsvoorstel te verduidelijken hoe het wetsvoorstel zich verhoudt tot de nationale strategie VN-verdrag Handicap en de bijbehorende werkagenda. De regering ontwikkelt de werkagenda bij de nationale strategie VN-verdrag Handicap samen met mensen met een beperking en hun vertegenwoordigende organisaties. De werkagenda gaat concrete maatregelen bevatten om toe te werken naar de doelstellingen in 2040. Onderdeel van de ontwikkeling van de werkagenda is integraal kijken naar hoe bestaande wet- en regelgeving uitwerkt in het leven van mensen met een beperking. De werkagenda heeft een looptijd van 5 jaar, en zal dan herijkt worden op basis van bereikte resultaten en nieuwe inzichten.

10.7 Autoriteit Persoonsgegevens (AP)

Op 21 december 2023 is de Autoriteit Persoonsgegevens (hierna: AP) op grond van artikel 36, vierde lid, van de AVG, geraadpleegd over het wetsvoorstel. Op 20 februari 2024 is het advies ontvangen. Het ontwerp geeft de AP aanleiding tot het maken van enkele opmerkingen. Het wetsvoorstel geeft het CAK en een aanbieder een grondslag voor het verwerken van persoonsgegevens van de cliënt en zijn echtgenoot, waaronder gegevens over gezondheid. De AP verzoekt nader toe te lichten welke grondslag uit de AVG hiervoor geldt en om wettelijk vast te leggen om welke gegevens het gaat.

De regering merkt op dat het feit dat iemand een voorziening onder de Wmo 2015 ontvangt, niet altijd een persoonsgegeven over de gezondheid is. Bij de levering van een maatwerkvoorziening zoals een hulpmiddel of woningaanpassing is dat veelal wel het geval, omdat het direct verband houdt met een lichamelijke beperking. Het verwerken van bijzondere categorieën van persoonsgegevens, zoals gegevens over gezondheid, is op grond van de AVG in beginsel niet toegestaan, tenzij hiervoor een wettelijke uitzondering is geregeld. Dit volgt uit de artikel 9 AVG. Voor zover het gaat om de verwerking van gegevens over gezondheid, wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheid om op grond van artikel 9, tweede lid, onderdeel h, AVG een uitzondering te maken op het verwerkingsverbod van het eerste lid van datzelfde artikel. Het gaat hier om het beheren (in stand houden) van sociale diensten. Om een beroep op deze uitzondering te kunnen doen, bevat de Wmo 2015 conform artikel 9, tweede lid, onderdeel h, AVG reeds wettelijke grondslagen, die met dit wetsvoorstel waar nodig worden aangevuld. Op basis van de daarbij gestelde wettelijke voorwaarde dat de gegevens noodzakelijk moeten zijn voor de uitvoering van het opleggen van de eigen bijdrage, inclusief de uitwerking daarvan bij of krachtens amvb, is het voldoende duidelijk om welke gegevens het gaat. Dit is in lijn met hoe het reeds in de Wmo 2015 is geregeld.

10.8 Raad voor de Rechtspraak

Bij brief van 21 december 2023 is de Raad voor de rechtspraak advies gevraagd over het wetsvoorstel. Op 28 februari 2024 heeft de Raad advies uitgebracht. De Raad wil zijn waardering uitgespreken voor het feit dat, uitgaande van de politieke wens om de bijdrage van de cliënt aan maatschappelijke ondersteuning weer afhankelijk te maken van de financiële draagkracht, wordt gezocht naar een vorm die mede tegemoet komt aan de behoefte van burgers aan eenvoud en helderheid en die uitvoeringsproblemen ten opzichte van het verleden reduceert. Ook het feit dat is gekozen voor maximering van de eigen bijdrage bij maatwerkvoorzieningen op een vast bedrag, en de inzet om stapelfacturen te beperken verdient om die reden waardering. Daarnaast ondersteunt de Raad het voornemen om in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 duidelijke regels op te nemen over de vraag vanaf wanneer de eigen bijdrage voor maatwerkvoorzieningen en bepaalde algemene voorzieningen verschuldigd is en wanneer deze wordt gepauzeerd. De Raad voor de rechtspraak heeft geen zwaarwegende bezwaren tegen het wetsvoorstel, maar heeft wel een aantal inhoudelijke opmerkingen.

Zo vraagt de Raad zich af waarom niet wordt gekozen voor overgangsrecht als het gaat om woningaanpassingen, omdat dit type voorziening niet zomaar is terug te draaien, zoals wel andere dienstverlening kan worden beëindigd als het aantrekkelijker is deze zelf te regelen vanwege de hogere eigen bijdrage. In paragraaf 12.1 van deze memorie van toelichting wordt hier nader op ingegaan.

Ook vraagt de Raad zich af of er toch niet conflicten ontstaan over stapel- en correctiefacturen of over de stapeling van eigen bijdragen.

In reactie daarop merkt de regering op dat het effect vanwege de complexiteit door de inkomensafhankelijkheid door de regering al is meegenomen in het aantal verwachte extra bezwaarzaken (zie paragraaf 9.5). Als het gaat om de stapeling van eigen bijdragen is er geen extra complexiteit. Een cliënt betaalt maar één eigen bijdrage voor maatwerkvoorzieningen, zelfs als er sprake is van meerdere maatwerkvoorzieningen. Verder zijn er anticumulatiebepalingen van kracht (zie paragraaf 3.2.3 van deze memorie van toelichting). Dat is ongewijzigd ten opzichte van de werkwijze met het abonnementstarief.

Verder adviseert de Raad om het onderscheid bij pauze tussen pgb en maatwerkvoorzieningen beter te onderbouwen. Naar aanleiding daarvan wijst de regering op het uitgangspunt bij een pgb dat iemand het budget beschikbaar heeft bij de SVB. De cliënt of diens vertegenwoordiger gaat zelf over het contracteren van hulpverleners, waar en wanneer deze hulpverleners worden ingezet, het zoeken van vervanging bij ziekte en het declareren van de hulp bij de SVB. Vanwege die verantwoordelijkheidsverdeling ligt het niet in de rede om pauze toe te passen bij de eigen

bijdrage voor het pgb. Het budget is beschikbaar gesteld aan de cliënt en daarvoor geldt de eigen bijdrage.

Tot slot verwacht de Raad een toename van de werklast voor de gerechten (zie ook paragraaf 9.5). Met het afschaffen van het abonnementstarief en de herinvoering van de worden extra bezwaarzaken, beroepszaken eerste aanleg en hoger beroepszaken verwacht. De kosten hiervan worden door de Raad geraamd op € 400.000 in 2026 € 150.000 per jaar in 2027 en de opvolgende jaren.

10.9 Raad voor Rechtsbijstand

Dit wetsvoorstel is op 21 december 2023 voor advies voorgelegd aan de Raad voor Rechtsbijstand. De Raad heeft op 19 februari 2024 advies uitgebracht. De Raad verwacht dat de werklast voor de rechtsbijstand gaat toenemen. Een (structureel) bedrag van € 221.250 (prijsspeil 2024).

11. Monitoring en evaluatie

Om inzichtelijk te krijgen of de verwachtingen over de effecten van dit wetsvoorstel uitkomen en zicht te houden op de kwaliteit van de uitvoering en de impact daarvan op de burger, worden de effecten met ingang van het invoeringsmoment jaarlijks gemonitord, voor een periode van – naar de huidige verwachting – vijf jaar, waarbij afhankelijk van de jaarlijkse uitkomsten, de monitor eventueel ook eerder of later gestopt kan worden. Behalve aan de gedrags- en financiële effecten en de kwaliteit van de uitvoering, zal in de monitor in ieder geval ook aandacht worden besteed aan de mate waarin en de manier waarop gemeenten gebruik maken van de beleidsruimte die hun op onderdelen wordt geboden en wat dat betekent voor de gemeentelijke uitvoering. De ambitie is om de monitor door (een) onafhankelijke partij(en) te laten uitvoeren. Het ontwerp van de monitor wordt in overleg met gemeenten vastgesteld. De monitor zal ook gebruikt worden voor een bredere evaluatie van de werking van de wet (na uiterlijk vijf jaar), alsmede voor een evaluatie van het proces van implementatie.

Rapportages van deze monitor zullen ook onderwerp zijn van jaarlijkse bestuurlijke overleggen tussen Rijk en gemeenten. Indien gezamenlijk wordt geconstateerd dat de (financiële) effecten bij gemeenten zich niet goed verhouden tot de uitname uit het Gemeentefonds, wordt gekeken naar de oorzaken daarvan en worden, aansluitend bij die oorzaken, eventueel te nemen maatregelen geïnventariseerd. Indien vervolgens wordt besloten om een van de geïnventariseerde maatregelen daadwerkelijk te implementeren moet bij de besluitvorming daarover rekening worden gehouden met alle effecten, zoals de effecten op uitvoerbaarheid, de effecten op de kwaliteit waarmee gemeenten invulling kunnen geven aan hun taken en effecten op de beheersbaarheid. Het gaat om de balans tussen ambitie, taken, middelen en uitvoeringskracht.

Daarnaast kunnen vanzelfsprekend ook andere effecten die met de jaarlijkse monitor en/of uit de wetsevaluatie zichtbaar worden aanleiding geven tot het nemen van maatregelen. Dit zal te zijner tijd eveneens gewogen dienen te worden.

Verder nog het volgende: sinds vorig jaar is er een monitor stapeling eigen bijdragen ingericht.¹⁰⁸ Die monitor wordt jaarlijks van een update voorzien. De ivb zal na invoering meegenomen worden in deze monitor. De resultaten van deze monitor en de weging daarvan kunnen te zijner tijd worden betrokken bij de evaluatie van dit wetsvoorstel.

12. Overgangsrecht en inwerkingtreding

12.1 Overgangsrecht

Voorgesteld wordt om het wetsvoorstel onmiddellijke werking te geven. Dat wil zeggen om de nieuwe eigenbijdragesystematiek op de datum waarop deze in werking treedt niet alleen toe te passen voor cliënten die vanaf dat moment voor het eerst maatschappelijke ondersteuning

---

¹⁰⁸ Tweede Kamer II, 2023/24, 29 689. nr. 1226.

genieten, maar ook voor cliënten die op dat moment al maatschappelijke ondersteuning ontvangen en tot dan toe het abonnementstarief betaalden. De reden hiervoor is dat er anders een te grote mate van verschil in behandeling tussen cliënten zou ontstaan. Zo zouden cliënten die voor de inwerkingtreding van de nieuwe eigenbijdragesystematiek al een maatwerkvoorziening genoten € 20,60 (2024) per maand blijven betalen totdat zij deze niet meer nodig zouden hebben, terwijl cliënten die na de inwerkingtredingsdatum voor het eerst een maatwerkvoorziening nodig zouden hebben de ivb van maximaal € 298 per maand zouden moeten betalen totdat zij de voorziening niet meer nodig zouden hebben. Dit grote verschil over een mogelijk lange periode acht de regering ongewenst. Daarnaast zou een dergelijk verschil ertoe leiden dat het langer zou duren voordat de beoogde effecten van onderhavig wetsvoorstel zouden worden gerealiseerd.

Een uitzondering van de onmiddellijke werking betreft de vergoeding voor woningaanpassingen bij waardevermeerdering van de woning die in de inleiding van de memorie van toelichting bij dit wetsvoorstel is genoemd. Dit betreft de mogelijkheid voor gemeenten, die met artikel 2.1.5. van dit wetsvoorstel wordt gecreëerd, om de eigenaar van een woning een vergoeding voor de woningaanpassing te vragen. Een dergelijke vergoeding kan alleen verschuldigd zijn voor woningaanpassingen die zijn toegekend vanaf het moment van inwerkingtreding van het genoemde artikel.

Overwogen is ook een ruimer overgangsrecht van toepassing te laten zijn voor burgers die uitsluitend vanwege een woningaanpassing een eigen bijdrage in het kader van de Wmo 2015 betalen en zodoende voor deze burgers af te wijken van het voornoemde regime. Burgers die hun woningaanpassing reeds voorafgaand aan 1 januari 2026 hebben ontvangen (en geen andere vorm van Wmo-ondersteuning krijgen) zouden dan nog tijdelijk een eigen bijdrage blijven betalen ter grootte van het abonnementstarief (inclusief indexatie). Een overweging die hiervoor kan pleiten is dat de betreffende burgers destijds voor een woningaanpassing hebben gekozen, in de veronderstelling dat van hen een maandelijks eigen bijdrage ter grootte van het abonnementstarief zou worden gevraagd. Omdat woningaanpassingen bovendien in de praktijk niet eenvoudig ongedaan kunnen worden gemaakt, is er voor deze cliënten geen of weinig praktische mogelijkheid om alsnog af te zien van de woningaanpassing bij de invoering van de ivb, terwijl die invoering wel financiële gevolgen heeft voor hun maandelijks vaste lasten. Voor zover zij hun woningaanpassing wel ongedaan zouden kunnen maken, kan dat alleen tegen aanvullende kosten (denk aan de kosten van het verwijderen van een traplift), waardoor dat door de betreffende gemeenten onwenselijk wordt geacht.

De regering heeft echter niet voor een separaat overgangsrecht voor woningaanpassingen gekozen. Omdat zowel in de huidige situatie als in de toekomstige situatie bewaakt zal worden dat het totaal van de door de burger betaalde maandelijks eigen bijdragen de kostprijs van de woningaanpassing niet te boven zal gaan, is het bedrag aan eigen bijdragen dat de cliënt in totaal maximaal verschuldigd is in verband met de woningaanpassing, voor en na de invoering van de ivb, even hoog. Daarnaast geldt ook voor burgers die vanwege een andere Wmo-voorziening dan een woningaanpassing per 1 januari 2026 de ivb moeten betalen (terwijl zij daarvoor alleen het abonnementstarief verschuldigd waren) dat zij in de praktijk mogelijk moeilijk afstand kunnen doen van hun Wmo-voorziening, bijvoorbeeld vanwege hun persoonlijke omstandigheden. De regering vindt het onwenselijk om beide groepen wat betreft overgangsrecht verschillend te behandelen.

12.2 Inwerkingtreding

Het streven is om onderhavig wetsvoorstel uiterlijk 1 april 2025 te publiceren in het Staatsblad. De bepaling omtrent het schrappen van de artikelen 8.3 tot en met 8.6 Wmo 2015 zal kort daarna in werking kunnen treden. Voor de verdere onderdelen van onderhavig wetsvoorstel wordt een inwerkingtredingsdatum van 1 januari 2026 beoogd. De implementatietermijn is nodig voor het CAK om de nieuwe eigenbijdragesystematiek tijdig in te kunnen richten en gemeenten de benodigde data ten behoeve van de inwerkingtreding van de nieuwe bijdrage per 1 januari 2026 tijdig te kunnen aanleveren. De implementatietermijn is ook nodig om bestaande cliënten die gebruik maken van de betreffende Wmo-ondersteuning tijdig te kunnen informeren over de nieuwe bijdrage die zij verschuldigd zijn per 1 januari 2026 en hen in de gelegenheid te stellen op

basis hiervan een afweging te maken of zij ook met de nieuwe hoogte van de eigen bijdrage maatschappelijke ondersteuning willen blijven afnemen of de ondersteuning toch op de particuliere markt willen betrekken. De bedoeling is dat alle cliënten die een Wmo-maatwerkvoorziening ontvangen en daarvoor het abonnementstarief betalen, per 1 januari 2026 de ivb zullen betalen. In zijn algemeenheid wordt het wenselijk geacht dat cliënten tijdig worden geïnformeerd over alle voor hen relevante gevolgen van dit wetsvoorstel. Hier zal bij de implementatie van de wetgeving expliciete aandacht aan worden besteed.

Wat betreft de voorgestelde verduidelijking van het startmoment van de eigen bijdrage wordt ook een implementatietermijn tot 1 januari 2026 wenselijk geacht. Gemeenten die nu nog een ander startmoment hanteren, zullen de uitvoering van het startbeleid moeten aanpassen. Dit kan zowel een nieuwe werkwijze als wijzigingen in ICT-systemen behelzen.

II. Artikelsgewijs

Artikel I

Onderdeel A, eerste subonderdeel, B, F, G, H, artikelen II tot en met VII, en artikelen IX, X en XI

Maatwerkvoorzieningen kunnen worden verstrekt in natura of in de vorm van een pgb waarmee de cliënt de benodigde ondersteuning zelf kan inkopen. Het pgb is derhalve te zien als een verstrekkingvorm van de maatwerkvoorziening, waarvoor de cliënt overigens slechts in aanmerking komt indien hij niet alleen aan de voorwaarden voor een maatwerkvoorziening voldoet (artikel 2.3.5 Wmo 2015), maar bovendien aan de voorwaarden voor verstrekking van die maatwerkvoorziening in de vorm van een pgb (artikel 2.3.6 Wmo 2015). In een aantal artikelen van de Wmo 2015 wordt het pgb niet als verstrekkingvorm van de maatwerkvoorziening gepresenteerd, maar als een afzonderlijk instrument naast de maatwerkvoorziening. Er wordt dan gesproken van een maatwerkvoorziening "dan wel" of "of" een pgb. Dit kan verwarring wekken over de vraag of een artikel waarin alleen de maatwerkvoorziening wordt genoemd, ook geldt voor gevallen waarin de cliënt een pgb heeft, of niet. Het eerste is de bedoeling. Zo dient bijvoorbeeld ook een cliënt die een pgb wenst, het college desgevraagd een identificatiedocument ter inzage te verstrekken (artikel 2.3.4, tweede lid, Wmo 2015). Om deze verwarring te voorkomen, wordt met dit wetsvoorstel overal helder geregeld dat het pgb geen alternatief voor een maatwerkvoorziening is, maar een verstrekkingvorm ervan. Dit brengt onder meer met zich dat in nogal wat artikelen die nu zowel iets voor de maatwerkvoorziening, als voor het pgb regelen, de verwijzingen naar het pgb geschrapt worden.

Opgemerkt wordt dat hiermee dus geen inhoudelijke wijzigingen zijn beoogd. Zo wordt in artikel I, onderdeel F, voorgesteld om de verwijzingen naar het pgb uit artikel 2.3.10, eerste lid, onderdelen b, c, d en e, Wmo 2015 te schrappen. Dat laat echter onverlet dat een pgb ook na inwerkingtreding van voorliggend wetsvoorstel zal kunnen worden herzien of ingetrokken als de cliënt daar niet langer op is aangewezen, het pgb niet meer toereikend is te achten, de cliënt niet voldoet aan de aan het pgb verbonden voorwaarden of de cliënt het pgb niet of voor een ander doel gebruikt dan waarvoor het is verstrekt. Immers, in artikel 2.3.10, eerste lid, aanhef, Wmo 2015 blijft staan dat de maatwerkvoorziening in deze gevallen kan worden ingetrokken of herzien, en het pgb is een verstrekkingvorm van de maatwerkvoorziening. Overigens impliceert intrekking of herziening van het pgb automatisch herziening van de maatwerkvoorziening, maar intrekking van het pgb brengt niet per se intrekking van de maatwerkvoorziening met zich. Het is immers mogelijk dat het pgb wegens toepasselijkheid van artikel 2.3.10, eerste lid, onderdeel b, c, d, of e, Wmo 2015 geen geschikte verstrekkingvorm voor de cliënt meer blijkt te zijn, terwijl hij nog wel op de maatwerkvoorziening is aangewezen. In dat geval zal hem de maatwerkvoorziening in natura moeten worden verstrekt, hetgeen een herziening van de maatwerkvoorziening is.

Het voorgaande brengt niet alleen wijzigingen in de Wmo 2015 met zich, maar ook wijzigingen in andere socialezekerheidswetten (artikelen II tot en met VII en artikelen IX, X en XI). De te wijzigen artikelleden in de desbetreffende wetten regelen dat van een uitkering voor iemand die een maatwerkvoorziening of een pgb voor beschermd wonen heeft, een bedrag ter hoogte van de eigen bijdrage voor dat beschermd wonen direct aan het CAK mag worden overgemaakt. Anders

dan voor de meeste wijzigingen in de Wmo 2015 wordt in de wijzigingen van deze artikelen niet voorgesteld om de verwijzingen naar het pgb te schrappen, maar om te expliciteren dat het pgb een verstrekkingvorm van de maatwerkvoorziening is. De reden hiervoor is dat het pas sinds 1 januari 2020 mogelijk is om een deel van de uitkering aan het CAK over te maken indien de cliënt een pgb voor beschermd wonen heeft.¹⁰⁹ Voordien kon dit alleen indien de cliënt een maatwerkvoorziening beschermd wonen in natura had.¹¹⁰ Gelet op de relatief recente toevoeging van het pgb aan bedoelde artikelen, zou het voor de uitkeringsinstanties verwarrend kunnen zijn om het pgb nu weer uit die artikelen te schrappen. Om die reden is besloten om in de desbetreffende artikelen naar het pgb te blijven verwijzen, maar dan als verstrekkingvorm van de maatwerkvoorziening.

Onderdeel A, tweede subonderdeel

Voorgesteld wordt aan artikel 1.1.1, eerste lid, Wmo 2015 drie begripsomschrijvingen toe te voegen.

Een algemene voorziening is het aanbod van diensten of activiteiten dat zonder voorafgaand onderzoek naar de behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van de gebruikers, toegankelijk is en dat is gericht op maatschappelijke ondersteuning. Er zijn algemene voorzieningen in het kader waarvan sprake is van een duurzame hulpverleningsrelatie. Of daarvan sprake is, wordt bepaald door de aard van de algemene voorziening. Het gaat dan om algemene voorzieningen die in de kern bestaan uit een hulpverleningsrelatie die persoonlijk en voortdurend is. De inzet van de hulpverlener is de essentie van een duurzame hulpverleningsrelatie. Arbeid is dan ook de dominante kostenpost van een dergelijke voorziening. Het voortdurende karakter ervan betekent dat het gaat om een algemene voorziening waarop de cliënt structureel is aangewezen, die niet tijdelijk is, zoals opvang, en die niet is ingericht op vrijblijvend, onregelmatig of incidenteel gebruik, zoals een buurthuis. Het betekent dat het gaat om een algemene voorziening waar burgers in beginsel met een stabiele frequentie en intensiteit gebruik van maken. Deze kenmerken van de duurzame dienstverleningsrelatie brengen ook mee dat de hulp niet steeds door een andere persoon wordt geboden. Bijvoorbeeld bij huishoudelijke hulp en dagbesteding die bij wijze van algemene voorziening worden aangeboden, kan sprake zijn van een duurzame hulpverleningsrelatie.

Dat er sprake is van een duurzame hulpverleningsrelatie betekent in deze context niet dat het aanbod zelf (bijvoorbeeld het aantal uren hulp dat wordt geboden) is afgestemd op de individuele behoeften van de cliënt. Dat sprake is van een duurzame hulpverleningsrelatie maakt het nog geen maatwerkvoorziening. Een maatwerkvoorziening is immers een op de behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van een persoon afgestemd geheel van diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen. Bovendien vindt voorafgaand aan de levering van een maatwerkvoorziening een onderzoek plaats in de zin van artikel 2.3.2 Wmo 2015 waarmee het aanbod op de individuele behoeften wordt ingericht.

Ook het begrip eigen bijdrage wordt gedefinieerd. De artikelen 2.1.4, eerste lid, en 2.1.4a, eerste lid, Wmo 2015 spreken op dit moment van "een bijdrage in de kosten die de cliënt verschuldigd is". In andere artikelen wordt dan verwezen naar "een bijdrage als bedoeld in artikel 2.1.4, derde en vierde lid, en 2.1.4a" of naar "de in artikel 2.1.4a, eerste lid, bedoelde bijdrage". Voorgesteld wordt om voortaan het kortere "eigen bijdrage" te gebruiken. Omdat voor sommige voorzieningen onder uitzonderlijke omstandigheden de eigen bijdrage hoger kan zijn dan de kosten, is deze omschreven als een financiële bijdrage van de cliënt voor een voorziening. Het begrip "voorziening" omvat algemene voorzieningen en maatwerkvoorzieningen.

In artikel 2.6.2, eerste lid, Wmo 2015 wordt voor de Sociale verzekeringsbank verwezen naar artikel 3 van de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen. Deze verwijzing wordt verplaatst naar artikel 1.1.1, eerste lid.

---

¹⁰⁹ Stb. 2019, 185 jo. Stb. 2019, 452.

¹¹⁰ Zie voor de reden voor de toevoeging van het pgb aan de mogelijkheid tot broninhouding op de uitkering Kamerstukken II 2018/19, 35 093, nr. 7, p. 6 en 7.

Onderdeel C

In onderdeel C wordt voorgesteld om de bestaande artikelen in de Wmo 2015 over de eigen bijdragen te vervangen door vier nieuwe artikelen. Artikel 2.1.4 zal daarbij gaan over eigen bijdragen voor algemene voorzieningen, artikel 2.1.4a over eigen bijdragen voor maatwerkvoorzieningen met inbegrip van het pgb als verstrekkingvorm, artikel 2.1.4b over het vaststellen en innen van de eigen bijdragen en artikel 2.1.5 over vergoedingen voor woningaanpassingen.

Artikel 2.1.4

Eerste lid

Een algemene voorziening, al dan niet gepaard gaande met een duurzame hulpverleningsrelatie, is – anders dan een maatwerkvoorziening – zonder voorafgaand onderzoek naar de behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van de gebruikers toegankelijk. Het eerste lid handhaaft het uitgangspunt dat voor het gebruik van een algemene voorziening slechts een eigen bijdrage verschuldigd is indien de gemeenteraad dat bij verordening heeft bepaald. Net zoals nu geldt, mag echter geen eigen bijdrage worden gevraagd voor cliëntondersteuning.

Tweede lid

Als bij verordening wordt bepaald dat een eigen bijdrage voor het gebruik van een algemene voorziening verschuldigd is, schrijft het tweede lid voor wat er verder bij verordening geregeld dient te worden. Gemeenten hebben een ruime beleidsvrijheid bij de invulling hiervan. Het betreft de volgende onderwerpen, die nu ook al voortvloeien uit het huidige artikel 2.1.4 Wmo 2015.

Ten eerste voor welke diensten of activiteiten die als algemene voorziening worden aangeboden, een eigen bijdrage verschuldigd is (onderdeel a).

Ten tweede hoe hoog de eigen bijdrage is (onderdeel b). Die mag per soort voorziening verschillen. Voor algemene voorzieningen zal, indien een eigen bijdrage wordt gevraagd, vaak met de aanbieder afgesproken worden dat deze een kleine, nominale bijdrage vraagt of mag vragen voor iedere keer dat de cliënt de voorziening gebruikt. Denk bijvoorbeeld aan een bijdrage voor deelname aan een activiteit in het buurthuis. Het gaat te ver om de gemeente al dergelijke bijdragen bij verordening te laten bepalen. Om die reden is aan onderdeel b toegevoegd dat ook kan worden volstaan met het in de verordening vastleggen van de wijze waarop de hoogte van de bijdrage wordt bepaald. Een combinatie van het regelen van de hoogte en de wijze waarop de hoogte wordt bepaald is ook mogelijk. Zo kan de gemeente in de verordening bepalen dat de hoogte van een eigen bijdrage voor een algemene voorziening door de aanbieder wordt bepaald, maar niet hoger mag zijn dan een bepaald maximumbedrag.

Ten derde het regelen van eventuele vrijstellingen of kortingen voor bepaalde categorieën cliënten (onderdeel c). De gemeenteraad heeft de mogelijkheid om bij verordening te regelen dat bepaalde groepen cliënten voor in de verordening aangewezen soorten algemene voorzieningen worden vrijgesteld van de plicht om een eigen bijdrage te betalen of dat zij voor aangewezen voorzieningen een korting kunnen krijgen, en hoe hoog die korting is of op welke wijze de hoogte van de korting wordt bepaald. Daarbij mag de korting per soort voorziening verschillen. Deze mogelijkheid, die al sinds de inwerkingtreding van de Wmo 2015 bestaat, stelt de gemeenteraad bijvoorbeeld in de gelegenheid om kortingen te regelen voor cliënten met een laag inkomen.

Ten vierde heeft de gemeenteraad de mogelijkheid om in de verordening omstandigheden te beschrijven waarin het college individuele cliënten ontheffing kan verlenen van de verplichting om een eigen bijdrage voor een algemene voorziening te betalen (onderdeel d). Het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 biedt het college al een aantal gronden om individuen te kunnen ontheffen van de eigen bijdrage voor een algemene voorziening. Het gaat hierbij onder meer om cliënten met onvoldoende betalingscapaciteit en om situaties waarin gevreesd kan worden dat vanwege het moeten betalen van de eigen bijdrage de opvoeding of ontwikkeling van een minderjarige in het

gedrang kan komen of een cliënt zich aan de ondersteuning zal onttrekken. Deze gronden blijven behouden. Daarnaast krijgen gemeenten de mogelijkheid om in de verordening ook andere omstandigheden te omschrijven waarin het college een cliënt kan ontheffen van een eigen bijdrage voor een algemene voorziening. In die zin krijgt de gemeente hier dus meer mogelijkheden dan voorheen. Dit past bij de beleidsruimte van gemeenten ten aanzien van eigen bijdragen voor algemene voorzieningen.

Derde lid

De gemeenten zijn in principe vrij om te bepalen hoe hoog de eigen bijdrage voor een algemene voorziening is. Het derde lid stelt daar echter wel twee randvoorwaarden aan. Allereerst, conform hetgeen op dit moment ook al geldt, dat de eigen bijdrage voor een algemene voorziening niet hoger mag zijn dan de kostprijs ervan.¹¹¹ Dit past bij de beoogde preventieve werking en vrije toegankelijkheid van algemene voorzieningen. Bij verordening dient te worden bepaald hoe de kostprijs wordt berekend. Dat zou op verschillende manieren kunnen, bijvoorbeeld op basis van de werkelijke kosten of aan de hand van gestandaardiseerde bedragen.

Daarnaast moet de eigen bijdrage financieel passend zijn voor de groep cliënten die gebruik maken van een algemene voorziening. Dat is geen individuele beoordeling per cliënt, maar een globale inschatting op basis van algemene kenmerken van de cliënten waarop de voorziening is gericht. Bij verordening van de gemeenteraad of in beleidsregels van degene die de eigen bijdrage vaststelt, wordt dit nader uitgewerkt. De achtergrond van dit nieuwe vereiste is als volgt. Zoals in het algemene deel van deze toelichting is aangegeven, zijn algemene voorzieningen laagdrempelige vormen van ondersteuning die bovendien een preventieve werking hebben. Ze zijn zonder onderzoek naar de behoeften, persoonskenmerken of mogelijkheden van de cliënt toegankelijk, en gebruik van een of meer algemene voorzieningen kan ertoe leiden dat een maatwerkvoorziening of zorg als bedoeld in de Zvw of Wlz niet of pas later nodig is. Dit laagdrempelige karakter en deze preventieve werking zouden doorkruist worden indien de gemeente eigen bijdragen voor algemene voorzieningen zouden vragen die hoger liggen dan de ivb die een cliënt verschuldigd zou zijn indien hem een maatwerkvoorziening zou worden verstrekt. Bovendien zou de bescherming die de minimum-ivb voor mensen met lagere inkomens biedt dan kunnen worden ondergraven. Gemeenten zouden in dat geval immers kunnen besluiten om maatschappelijke ondersteuning die zij eerder als maatwerkvoorziening aanboden – het zal hierbij vooral gaan om voorzieningen met een duurzame hulpverleningsrelatie en een laag aantal uren per week – als algemene voorziening aan te gaan bieden en er een hogere eigen bijdrage voor te vragen dan de minimum-ivb.

Gelet op het voorgaande zou het logisch zijn om wettelijk te regelen dat de eigen bijdrage voor een algemene voorziening altijd lager is dan de ivb. Daar kleven echter grote bezwaren aan. De hoogte van de ivb wordt gebaseerd op een bijdrageplichtig inkomen, dat op zijn beurt afhankelijk is van het inkomen en vermogen van de cliënt en, indien deze een partner heeft, van dat van zijn partner. Gemeenten zijn daarom niet in staat de ivb te berekenen. Het CAK kan dat wel, maar het op verzoek van de gemeente berekenen van de ivb van burgers die slechts een algemene voorziening gebruiken en de informatie-uitwisseling die daarvoor nodig is, zou een forse toename van het werk van het CAK betekenen. Hetzelfde zou gelden indien de wetgever het vaststellen en innen van eigen bijdragen voor algemene voorzieningen aan het CAK zou opdragen. Daar zou dan nog bij komen dat het CAK alle hoogten van alle algemene voorzieningen van alle gemeenten zou moeten kennen, alsmede het aantal malen dat een bepaalde cliënt van een bepaalde algemene voorziening per maand gebruik heeft gemaakt, om de hierboven genoemde vergelijking te kunnen maken. Indien tevens in aanmerking wordt genomen dat beide opties gepaard zouden gaan met een forse toename van verstrekking van persoonsgegevens tussen gemeenten en CAK en dat voor het gebruik van veel algemene voorzieningen op dit moment slechts een kleine, nominale bijdrage wordt gevraagd (bijvoorbeeld een bijdrage van een aantal euro's voor deelname aan een activiteit in het buurthuis), kan worden geconcludeerd dat een plicht om de eigen bijdrage voor een

---

¹¹¹ Zie artikel 2.1.4, zesde lid, Wmo 2015. Voor voorzieningen die gepaard gaan met een duurzame hulpverleningsrelatie volgt dit overigens ook automatisch al uit het op dit moment geldende abonnementstarief van – in 2024 - € 20,60 per maand (in 2023: € 19 per maand). Dit tarief zal altijd lager zijn dan de kostprijs.

algemene voorziening altijd lager te laten zijn dan de ivb een onwerkbaar en onevenredige oplossing is.

Om de gemeenten enerzijds toch beleidsruimte te geven bij het vaststellen van de eigen bijdragen voor het gebruik van algemene voorzieningen en anderzijds ervoor te zorgen dat deze niet te hoog worden, is besloten om in het derde lid te regelen dat de bijdragen "financieel passend" dienen te zijn. De gemeenten dienen in hun verordening of in beleidsregels (of in beide) te bepalen hoe dit begrip wordt ingevuld.

Algemene voorzieningen kunnen worden onderverdeeld in voorzieningen die niet gepaard gaan met een duurzame hulpverleningsrelatie en algemene voorzieningen die daar wel mee gepaard gaan. Bij eerstbedoelde voorzieningen kan gedacht worden aan vele diensten of activiteiten, zoals de verbetering van toegankelijkheid van gebouwen en van informatie, een klussendienst, een was- en strijkservice, sociaal vervoer, een maaltijdvoorziening en deelname aan activiteiten die in een buurthuis worden aangeboden. Als een gemeente voor dit soort voorzieningen een eigen bijdrage wil vragen, zal dit doorgaans een laag, nominaal bedrag zijn dat de cliënt voor iedere keer dat hij van de voorziening gebruikmaakt, aan de aanbieder betaalt. Dit soort eigen bijdragen zal daarmee in beginsel financieel passend zijn. In de regel is het de bedoeling dat dergelijke voorzieningen ook voor minima financieel toegankelijk zijn.

Voor algemene voorzieningen die wel gepaard gaan met een duurzame hulpverleningsrelatie zou de gemeente bij verordening de eigen bijdrage financieel passend kunnen maken door de hoogte ervan bijvoorbeeld te koppelen aan bepaalde inkomenscategorieën. De eigen bijdragen voor deze staffels zouden dan steeds zo kunnen worden bepaald, dat zij altijd beneden de ivb liggen die de cliënten voor een maatwerkvoorziening zou hebben moeten betalen.¹¹² Daarbij zou de gemeente voor het inkomen van de cliënt kunnen uitgaan van het bedrag dat een cliënt naar eigen opgave in een maand aan loon of uitkering ontvangt en het vermogen van de cliënt buiten beschouwing kunnen laten. Een andere mogelijke invulling zou zijn om bij verordening te bepalen dat de eigen bijdragen altijd lager is dan de minimum-ivb. Om de gemeenten de mogelijkheid te geven het begrip "financieel passend" in te vullen op een wijze die zich misschien minder goed leent voor het opnemen van regels in een verordening – bijvoorbeeld indien de gemeente enige ruimte zou willen laten aan de uitvoeringspraktijk – kan een en ander worden uitgewerkt in beleidsregels van degene die de eigen bijdrage vaststelt in plaats van in een verordening. Uiteraard is het ook mogelijk om de belangrijkste regels in een verordening op te nemen en de uitwerking in beleidsregels.

Opgemerkt wordt dat de gekozen oplossing aansluit bij wat voor de invoering van het abonnementstarief gold. Ook toen was niet wettelijk bepaald dat de eigen bijdrage voor het gebruik van een algemene voorziening beneden de toen geldende inkomens- en vermogensafhankelijke bijdrage voor een maatwerkvoorziening moest liggen. Maar het advies was aan de gemeenten was wel, om daar zelf voor te zorgen.¹¹³

Vierde lid

Het is de bedoeling in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 te regelen dat de eigen bijdrage voor algemene voorzieningen die gepaard gaan met een duurzame hulpverleningsrelatie niet kan samenlopen met een andere eigen bijdrage voor zo'n voorziening, met een eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening of met een bijdrage op grond van de Wlz (onderdeel a). In het eerste geval zou de hoogste eigen bijdrage kunnen gelden, in het tweede geval de bijdrage voor de maatwerkvoorziening en in het derde geval de Wlz-bijdrage. Onderdeel a biedt hiervoor de grondslag. Er hoeft niet vastgesteld te worden dat de bijdragen daadwerkelijk verschuldigd zijn.

---

¹¹² Dit is bijvoorbeeld het geval als de gemeente de eigen bijdrage voor iedere categorie vaststelt op een bedrag dat lager is dan de ivb behorende bij het laagste inkomen in die categorie en het vermogen van cliënten buiten beschouwing laat.

¹¹³ Dit wordt voor hulp bij de huishouding geadviseerd in "Wmo 2015 in uitvoering – Passend en onderbouwd (lokaal) beleid voor hulp bij het huishouden" uit oktober 2016 (een gezamenlijke publicatie van o.a. het Netwerk Directeuren Sociaal Domein, VNG en het ministerie van VWS). Logischerwijze geldt dit dan ook voor andere voorzieningen die gepaard gaan met een duurzame hulpverleningsrelatie.

Het is immers de bedoeling om samenloop te voorkomen. Daarom is bepaald dat de mogelijke samenloop bij of krachtens amvb geregeld zal worden. Daarbij gaat het om situaties waarin meerdere eigen betalingen bij de cliënt in rekening gebracht zouden kunnen worden. Of sprake is van mogelijke samenloop met een Wlz-bijdrage zal door de gemeente worden getoetst op basis van een indicatiebesluit van het CIZ. Dit kan door middel van een zogenoemde Wlz-Registertoets en/of door middel van zogenoemde Wlz-Signalen door de gemeente worden nagegaan. Om hiervoor een wettelijke basis te creëren wordt voorgesteld artikel 5.2.5, derde lid, Wmo 2015 aan te passen (zie onderdeel R van dit wetsvoorstel). Of sprake is van mogelijke samenloop met een eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening zal door de gemeente worden getoetst op basis van een aanmelding van de cliënt bij het CAK.

Eigen bijdragen voor algemene voorzieningen die niet gepaard gaan met een duurzame hulpverleningsrelatie kunnen wél met elkaar, met eigen bijdragen voor andere voorzieningen en met andere eigen bijdragen cumuleren. Veelal betreft het lage nominale bedragen voor incidenteel gebruik. En omdat deze eigen bijdragen bij ieder gebruik van een algemene voorziening aan de aanbieder worden betaald, is anticumulatie in de praktijk niet uitvoerbaar. Een cliënt kan immers in een maand gebruik maken van de diensten van meerdere aanbieders. Naar de mening van de regering is anticumulatie hier bovendien niet aangewezen, omdat de cliënt bij gebruik van dit soort voorzieningen veelal kosten bespaart die hij anders zelf zou hebben moeten maken. Zo is een bijdrage voor iedere geconsumeerde maaltijd redelijk omdat de cliënt anders zelf de ingrediënten voor zijn maaltijd had moeten kopen.

Net als voor maatwerkvoorzieningen zal op grond van onderdeel b geregeld worden dat de plicht om een eigen bijdrage te betalen voor algemene voorzieningen die gepaard gaan met een duurzame hulpverleningsrelatie, start op het moment waarop deze voor het eerst is geleverd. Daarnaast opent onderdeel b de mogelijkheid om regels te stellen over de pauzering van deze eigen bijdrage.

Artikel 2.1.4a

Eerste lid

Net zoals dat sinds de inwerkingtreding van de Wmo 2015 geldt, is een eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening slechts verschuldigd indien de gemeenteraad dat bij verordening heeft bepaald. Een maatwerkvoorziening is een geheel van diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen. Omdat een maatwerkvoorziening een samenhangend geheel is, is de cliënt – anders dan bij algemene voorzieningen – één eigen bijdrage verschuldigd, ongeacht de maatregelen waar de maatwerkvoorziening uit bestaat. De gemeenteraad kan bij verordening besluiten voor welke maatwerkvoorzieningen een eigen bijdrage geldt. Daartoe worden in de verordening de desbetreffende maatregelen of combinatie van maatregelen aangewezen.

Tweede lid

Het huidige Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 somt in artikel 3.8, derde lid, een aantal situaties op waarin de cliënt nooit een eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening verschuldigd is. Voorgesteld wordt de uitzondering voor cliënten tot achttien jaar op het niveau van de formele wet te regelen. Het tweede lid bevat daarnaast een grondslag voor overige uitzonderingen.

In artikel 3.8, derde lid, onderdeel e, Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 staat op dit moment dat voor cliënten onder de achttien jaar geen eigen bijdrage verschuldigd is, behalve als het gaat om een woningaanpassing en de gemeenteraad bovendien op grond van artikel 2.1.5 Wmo 2015 bij verordening heeft bepaald dat de eigen bijdrage voor die voor de jeugdige aangebrachte woningaanpassing door de ouders van de jeugdige (in plaats van door de jeugdige) is verschuldigd. Daarbij bepaalt artikel 2.1.5 Wmo 2015 wie in welke situatie (niet) als ouders kunnen worden beschouwd. Voorgesteld wordt om deze uitzondering te schrappen en in de Wmo 2015 zelf op te nemen dat voor cliënten onder de achttien jaar geen eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening verschuldigd is. Om die reden komt het huidige artikel 2.1.5 Wmo 2015 dan ook niet meer terug in de Wmo 2015.

Opgemerkt wordt dat het tweede lid zo is geformuleerd dat een cliënt met een maatwerkvoorziening een eigen bijdrage verschuldigd wordt zodra die cliënt achttien jaar is geworden. Vanaf dat moment geldt de uitzondering namelijk niet meer. Dit is vanzelfsprekend voor maatwerkvoorzieningen die worden geleverd vanaf het bereiken van de leeftijd van achttien jaar. Benadrukt wordt dat de cliënt ook een eigen bijdrage verschuldigd is voor maatwerkvoorzieningen zoals hulpmiddelen of woningaanpassingen die zijn geleverd voordat de cliënt achttien werd en nadien nog steeds op grond van de Wmo 2015 beschikbaar gesteld worden door de gemeente.

De tweede volzin van het tweede lid maakt het mogelijk om bij amvb andere gevallen te bepalen waarin geen eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening mag worden opgelegd. Het gaat daarbij om situaties waarvan de omschrijving afhankelijk is van andere bepalingen in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015, zoals bij samenloop van bijdragen die in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 worden uitgewerkt.

Derde lid

Het derde lid bepaalt dat de eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening afhankelijk is van het inkomen en het vermogen van de cliënt en van zijn eventuele echtgenoot of een daarmee ingevolge artikel 1.1.2, tweede lid, Wmo 2015 gelijk te stellen persoon. Deze bepaling wijkt enigszins af van de bepalingen over de hoogte van de eigen bijdragen voor maatwerkvoorzieningen zoals deze tot de inwerkingtreding van het abonnementstarief golden. Indertijd konden gemeenten namelijk de hoogte van de eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening ook onafhankelijk maken van het inkomen en het vermogen. Dit is na inwerkingtreding van voorliggend wetsvoorstel niet meer mogelijk, op enkele bij amvb op grond van het vijfde lid, onderdeel d, te bepalen uitzonderingen na.

Vierde lid

De eigen bijdrage voor een hulpmiddel of een woningaanpassing is nooit hoger dan de kostprijs. Dit betekent dat geen eigen bijdrage meer verschuldigd is zodra de som van de maandelijkse bijdragen gelijk is aan de kostprijs van de verstrekte maatwerkvoorziening. Als een maatwerkvoorziening uit meerdere maatregelen bestaat, bijvoorbeeld twee hulpmiddelen, wordt eerst de kostprijs van het ene hulpmiddel en vervolgens van het andere hulpmiddel bewaakt. Het zal aan het college worden overgelaten de volgorde te bepalen. Kostprijsbewaking heeft uitsluitend betrekking op de maatwerkvoorziening zoals die op dat moment daadwerkelijk wordt geleverd. De begrenzing tot de kostprijs geldt alleen voor zover de maatwerkvoorziening bestaat uit een hulpmiddel en/of een woningaanpassing. Worden daarnaast bij wijze van maatwerkvoorziening nog andere diensten of maatregelen geleverd, dan is bij het bereiken van de kostprijs van de hulpmiddelen en woningaanpassingen nog steeds de eigen bijdrage verschuldigd.

Bij de kostprijs gaat het om uitgaven van de gemeente aan het hulpmiddel of de woningaanpassing gedurende de levensduur ervan. Het is aan de gemeente om – binnen de bij amvb op grond van het vijfde lid, onderdeel a, aan te geven kaders – bij verordening uit te werken waaruit de kostprijs van een hulpmiddel en een woningaanpassing bestaat. Afhankelijk van het type hulpmiddel of woningaanpassing kunnen diverse elementen worden betrokken bij het bepalen van de kostprijs, zoals de marktprijs bij aanschaf of gecumuleerde huurprijs over de gemiddelde afschrijvingstermijn, het onderhoud en de verzekering. De gemeente kan ervoor kiezen enigszins te abstraheren van de kosten in het specifieke geval door uit te gaan van representatieve referentiebedragen. Het is ook mogelijk, bijvoorbeeld bij dure woningaanpassingen waarmee een verbouwing is gemoeid, aan te sluiten bij de daadwerkelijke kosten die de gemeente heeft gemaakt voor de woningaanpassing.

Vijfde lid

Onderdeel a

Bij en krachtens het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 zal op grond van onderdeel a worden bepaald hoe de ivb precies berekend wordt. In het algemene deel van deze toelichting is al aangegeven welke parameters daarvoor zullen gaan gelden, en dat een maandelijkse maximum voor de eigen bijdrage zal worden geregeld. Voor zover van toepassing, zal ook de minimum eigen bijdrage bij amvb worden vastgelegd. Het is niet mogelijk om de berekeningswijze in de Wmo 2015 zelf te regelen. Daarvoor zijn de regels over de bepaling van het bijdrageplichtig inkomen en de toe te passen parameters te ingewikkeld. Bovendien zullen er na de inwerkingtreding van voorliggend wetsvoorstel twee soorten ivb zijn die op grond van onderdeel a in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 zullen worden uitgewerkt. Namelijk de ivb die in de plaats komt van het voor maatwerkvoorzieningen geldende abonnementstarief (en waar dit wetsvoorstel over gaat), maar ook de ivb die op dit moment al voor beschermd wonen geldt. Laatstbedoelde ivb wordt op gelijke wijze berekend als de eigen bijdrage voor langdurige zorg als bedoeld in de Wlz, die ook bij amvb, namelijk het Besluit langdurige zorg, is geregeld. Met voorliggend wetsvoorstel wordt niet beoogd daar een wijziging in aan te brengen. Ook het feit dat een aanpassing in het Besluit langdurige zorg eveneens snel moet kunnen worden doorgevoerd voor de ivb voor beschermd wonen, leidt ertoe dat de regels voor de berekening van de ivb bij en krachtens amvb dienen te worden vastgesteld. Daarbij is het overigens de bedoeling om, net zoals dat sinds de inwerkingtreding van de Wmo 2015 wordt gedaan, de meeste regels bij amvb zelf vast te stellen in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 en slechts details, zoals jaarlijks bij te stellen bedragen die in uitzonderingsgevallen moeten worden gebruikt, bij ministeriële regeling neer te leggen in de Uitvoeringsregeling Wmo 2015.

Onderdeel b

Onderdeel b biedt de grondslag om te regelen over welke periode de eigen bijdrage verschuldigd is. Deze periode wordt afgebakend door de zogenoemde start- en stopmomenten en eventuele tussentijdse pauzes. Het start- en stopmoment zullen in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 afhankelijk worden gesteld van aanvang en einde van de daadwerkelijke levering van de maatwerkvoorziening. Zoals uiteengezet in paragraaf 3.4 van het algemeen deel van deze memorie van toelichting, geschiedt dat meestal niet op dagbasis. Met het oog op de uitvoerbaarheid zullen mutaties in de verschuldigdheid van de eigen bijdrage doorgaans maandelijks plaatsvinden. Deze bepaling biedt ook de grondslag om in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 te regelen dat de eigen bijdrage gepauzeerd wordt bij een onderbreking van de levering van de maatwerkvoorziening. Daarbij zal dan bepaald worden welke onderbreking leidt tot een tijdelijke pauze van de eigen bijdrage. Indien gedurende de onderbreking de eigen bijdrage is geïnd in plaats van gepauzeerd, dienen deze betalingen aan de cliënt te worden gerestitueerd.

Bij verstrekking in de vorm van een pgb zal worden aangehaakt bij de periode waarvoor het pgb blijkt de desbetreffende beschikkingen is verleend. Anders dan bij een voorziening in natura, kan een cliënt met een pgb immers zelf bepalen vanaf welk moment de ondersteuning die hij met het pgb kan bekostigen, ingaat.

Onderdeel c

Er kunnen situaties zijn die zich lenen voor een vrijstelling. Bij een vrijstelling is geen eigen bijdrage verschuldigd. Een vrijstelling geldt voor een categorie van cliënten. Onderdeel c maakt het mogelijk om een uniforme vrijstelling te creëren, zoals dat nu in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 is gedaan voor gevallen waarin de cliënt of zijn echtgenoot gedurende twee of meer nachten aaneengesloten in de maand in een instelling voor opvang verblijft (artikel 3.8, derde lid, onderdeel b).

Onderdeel d

Daarnaast is het voornemen om op grond van onderdeel d de volgende, nu al in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 opgenomen mogelijkheden voor gemeenten te handhaven:

- de mogelijkheid om op basis van huishoudsamenstelling en leeftijd onderscheiden categorieën cliënten inkomensgrenzen vast te stellen waar beneden de cliënten die een maatwerkvoorziening anders dan beschermd wonen of opvang ontvangen, geen eigen bijdrage

verschuldigd zijn (zie voor de huidige bepaling artikel 3.8, tweede lid, Uitvoeringsbesluit Wmo 2015). Op deze categorieën cliënten is dan een vrijstelling van toepassing. Gemeenten mogen per categorie verschillende inkomensgrenzen stellen. Aldus kunnen gemeenten bijvoorbeeld voorkomen dat mensen met een zeer laag inkomen de minimumbijdrage verschuldigd zijn waarna deze vervolgens weer vanuit de bijzondere bijstand vergoed zou moeten worden;

- de mogelijkheid om bij verordening voor de maatwerkvoorziening vervoer een eigen bijdrage vast te stellen die afwijkt van de ivb (zie voor de huidige bepaling artikel 3.8, eerste lid, Uitvoeringsbesluit Wmo 2015). De reden hiervoor is dat de gemeenteraad het wenselijk kan achten voor vervoer een nominale bijdrage vast te stellen voor iedere keer dat van dat vervoer gebruik wordt gemaakt;
- de mogelijkheid om de bijdrage voor de maatwerkvoorziening opvang zelf te bepalen, mits de cliënt ten minste voldoende geld overhoudt voor het betalen van de premie voor een zorgverzekering als bedoeld in de Zvw alsmede een bedrag ter hoogte van het zak- en kleedgeld, bedoeld in de Participatiewet (zie voor de huidige bepaling artikel 3.20 Uitvoeringsbesluit Wmo 2015).

Het is de bedoeling aan het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 toe te voegen de mogelijkheid voor gemeenten om voor een maatwerkvoorziening zonder hulpmiddel of woningaanpassing de hoogte van de eigen bijdrage te beperken tot de kostprijs, indien de maandelijkse kostprijs lager is dan de maandelijkse ivb. Dit kan zich bijvoorbeeld voordoen bij enkelvoudige maatwerkvoorzieningen met uitsluitend huishoudelijke hulp, dagbesteding of individuele begeleiding voor een beperkt deel van de cliëntenpopulatie. Bij verordening zal dan tevens de kostprijs bepaald worden.

Onderdeel e

In artikel 3.8, derde lid, Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 is op dit moment geregeld in welke gevallen een individuele cliënt ontheven kan worden van de plicht om voor een maatwerkvoorziening, niet zijnde beschermd wonen of opvang, een eigen bijdrage te betalen. Het gaat om gevallen waarin:

- het college, na advies van een instelling voor maatschappelijk werk, de Raad voor de Kinderbescherming of Veilig Thuis, van oordeel is dat de verschuldigdheid van de bijdrage kan leiden tot mishandeling, verwaarlozing of ernstige schade voor de opvoeding van een minderjarige door een ouder (artikel 3.8, derde lid, onderdeel c);
- het college van oordeel is dat de cliënt onvoldoende betalingscapaciteit voor de bijdrage heeft (artikel 3.8, derde lid, onderdeel g); of
- indien het college van oordeel is dat de verschuldigdheid van de bijdrage "nadelige gevolgen zou hebben voor de doelstellingen van een integrale dienstverlening of persoonsgerichte aanpak van een cliënt die gericht is op het zich kunnen handhaven in de samenleving, het zo lang mogelijk in de eigen leefomgeving blijven of de veiligheid en leefbaarheid van de gemeente". Het gaat hier om cliënten aan wie ondersteuning wenselijk is en van wie kan worden gevreesd dat zij zich aan de ondersteuning onttrekken indien zij daarvoor een bijdrage moeten betalen (artikel 3.8, derde lid, onderdeel h).

Het is de bedoeling deze uitzonderingsmogelijkheden op grond van onderdeel e in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 te handhaven.

Onderdeel f

Teneinde stapeling tegen te gaan, biedt onderdeel f de grondslag om in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 regels te stellen voor gevallen waarin de cliënt een eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening verschuldigd is en daarnaast zijn echtgenoot zo'n eigen bijdrage verschuldigd is dan wel de cliënt of zijn echtgenoot ook eigen betalingen in rekening wordt gebracht op basis van andere wetten dan de Wmo 2015. Wat dit laatste betreft, zal in het bijzonder acht worden geslagen op eigen bijdragen in de zin van de Wlz. In artikel 3.8, derde lid, onderdeel a, Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 is thans geregeld dat die bijdragen voorliggend zijn, hetgeen betekent dat de cliënt uit hoofde van de Wmo 2015 in het geheel geen eigen bijdrage verschuldigd is.

Onderdeel g

In het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 wordt de procedure geregeld waarmee wordt vastgesteld of een cliënt een eigen bijdrage verschuldigd is en zo ja, hoe hoog de bijdrage is. Onderdeel g biedt hiervoor de grondslag. Onder het begrip vaststelling wordt ook verstaan een eventuele herziening van de eigen bijdrage.

Onderdeel h

Onderdeel h geeft de basis voor het stellen van regels over de termijn waarbinnen een verschuldigde eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening moet zijn voldaan. Het voornemen is de regels die hierover op dit moment al in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 zijn opgenomen, te handhaven.

Onderdeel i

Op grond van onderdeel i zullen bij of krachtens het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 regels worden gesteld over de invordering van de eigen bijdragen voor maatwerkvoorzieningen. Het gaat hier niet alleen over de wijze van invorderen, maar ook over de periode waarover een eigen bijdrage met terugwerkende kracht kan worden opgelegd. Het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 bevat op dit moment al regels over dit onderwerp. Zoals in het algemene deel van deze toelichting is aangegeven, zal in ieder geval de termijn waarover eigen bijdragen op grond van artikel 3.6, derde tot en met zesde lid, Wmo 2015 met terugwerkende kracht kunnen worden opgelegd, worden teruggebracht van een jaar naar drie maanden.

Artikel 2.1.4b

Eerste lid

De bijdragen voor algemene voorzieningen worden vastgesteld en geïnd door het college. Dat geldt ook voor algemene voorzieningen die gepaard gaan met een duurzame hulpverleningsrelatie. In die zin wordt de situatie anders dan op dit moment, aangezien nu het CAK voor laatstgenoemde algemene voorzieningen het abonnementstarief heft en int.

De vaststelling en inning van de eigen bijdragen voor algemene voorzieningen kan ook aan een andere instantie zijn uitbesteed. Hiervoor zijn verschillende mogelijkheden:

- een aanbieder die de algemene voorziening levert. Dat kan voor de vaststelling op grond van artikel 2.6.3, tweede lid, Wmo 2015 en voor de inning op grond van het eerste lid van dat artikel;
- het dagelijks bestuur van een openbaar lichaam als bedoeld in artikel 8, eerste lid, Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr);
- het dagelijks bestuur van een gemeenschappelijk orgaan als bedoeld in artikel 8, derde lid, Wgr;
- een orgaan of persoon als bedoeld in artikel 8, vierde lid, Wgr. Dit betreft een centrumgemeente.

Tweede lid

Net zoals dat nu het geval is, zal het CAK de eigen bijdragen voor de maatwerkvoorzieningen vaststellen en innen. Deze hoofdregel is neergelegd in het tweede lid. Het CAK doet de ontvangen eigen bijdragen aan de gemeente toekomen.

Derde lid

Het derde lid bevat twee uitzonderingen op de hoofdregel dat het CAK de eigen bijdragen voor maatwerkvoorzieningen vaststelt en int. In die gevallen wordt de eigen bijdrage vastgesteld en geïnd door het college of een instantie waaraan de gemeente dat heeft uitbesteed.

De eerste uitzondering betreft opvang (onderdeel a). Op dit moment worden de bijdragen voor

opvang vastgesteld en geïnd door een bij verordening aan te wijzen instantie. Dit zijn in de praktijk de opvanginstellingen zelf, voor zover althans de gemeente de eigen bijdragen voor opvang niet zelf vaststelt en int. Voorgesteld wordt om deze uitzondering te handhaven. Daarbij wordt niet meer voorgeschreven dat bij verordening moet worden bepaald welke instantie de bijdrage voor opvang vaststelt en int. De grondslagen voor eventuele uitbesteding zijn immers al gegeven in artikel 2.6.3 Wmo 2015 en de Wgr.

De tweede uitzondering betreft de gevallen waarin de gemeente gebruik heeft gemaakt van een op grond van het voorgestelde artikel 2.1.4a, vijfde lid, onderdeel d, bij amvb geboden mogelijkheid om bij verordening te bepalen dat een eigen bijdrage verschuldigd is waarvan de hoogte niet afhankelijk is van het inkomen en het vermogen van de cliënt en een eventuele echtgenoot. Zoals in de toelichting op dat artikel is aangegeven, zal de gemeente de mogelijkheid behouden om voor de maatwerkvoorziening vervoer een nominale bijdrage te vragen en zal de gemeente de mogelijkheid krijgen om slechts de kostprijs te vragen indien een ivb voor een maatwerkvoorziening hoger is dan de kostprijs ervan. Omdat de eigen bijdrage voor opvang door het college wordt bepaald en inkomensafhankelijk kan zijn, is het niet mogelijk om in artikel 2.1.4b, derde lid, louter te volstaan met hetgeen in onderdeel b is opgenomen.¹¹⁴

Vierde lid

Het vierde lid regelt wat op dit moment is opgenomen in artikel 2.1.4b, tweede lid, tweede zin, Wmo 2015. Op grond van artikel 2.1.4a, vijfde lid, onderdeel f, zal bij of krachtens het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 de anticumulatie tussen een bijdrage voor opvang, een bijdrage voor beschermd wonen en een andere ivb worden geregeld. Wil het CAK deze anticumulatieregels kunnen uitvoeren, dan is het nodig dat het CAK weet welke bijdragen voor opvang bij de cliënt in rekening zijn gebracht.

Vijfde lid

Onderdeel a

De procedures voor het vaststellen en innen van de eigen bijdrage verlopen voor het merendeel aan de hand van informatie die betrokken instanties elkaar verstrekken, zodat er zo min mogelijk een beroep wordt gedaan op de cliënt. Uiteraard kan de cliënt er wel invloed op uitoefenen, bijvoorbeeld door te verzoeken bij het bepalen van het inkomen en vermogen uit te gaan van een ander peiljaar. Voor een adequate uitvoering van de procedures is het van belang dat de betrokken instanties, in het bijzonder het college en het CAK, elkaar tijdig van volledige en juiste informatie voorzien. In het vijfde lid, onderdeel a, is dit – in aanvulling op het vierde lid – nadrukkelijk bepaald. Tevens kan op grond van deze bepaling worden geregeld dat er consequenties aan verbonden kunnen zijn met betrekking tot de besluitvorming over de eigen bijdrage als de benodigde informatie niet tijdig is verstrekt. Indien bijvoorbeeld de cliënt in bezwaar gemotiveerd te kennen geeft dat de eigen bijdrage over een bepaalde periode niet verschuldigd is en de gemeente niet adequaat reageert op het verzoek van het CAK om nadere informatie, kan het CAK de bevoegdheid gegeven worden om desondanks een beslissing te nemen.

Onderdeel b

Dit onderdeel herstelt een omissie in de huidige Wmo 2015 en behelst materieel geen wijzigingen ten opzichte van de huidige situatie. Het is in uitzonderlijke gevallen mogelijk dat zich in de persoonlijke situatie van de cliënt wijzigingen voordoen die van belang zijn voor een herziening van de eigen bijdrage voor een maatwerkvoorziening en die niet al bekend zijn bij de instanties die de eigen bijdrage vaststellen en innen. Onderdeel b biedt alsnog een grondslag om daar in het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 regels over te stellen. Deze grondslag is naar analogie van artikel

---

¹¹⁴ Artikel 3.20 Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 brengt met zich dat de gemeente de hoogte van de eigen bijdrage voor opvang zelf mag bepalen, zolang de cliënt maar voldoende geld overhoudt voor het betalen van de nominale premie van zijn zorgverzekering, alsmede een bedrag gelijk aan het zak- en kleedgeld uit de Participatiewet. Daarmee kan de gemeente de eigen bijdrage voor opvang derhalve afhankelijk maken van het inkomen van de cliënt.

2.3.8 Wmo 2015 beperkt tot de gevallen waarin de bij de vaststelling van de eigen bijdrage betrokken instanties niet al langs andere weg op de hoogte kunnen zijn van een wijziging in de situatie van de cliënt. Alleen dan wordt de cliënt geacht mededeling te doen van de desbetreffende feiten en omstandigheden. Dit is slechts in een relatief gering aantal gevallen aan de orde. Het wordt niet nodig geacht om ten aanzien van deze informatieverplichting handhavinginstrumenten te introduceren. Cliënten worden geattendeerd op deze verplichting. Afhankelijk van de wijziging in de persoonlijke situatie zal de eigen bijdrage zonedig met terugwerkende kracht worden verlaagd of verhoogd. Cliënten hebben er dus belang bij zo'n wijziging te melden: een verlaging van de eigen bijdrage is sowieso in zijn voordeel en bij een verhoging kan terugwerkende kracht met bijbehorende naheffingen worden voorkomen.

Artikel 2.1.5

Eerste lid

Met artikel 2.1.5 wordt voorgesteld de gemeente de mogelijkheid te bieden om van de eigenaren van een woning een vergoeding te verlangen voor een woningaanpassing waardoor de waarde van hun woning is verhoogd. De vergoeding is gerelateerd aan de stijging van de waarde van de woning voor zover deze is toe te rekenen aan de woningaanpassing. Waardevermeerdering van de woning door andere oorzaken blijven buiten beschouwing bij het bepalen van de vergoeding. Van deze mogelijkheid kan bijvoorbeeld bij dure woningaanpassingen gebruik gemaakt worden. Een vergoeding mag alleen worden verlangd als de woningaanpassing zodanig met de woning is verbonden dat de eigenaar niet in staat kan worden geacht de woningaanpassing weg te (laten) nemen en de woning tegen evenredige kosten in de oorspronkelijke staat terug te (laten) brengen. Te denken valt aan woningaanpassingen die "aard- en nagelvast" zijn aangebracht en niet zonder aanmerkelijke schade of onevenredige kosten verwijderd kunnen worden. Verder geldt de verschuldigdheid van deze vergoeding alleen als de woningaanpassing is aangebracht voor de eigenaar of voor een persoon die tot zijn huishouding behoort. Tot die laatste groep behoren niet alleen de echtgenoot of degenen waarmee een gezamenlijke huishouding wordt gevoerd in de zin van artikel 1.1.1 Wmo 2015, maar bijvoorbeeld ook een kind of een andere cliënt die bij de eigenaar woont.

Tweede lid

Voor het antwoord op de vraag of de woningaanpassing tot een waardevermeerdering van de woning heeft geleid, is ingevolge het tweede lid bepalend het moment waarop het eigendom van de woning overgaat op een andere eigenaar én de persoon of personen die op het moment van voltooiing van de woningaanpassing eigenaar was of waren, geen eigenaar meer zijn. Een woning kan onder algemene titel, bijvoorbeeld erfopvolging, of onder bijzondere titel, bijvoorbeeld door verkoop en levering, van eigenaar wisselen. Er kan zich dus de situatie voordoen dat het eigendom van de woning verandert, maar iemand nog eigenaar blijft. Denk aan het overlijden van een echtgenoot. In dergelijke situaties zal geen vergoeding kunnen worden verlangd. Er is pas een vergoeding verschuldigd wanneer geen van de oorspronkelijke eigenaren de woning nog in eigendom hebben en het eigendom bij volledig andere personen rust.

De waardevermeerdering van de woning als gevolg van de woningaanpassing wordt bepaald op het moment waarop het eigendom van de woning overgaat in volledig andere handen dan de eigenaren ten tijde van het aanbrengen van de woningaanpassing. Bijvoorbeeld bij overlijden en aanvaarding van de erfenis. In geval van verkoop gaat het om de datum van levering van de woning. Doorgaans is dat niet lang na de verkoop van de woning en is wijziging van de waarde in de tussenliggende periode verdisconteerd in de verkoopprijs. Op dat moment wordt vastgesteld welk aandeel de woningaanpassing heeft in de waarde van de woning. Met andere woorden, hoeveel meer de woning waard is dankzij de woningaanpassing.

Er is van afgezien om een regeling te treffen voor de situatie waarin een woning die van een woningaanpassing is voorzien, wordt verhuurd en de eigenaren verhuizen naar een andere woning. Het zou kunnen dat vanwege de woningaanpassing een hogere huurprijs gevraagd kan worden. Vermoedelijk komt dit niet vaak voor, terwijl het bepalen van een passende vergoeding ook in de

uitvoering complex is.

Derde lid

Net als bij de eigen bijdrage voor een woningaanpassing, is de vergoeding gemaximeerd op de kostprijs. Voor zover de kostprijs al is gecompenseerd door betaling van de eigen bijdrage, is bovendien geen vergoeding verschuldigd. Het maakt niet uit of de eigen bijdrage is voldaan door de eigenaar van de woning als cliënt waaraan de woningaanpassing is toegekend. Ook wanneer een ander de eigen bijdrage heeft betaald, wordt het totaal van deze betalingen afgetrokken van de vergoeding.

Vierde lid

Indien de gemeente bij verordening bepaalt dat een vergoeding verschuldigd is, dient de gemeente dit nader uit te werken, zodat eigenaren van woningen weten waar rekening mee te houden vóór een woningaanpassing aan hun woning wordt aangebracht. Het vierde lid somt een aantal onderwerpen op die sowieso bij verordening geregeld moeten worden. De gemeente kan ook aanvullende regels stellen.

Net zoals ten aanzien van de eigen bijdrage voor voorzieningen is bepaald, zal in de verordening aangewezen worden voor welk type woningaanpassingen een vergoeding verschuldigd kan worden (onderdeel a). Dit behoort tot de beleidsruimte van gemeenten. Hier kan bijvoorbeeld de afweging gemaakt worden in hoeverre de uitvoering van het voorgestelde artikel 2.1.5 en de verordening samen met de last die een mogelijke vergoeding aan de eigenaar oplegt, opwegen tegen het financiële voordeel en het principe bevoordeling van woningeigenaren tegen te gaan.

In het verlengde van deze afweging kan de gemeente bepalen dat in alle gevallen een vergoeding voor een aangewezen type woningaanpassing verschuldigd is, of daarin een onderscheid maken (onderdeel b). De gemeente zou er bijvoorbeeld voor kunnen kiezen dat alleen eigenaren van woningen vanaf een bepaalde WOZ-waarde een vergoeding kunnen verschuldigd zijn.

Het ligt in de rede dat een vergoeding voor een woningaanpassing niet tot in lengte van jaren na het aanbrengen van de woningaanpassing opgelegd zal kunnen worden (onderdeel c). Hier spelen praktische overwegingen een rol, zoals het blijven voeren van een administratie die nodig is voor het vaststellen en innen van de vergoeding. Ook kunnen meer inhoudelijke overwegingen van belang zijn, waaronder de afschrijving van een woningaanpassing.

De eigenaar dient de gemeente op de hoogte stellen van het moment waarop het eigendom van de woning in volledig andere handen is overgegaan (onderdeel d). Bij verordening wordt geregeld wanneer de melding gedaan moet worden en welke informatie daarbij verstrekt wordt.

Voorts is van belang dat uit de verordening duidelijk blijkt hoe de waarde van de woning en de waardevermeerdering ten gevolge van de woningaanpassing worden geraamd (onderdeel e). Allerlei varianten zijn mogelijk. Denk aan de WOZ-waarde, de verkoopprijs of een taxatie. Het is aan de gemeente om daar een werkbare keuze in te maken.

De vergoeding belooft niet meer dan de kostprijs van de woningaanpassing. De manier waarop deze kostprijs wordt bepaald, zal in de verordening neergelegd moeten zijn (onderdeel f).

Uiteraard dient de gemeente – binnen de maximering tot de kostprijs – te regelen hoe hoog de vergoeding is dan wel op welke wijze de hoogte van de vergoeding wordt bepaald (onderdeel g). Ook hier zijn diverse mogelijkheden, zij het dat de vergoeding niet hoger mag zijn dan de kostprijs van de woningaanpassing minus de betaalde eigen bijdrage voor de woningaanpassing (derde lid). De vergoeding kan het volledige bedrag van de waardevermeerdering zijn of een deel daarvan. Ook een maximumbedrag of vast bedrag is denkbaar.

Vergelijkbaar met de eigen bijdrage, kan de gemeente ten aanzien van de vergoeding voor de woningaanpassing vrijstellingen, kortingen of ontheffingen regelen (onderdelen h en i). Te denken

valt aan situaties waarin de waarde van de woning is gedaald in plaats van gestegen en het onwenselijk wordt geacht bij een dergelijke teruggang in vermogen een vergoeding op te leggen. Of een situatie waarin de overwaarde relatief gering is en schuldenproblematiek zou kunnen ontstaan als gevolg van het opeisen van een vergoeding.

Vijfde lid

Zoals hierboven reeds geschetst, kunnen meerdere personen eigenaar zijn van een woning. Elk van de eigenaren is de volledige vergoeding verschuldigd. De vergoeding kan derhalve bij iedere eigenaar geïnd worden. Vanzelfsprekend hoeft de vergoeding slechts eenmaal betaald te worden. Wat de ene eigenaar heeft betaald, kan de gemeente niet innen bij de andere eigenaar. Er wordt niet getreden in de onderlinge verhouding tussen de eigenaren.

Zesde lid

Het college is belast met het vaststellen en innen van de vergoeding.

Zevende lid

Mede omdat de vergoeding van eigenaren voor woningaanpassingen een nieuwe optie voor gemeenten is om de kosten van maatwerkvoorzieningen geheel of gedeeltelijk neer te leggen bij degenen die er profijt van hebben, voorziet het zevende lid in een delegatiegrondslag om in lagere regelgeving van rijkswege verder richting te geven aan de uitvoering van artikel 2.1.5. Afhankelijk van de ervaringen in de komende tijd kan het gaan om nadere invulling en bijsturing.

Onderdeel D

Met de voorgestelde begripsomschrijving "eigen bijdrage" kan de redactie van artikel 2.3.2, vierde lid, onderdeel g, Wmo 2015 vereenvoudigd worden.

Onderdeel E

Met de wet waarmee het abonnementstarief in de Wmo 2015 werd verankerd, is ook artikel 2.3.5, achtste en negende lid, aan de Wmo 2015 toegevoegd.¹¹⁵ Het achtste lid bevat de mogelijkheid om bij amvb regels te stellen die het college in acht neemt bij het beoordelen van de vraag of iemand een maatwerkvoorziening nodig heeft waarvoor het abonnementstarief geldt. De gedachte was enerzijds dat dergelijke regels zouden kunnen worden gesteld om, indien daarvan sprake zou blijken te zijn, de aanzuigende werking van het abonnementstarief te matigen. Anderzijds zou de mogelijkheid om regels te stellen kunnen worden gebruikt om de in het derde lid gebezigde, open normen "algemeen gebruikelijke voorziening" en "gebruikelijke hulp" zo nodig in te vullen. Met voorliggend wetsvoorstel zal de aanzuigende werking van het abonnementstarief ten einde komen. De wens om, indien nodig, regels te kunnen stellen over wat een algemeen gebruikelijke voorziening of gebruikelijke hulp is, bestaat echter nog. Deze open normen komen ook in het vierde lid van artikel 2.3.5 Wmo 2015 voor, welk lid gaat over de beoordeling van de vraag of iemand in aanmerking komt voor de maatwerkvoorziening beschermd wonen of opvang. Indien deze open normen bij amvb met een wijziging van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 worden ingevuld, is er geen reden om dat alleen te doen voor de voorzieningen, bedoeld in het derde lid. Om die reden wordt de reikwijdte van de amvb, bedoeld in het achtste lid, uitgebreid met beslissingen over maatwerkvoorzieningen als bedoeld in het vierde lid. Krachtens het negende lid zal zo'n amvb overigens bij de Tweede en Eerste Kamer moeten worden voorgehangen.

Onderdeel I

Het voorgestelde artikel 2.5.4 Wmo 2015 leidt ertoe dat de monitor van de eigen bijdragen kan

---

¹¹⁵ Wet van 24 april 2019 tot wijziging van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 inzake de bijdrage voor maatschappelijke ondersteuning en de beoordeling voor de verstrekking van de maatwerkvoorziening, Stb. 2019,185.

worden gecontinueerd. Voor de eerste vijf jaar is dat alleen al nodig met het oog op de jaarlijkse monitor, zoals beschreven in hoofdstuk 11 van het algemene deel van deze toelichting. Mede gelet op artikel 4.1, eerste lid, onderdeel c, van de Comptabiliteitswet 2016 kan het echter ook daarna wenselijk zijn dat het CAK, de colleges en andere met vaststelling en inning van de eigen bijdragen belaste instanties de minister van VWS gegevens over de eigen bijdragen verschaffen. Om die reden keert het huidige derde lid van artikel 2.5.4 Wmo 2015 niet terug. Die bepaling biedt de mogelijkheid om artikel 2.5.4 Wmo 2015 op een bij koninklijk besluit te bepalen moment te laten vervallen.

Aan het eerste lid is ten opzichte van het huidige artikel 2.5.4 Wmo 2015 voor de duidelijkheid toegevoegd dat de gegevens die het CAK aan de minister van VWS levert geen persoonsgegevens betreffen.

Ten slotte wordt de plicht om bij ministeriële regeling regels te stellen over de gegevens die door het CAK aan de minister van VWS worden verstrekt en over de wijze waarop deze verstrekt moeten worden (het huidige tweede lid), gewijzigd in een bevoegdheid om dat te doen (het nieuwe tweede lid). De reden hiervoor is dat de desbetreffende ministeriële regeling tot nog toe niet is opgesteld.

Onderdeel J

Omdat de SVB in dit wetsvoorstel en in de huidige Wmo 2015 meermalen wordt genoemd, wordt daarvoor een begripsomschrijving voorgesteld (onderdeel A). De verwijzing naar artikel 3 van de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen kan daarom geschrapt worden uit artikel 2.6.2, eerste lid, Wmo 2015.

Onderdelen K tot en met T

Hoofdstuk 5 van de Wmo 2015 regelt welke instanties persoonsgegevens ter uitvoering van de Wmo 2015 mogen verwerken (paragraaf 5.1) en verstrekken (paragraaf 5.2). De artikelen in deze paragrafen hoeven niet ingrijpend gewijzigd te worden om het heffen en innen van de eigen bijdragen die in de plaats zullen komen van het abonnementstarief mogelijk te maken. Dit komt vooral omdat het CAK op dit moment al inkomens- en vermogensafhankelijke bijdragen vaststelt en int, namelijk voor de maatwerkvoorziening beschermd wonen. Dit is thans uitgewerkt in de paragrafen 1 en 3 van hoofdstuk 3 van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015. Hetzelfde geldt voor maatwerkvoorzieningen waarvoor op dit moment het abonnementstarief geldt, indien bij gemeentelijke verordening vrijstelling is geregeld voor groepen met een bijdrageplichtig inkomen beneden een in die verordening genoemd bedrag (artikel 3.8, tweede lid, Uitvoeringsbesluit Wmo 2015). De huidige artikelen die toestaan dat de daartoe benodigde inkomensgegevens van cliënten worden verwerkt maken het mogelijk om deze gegevens ook te verwerken van cliënten die na inwerkingtreding van voorliggend wetsvoorstel een ivb zullen moeten betalen.

De wijzigingen in de onderdelen K tot en met T hangen gelet op het voorgaande dan ook vooral samen met het feit dat de Wmo 2015 na inwerkingtreding van voorliggend wetsvoorstel i) een andere indeling van de artikelen in hoofdstuk 2, paragraaf 1, van de Wmo 2015 kent, ii) in artikel 2.1.4b, eerste lid, is gespecificeerd door welke instanties, anders dan het college en het CAK, eigen bijdragen voor maatwerkvoorzieningen worden vastgesteld en geïnd, en iii) in artikel 2.1.4b, vijfde lid, is geëxpliciteerd dat de bij de vaststelling en inning van de eigen bijdrage betrokken instanties elkaar informeren en dat de cliënt soms ook informatie dient te verstrekken aan deze instanties.

Daarnaast worden de grondslagen voor het verwerken van persoonsgegevens aangevuld voor zover noodzakelijk voor de uitvoering van artikel 2.1.5. Met dat artikel wordt immers de mogelijkheid geïntroduceerd van een vergoeding voor de waardevermeerdering van een woning als gevolg van een woningaanpassing die in het kader van een maatwerkvoorziening is aangebracht. Deze vergoeding dient onderscheiden te worden van de eigen bijdragen. Zo is de vergoeding verschuldigd door de eigenaar van de woning. Dat kan de cliënt zijn waarvoor de

woningaanpassing is aangebracht, maar dat hoeft niet. Overigens is er wel een verband met de eigen bijdrage, aangezien de betaalde eigen bijdrage in mindering wordt gebracht op de vergoeding.

Met onderdeel K wordt in artikel 5.1.1 een lid ingevoegd dat het college de grondslag biedt persoonsgegevens te verwerken om de minister van VWS de informatie te kunnen verstrekken die nodig is voor de monitor van de eigen bijdragen. Met onderdeel M wordt aan artikel 5.1.3, derde lid, toegevoegd dat ook de instantie persoonsgegevens kan verwerken ten behoeve van die monitor.

Specifiek wat betreft onderdeel O wordt opgemerkt dat, nu het CAK geen eigen bijdragen voor algemene voorzieningen meer zal vaststellen en innen, de verwijzing in artikel 5.2.2, onderdeel b, naar artikel 2.1.4 Wmo 2015 kan komen te vervallen.

Het tegengaan van stapeling van eigen betalingen heeft mede betrekking op de samenloop met eigen bijdragen in de zin van de Wlz. Om daar uitvoering aan te kunnen geven, is het nodig te weten of een cliënt en zijn eventuele echtgenoot beschikt over een Wlz-indicatie. Eigen bijdragen voor maatwerkvoorzieningen zullen worden vastgesteld door het college, andere instanties als bedoeld in het voorgestelde artikel 2.1.4b, eerste lid, en het CAK. Daarom wordt met onderdeel R voorgesteld artikel 5.2.5, derde lid, Wmo 2015 zo te wijzigen dat het CIZ behalve het college, ook die andere instanties en het CAK mag en desgevraagd moet informeren over een indicatiebesluit. In onderdeel M, eerste subonderdeel, wordt artikel 5.1.3, eerste lid, aangepast opdat die andere instanties en het CAK dat persoonsgegeven ook mogen verwerken.

In dit verband wordt nog opgemerkt dat onderdeel N, eerste subonderdeel, een correctie bevat van artikel 5.2.1, eerste lid, Wmo 2015. Het CIZ heeft blijkens artikel 5.2.5, derde lid, Wmo 2015 geen toestemming van de cliënt nodig om het college, een andere instantie als bedoeld in het voorgestelde artikel 2.1.4b, eerste lid, en het CAK op de hoogte te stellen van een afgegeven indicatiebesluit.

Met onderdeel S wordt artikel 5.2.5b ingevoegd, waarmee een grondslag wordt gecreëerd voor de uitwisseling van persoonsgegevens voor het geval een gemeente de vaststelling en inning van de eigen bijdrage of de vergoeding voor een woningaanpassing op grond van de Wgr uitbesteedt. Bijvoorbeeld in situaties waarin beschermd wonen wordt geboden door een centrumgemeente, is het met het oog op de anticumulatie van eigen bijdragen noodzakelijk dat de centrumgemeente de deelnemende gemeenten informeert over de eigen bijdragen voor beschermd wonen.

Onderdeel U

Met onderdeel U worden in de artikelen 5.3.2 tot en met 5.3.5 Wmo 2015 de verwijzingen naar het voorgestelde artikel 2.1.4b aangepast.

Onderdeel V

In artikel 8.3 Wmo 2015 is overgangsrecht opgenomen voor personen ten aanzien van wie een indicatiebesluit in de zin van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) was afgegeven waarin was vastgesteld dat zij waren aangewezen op zorg als bedoeld in artikel 8.1, eerste lid, onderdelen a, b, d of e, Wmo 2015.

Deze verzekerden behielden jegens de gemeente tot ten hoogste de eerste dag van het tweede kalenderjaar na inwerkingtreding van de Wmo 2015 hun onder de AWBZ geldende aanspraken en waren daarvoor op grond van het zesde lid tevens een bijdrage verschuldigd. Deze in de wet opgenomen overgangstermijn is inmiddels verstreken, waardoor de bepaling materieel geen betekenis meer heeft. Daarom wordt voorgesteld artikel 8.3 te laten vervallen.

In artikel 8.4 Wmo 2015 is overgangsrecht opgenomen voor personen ten aanzien van wie een indicatiebesluit in de zin van de AWBZ was afgegeven waarin was vastgesteld dat zij waren aangewezen op zorg als bedoeld in artikel 8.1, eerste lid, onderdeel c, Wmo 2015. Het gaat dan om verblijf in een instelling met samenhangende zorg voor een persoon met een psychiatrische aandoening of beperking. Dit overgangsrecht geldt op grond van deze bepaling gedurende de

looptijd van het indicatiebesluit, maar ten hoogste tot een bij koninklijk besluit vast te stellen tijdstip dat niet eerder is gelegen dan de eerste dag van het zesde kalenderjaar na inwerkingtreding van de Wmo 2015. Op dit moment vallen er geen indicatiebesluiten meer onder dit overgangsrecht, waardoor de bepaling materieel geen betekenis meer heeft. Daarom wordt voorgesteld ook artikel 8.4 te laten vervallen.

Met het vervallen van de artikel 8.3 en 8.4 Wmo 2015 zijn de artikelen 8.5 en 8.6 overbodig. Daarom wordt voorgesteld ook die bepalingen te laten vervallen.

Artikel VIII

De voorgestelde wijziging van artikel 6.18, eerste lid, onderdelen d en i, van de **Wet inkomstenbelasting 2001** hangt samen met het voorstel om in de toekomst niet van "bijdragen" (als bedoeld in de Wmo 2015) te spreken maar van "eigen bijdragen". Zie ook de toelichting op artikel I, onderdeel A, tweede subonderdeel.

Artikel XII

Het wetsvoorstel **Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein** (Kamerstukken II 2022/23, 36 295, nrs. 1-3 e.v.) wijzigt een aantal artikelen van de Wmo 2015 die ook met voorliggend wetsvoorstel gewijzigd worden. Artikel XII bevat een samenloopbepaling voor het geval eerstgenoemd wetsvoorstel later in werking treedt dan voorliggend wetsvoorstel. De wijzigingen in de onderdelen a, b en c houden verband met de wens om met voorliggend wetsvoorstel duidelijk te regelen dat het pgb een verstrekkingsvorm van de maatwerkvoorziening is in plaats van een voorzieningsvorm naast de maatwerkvoorziening. Voor meer informatie wordt verwezen naar de toelichting op onderdeel A, eerste subonderdeel, B, F, G, H, artikelen II tot en met VII, en artikelen IX tot en met XI.

Artikel XIII

Voor de situatie waarin voorliggend wetsvoorstel later in werking treedt dan het wetsvoorstel **Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein** (Kamerstukken II 2022/23, 36 295, nrs. 1-3 e.v.) is eveneens een samenloopbepaling nodig. In dat geval zal in artikel 2.3.2, vierde lid, onderdeel f, Wmo 2015 vereenvoudigd kunnen worden vanwege de begripsomschrijving van "eigen bijdrage".

Artikel XIV

Artikel XIV zorgt ervoor dat de doeltreffendheid en effecten van de afschaffing van het abonnementstarief en de invoering van een nieuwe eigenbijdragesystematiek ter vervanging daarvan geëvalueerd worden en dat de Tweede en Eerste Kamer daar binnen zes jaar na de afschaffing een evaluatierapport over krijgen. Zoals in het algemeen deel van deze toelichting is aangegeven, zal het structurele effect van de vervanging van het abonnementstarief naar verwachting na inwerkingtreding van voorliggend wetsvoorstel geleidelijk worden bereikt. Het voornemen is om het evaluatie-onderzoek in het vijfde jaar te doen opdat de Staten-Generaal in het zesde jaar het evaluatierapport kan worden toegezonden. Overigens laat dit onverlet dat de Kamers ieder jaar een rapportage zullen ontvangen op basis van de gegevens uit de monitor eigen bijdrage.

Artikel XV

Eerste lid

Voorliggend wetsvoorstel krijgt bij wijze van hoofdregel onmiddellijke werking. Dat wil zeggen dat cliënten die voor de inwerkingtreding van dit wetsvoorstel het abonnementstarief verschuldigd waren, vanaf dat moment de nieuwe eigen bijdragen moeten betalen. Artikel XV zorgt ervoor dat het recht zoals dat van toepassing was voor de inwerkingtreding van artikel I, onderdeel C, blijft gelden voor bijdragen die voor die datum verschuldigd werden. Als iemand voor de

inwerkingtreding van dit wetsvoorstel bezwaar of (hoger) beroep heeft ingesteld tegen de oplegging van een eigen bijdrage in vorm van een abonnementstarief of dat na inwerkingtreding van dit wetsvoorstel nog tijdig doet, blijft ingevolge artikel XV op de afhandeling van dat bezwaar of (hoger) beroep dus nog het oude recht van toepassing.

Tweede lid

Een uitzondering op de hoofdregel van onmiddellijke werking betreft de vergoeding voor een woningaanpassing die de eigenaar van een woning verschuldigd is. Deze uitzondering is gemaakt omdat men nog geen rekening kon houden met het verschuldigd zijn van de vergoeding. Een vergoeding op basis van een verordening als bedoeld in artikel 2.1.5 is alleen verschuldigd voor woningaanpassingen die zijn toegekend vanaf het moment van inwerkingtreding van dat artikel. Dit laat onverlet eventuele vergelijkbare vergoedingen die gemeenten in het leven geroepen hebben.

Artikel XVI

Zoals in het algemeen deel van deze toelichting is aangegeven, is het voornemen voorliggend wetsvoorstel op 1 januari 2026 in werking te laten treden. De daadwerkelijke inwerkingtreding zal bij koninklijk besluit worden geregeld, waarbij zo nodig verschillende artikelen of onderdelen daarvan op een ander tijdstip in werking kunnen treden dan andere. Aldus is het mogelijk om (onderdelen van) het wetsvoorstel later in werking te laten treden indien dat noodzakelijk zou blijken te zijn.

Artikel XVII

Voorgesteld wordt om voorliggend wetsvoorstel aan te duiden met de citeertitel "Wet vervanging abonnementstarief".

De Staatssecretaris van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport,

M. van Ooijen